

Δρόμος

ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΤΟ ΘΕΜΑ

Γερμανικός ιός

Η πανδημία ως νέα ευκαιρία επιβολής του Βερολίνου επί των λοιπών Ευρωπαίων «εταίρων»

ΣΕΛΙΔΕΣ 2-3

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ

ΣΕΛΙΔΑ 8

Το «μετά» είναι εδώ

Χώρες και λαοί ανάμεσα σε κινδύνους και δυνατότητες • Μπροστά σε τεράστια καταστροφή κεφαλαίου και εργατικού δυναμικού • Σε νέο πλαίσιο η σύγκρουση των μεγάλων δυνάμεων για κυριαρχία • Ανοίγει η όρεξη των ελίτ για βιοπολιτικό έλεγχο των κοινωνιών • Η ανθρωπιά δίνει τη δική της μάχη

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

27+23+119

Ο Covid-19

συναντά την ελληνική ιδιαιτερότητα

ΣΕΛΙΔΑ 13

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Αριστερά πέθανε, ζήτω η Αριστερά του Στάθου

ΣΕΛΙΔΑ 7

ΔΙΕΘΝΗ

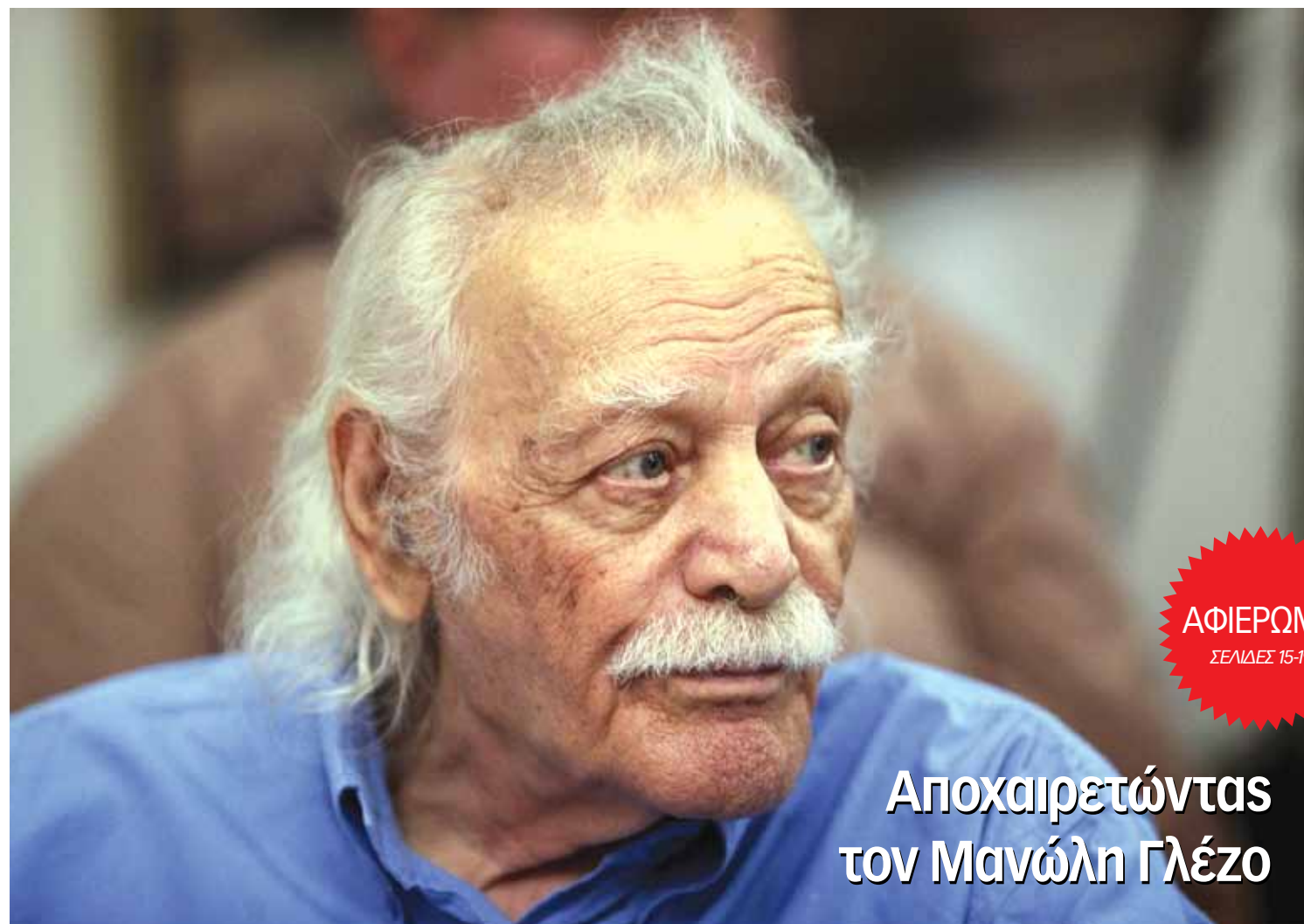
Επιχείρηση «Ειρήνη»: Φιάσκο ή απάτη;

ΣΕΛΙΔΑ 20

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Ο κορωναιός, οι ανατροπές και οι μετακορωναιικοί κίνδυνοι του Δημήτρη Α. Τραυλού-Τζανετάτου

ΣΕΛΙΔΕΣ 26-28

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ 15-19

Αποχαιρετώντας
τον Μανώλη Γλέζο

■ **Κείμενα-Επιμέλεια:**
Ερρίκος Φινάλης

το θέμα της εβδομάδας

«Έξω πάμε καλά!»

Η πανδημία γίνεται (και) γεωπολιτικό όπλο, στο στόχαστρο του οποίου μπαίνουν και κράτη που ανήκουν ακόμη και στο G7. Το Βερολίνο αδράχνει την ευκαιρία για να ανακτήσει θέσεις, πατώντας στο λαιμό τους αναγκασμένους «εταίρους» του. Παλιότερα η Γερμανία απέρριπτε περιφρονητικά τις όποιες συμβιβαστικές προτάσεις (ευρωμόλογα κ.λπ.) και επέβαλλε ένα καθεστώς «σταθερότητας» κομμένο και ραμμένο στα μέτρα της, τσαλαπατώντας τις ζωές και την κυριαρχία όσων τολμούσαν να βήξουν. Σήμερα δεν συζητά καν το «κορωνομόλογο» που ήθελαν οι Ιταλοί, Ισπανοί κ.ά. Ούτε λίγο ούτε πολύ, βλέπει τον κορωνοϊό ως από μηχανής Θεό που θα τη βοηθήσει να ξανακαβαλικέψει τους «εταίρους» της.

Επιστρέφουμε δηλαδή στην παλιότερη τάξη πραγμάτων; Η έκβαση της διαπάλης είναι αμφίβολη. Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να σκάψει η ίδια η αλαζονική Γερμανία τον τάφο της – τι θα γίνει για παράδειγμα αν τρίτες δυνάμεις προσφερθούν να δανείσουν τους χαροκαμένους «εταίρους» του Βερολίνου; Έτσι κι αλλιώς, ούτε καν η πανδημία δεν κατάφερε να μειώσει τις αποκλίσεις: η Ε.Ε. παραμένει σκορποχώρι, και η πολυδιαφημισμένη «κοινωνική αλληλεγγύη» καθίσταται και επισήμως πλέον αρμοδιότητα της... Κούβας. Μόνο ο τευτονικός βούρδουλας έμεινε. Κι αυτός λειψός και θρασύδειλος: απειλεί τους λαβωμένους του Νότου με επιτροπεία, αλλά θέλοντας και μη κοιτά αλλού όταν π.χ. ο Όρμπαν ανακηρύσσεται ανεξέλεγκτος άρχων της Ουγγαρίας. Σε επίπεδο Ε.Ε. έπεσαν τόσα σιωπηρά βέτο επί αυτού που τα «όργανα» μουγκάθηκαν!

Έβγαλαν πάντως το άχτι τους μέσω... Ντότσε Βέλε, που αποκαλεί τον Όρμπαν «κορωνοδικτατορίσκο». Αν είναι έτσι, γιατί κρατούν παγωμένη τη διαδικασία του άρθρου 7 της συνθήκης Ε.Ε. περί καταπάτησης του κράτους δικαίου; Διότι η Ομάδα του Βίζεγκραντ, λέει, πιέζει τον πρόεδρο του Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ να μην κάνει τίποτα. Και τι κάνει ο σουπερφιλελεύθερος Βέλγος; Ε, τι να κάνει κι αυτός; Τίποτα! Πολλή αερολογία δηλαδή, απλώς για να επιβεβαιωθεί άλλη μια φορά ότι στην «ευρωπαϊκή οικογένεια» είναι ικανοί μονάχα να μαλλιοτραβιούνται για το ποιος θα βουτήξει τις μάσκες και τους αναπνευστήρες του άλλου. Πάντως ομονοούν και σε κάτι: ότι ο Μαδούρο είναι δικτάτορας και πρέπει εξάπαντος να εκδιωχθεί. Ε, απ' ολότελα, κάτι είναι και οι κοινές προσοχές στον Τραμπ. «Έξω πάμε καλά», που έλεγε κι ο Εθνάρχης!

COVID-19: Τα 10 κράτη που έχουν πληγεί περισσότερο «ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΡΙΑ» Η ΑΛΛΗΛΟΣΠΑΡΑΣΣΟΜΕΝΗ ΔΥΣΗ

Χώρα	Σύνολο κρουσμάτων	Νεκροί	Ανέρρωσαν πλήρως	Ενεργά κρούσματα	Σε κρίσιμη κατάσταση
ΗΠΑ	265.506	6.786	11.983	246.737	5.781
ΙΤΑΛΙΑ	119.827	14.681	19.758	85.388	4.068
ΙΣΠΑΝΙΑ	117.710	10.935	30.513	76.262	6.416
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	89.838	1.230	24.575	64.033	3.936
ΚΙΝΑ	81.620	3.322	76.571	1.727	379
ΓΑΛΛΙΑ	59.105	5.387	12.428	41.290	6.399
ΙΡΑΝ	53.183	3.294	17.935	31.954	4.035
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	38.168	3.605	135	34.428	163
ΤΟΥΡΚΙΑ	20.921	425	484	20.012	1.251
ΕΛΒΕΤΙΑ	19.606	591	4.846	14.169	348

Πηγή: Ανακοινώσεις των αρμόδιων αρχών κάθε κράτους (καταγραφή: www.worldometers.info, στοιχεία 3/4/2020)

Γερμανικός ιός

Το Βερολίνο αντιμετωπίζει την πανδημία ως νέα ευκαιρία επιβολής του επί των λοιπών Ευρωπαίων «εταίρων»

Ο Δρόμος έχει ήδη αναφερθεί εκτενώς στο πώς ο δυτικός παγκοσμιοποιητικός φιλελευθερισμός ξεγύμνωσε και αφόπλισε τη δημόσια υγεία, με αποτέλεσμα οι πλουσιότερες χώρες του κόσμου να μετρούν καθημερινά εκατόμβες. Κι έχει επισημάνει πώς, με τη γραμμή «ο σώζων εαυτόν σωθήτω» να κυριαρχεί, το «ιστορικά ξεπερασμένο» εθνικό κράτος επανεμφανίζεται ως αποκούμπι και μοναδικός μηχανισμός καταπολέμησης της πανδημίας [1]. Οι ίδιοι οι σπρίντερ της παγκοσμιοποίησης όχι μόνο δεν συντονίζονται ώστε να καλυφθούν ευκολότερα οι ανάγκες, αλλά πρωταγωνιστούν τώρα σε μέτρα «απομονωτισμού»: κλεισίματα συνόρων, απαγορεύσεις ταξιδιών κ.λπ. – κι αυτό ανεξάρτητα από το ποια πολιτική που ακολουθούν στο εσωτερικό των κρατών τους για την αντιμετώ-

πιση της επιδημίας [2]. Σε αυτό το φόντο, «βγάζει μάτι» η προσπάθεια της Γερμανίας να πάρει πίσω το αίμα της εκμεταλλεζόμενη κυνικά την πανδημία, καθώς τα νέα επεισόδια της χρόνιας δομικής κρίσης τώρα παροξύνονται (και φορτώνονται βολικά στον κορωνοϊό). Στόχος του Βερολίνου είναι η υλοποίηση μιας νέας προέλασης στον ευρωπαϊκό Νότο με στόχο την επανακατάκτησή του – περιλαμβανομένων αυτή τη φορά και χωρών πρώτου μεγέθους, όπως η Ιταλία [3]. Η... τευτονική πολιτική υπαγορεύει τη συνέχιση, ακόμη και την επιτάχυνση της οικονομικής δραστηριότητας (αφού η επιβράδυνσή της στο Νότο δημιουργεί κενά και ευκαιρίες) «σαν να μην τρέχει τίποτα», αποσκοπώντας στην απόσπαση όχι μόνο συγκριτικών πλεονεκτημάτων και αγορών,

αλλά ακόμη και ολόκληρων περιφερειών του Νότου.

Το κόστος μιας τέτοιας πολιτικής σε ανθρώπινες ζωές λίγο υπολογίζεται, για δύο λόγους. Πρώτον επειδή το νεοφιλελεύθερο δόγμα «δεν υπάρχει κοινωνία, μόνο άτομα» βρήκε γόνιμο έδαφος στον «προτεσταντικό» Βορρά, κι άρα οι υπερήλικες και άλλες ευάλωτες ομάδες αντιμετωπίζονται περισσότερο ως βάρος παρά ως χρήζουσες ιδιαίτερης μέριμνας. Δεύτερον, επειδή μπορεί οι Μέρκελ και Σία να διέλυσαν τη δημόσια υγεία στις χώρες της περιφέρειας, αλλά στη Γερμανία και τα κράτη που ακολουθούν τη γραμμή της διατηρείται σε πολύ καλύτερη κατάσταση – πράγμα που φαίνεται και από τη «μικρή» σχετικά αναλογία κρουσμάτων/θανάτων. Οπότε ελπίζουν ότι το σύστημά τους θα αντιμετωπίσει καλύτερα την έξαρση της επιδη-

μίας, περιορίζοντας το πολιτικό κόστος.

Περάστε από το ταμείο...

Με μια τέτοια πολιτική, η γερμανική ελίτ επιχειρεί να «ρεφάρει» τις ζημιές των τελευταίων ετών, περισσότερο πολιτικές και λιγότερο οικονομικές, που προκάλεσαν την εμφανή μείωση του ειδικού βάρους της Γερμανίας στη Γηραιά Ήπειρο (πόσο μάλλον διεθνώς), αλλά συνέβαλαν και στη γενίκευση μιας ολοένα και δυσκολότερα διαχειρίσιμης δυσαρέσκειας στο εσωτερικό της. Δεν είναι τυχαία η απαξίωση, και σε ευρωπαϊκό/διεθνές επίπεδο, της Μέρκελ, όπως και το γεγονός ότι οι συνιστώσες του κυβερνώντος κεντροδεξιοαριστερού συνασπισμού δεν συγκεντρώνουν πια ούτε το 50% του εκλογικού σώματος. Έτριζε όλο το μαγαζί που είχε στήσει ο Σόιμπλε: ΕΚΤ,

Εκοφίν, Eurogroup, υπουργοί κ.ο.κ., όλα υπό γερμανικό έλεγχο (ποιος ξεχνά ότι έβαλε βέτο στην επιλογή του Σαβόνα ως υπουργού Οικονομικών της Ιταλίας επειδή είχε κριτικάρει τη γερμανική πολιτική;). Έτσι το Βερολίνο είδε στην πανδημία λιγότερο έναν κίνδυνο και περισσότερο μια ευκαιρία. Η Μέρκελ, κι από πίσω της όλος ο συρφετός του ορντοφιλελευθερισμού [4], απάντησε υπεροπτικά στις εκκλήσεις των απελπισμένων Νότιων για βοήθεια: «Δυπού-μεθα για τη δυστυχία σας, αλλά υπάρχουν απaráβατοι κανόνες». Θέλετε ευρωπαϊκή οικογένεια και χρηματοδοτικό αναπνευστήρα; Ιδού ο πολι-ορκητικός κριός ESM, ιδού

και οι σκληρές ρήτρες του! Με άλλα λόγια, ετοιμαστείτε για μνημόνια, και όχι μόνο: η Ιταλία για παράδειγμα, με δομή ήδη αδυνατισμένη από τη μείωση των εξουσιών της κεντρικής κυβέρνησης χάρη στην πολιτική της λεγόμενης περιφερειοποίησης, προορίζεται για σιωπηρή διχοτόμηση: ενσωμάτωση του ανεπτυγμένου Βορρά της στον σκληρό πυρήνα υπό γερμανική καθοδήγηση, και αποικιοποίηση του φτωχού Νότου της. Γι’ αυτό ακόμη και τα καλά παιδιά της ευρωκρατίας, όπως οι Κόντε και Ματαρέλα, αναγκάζονται να διαφοροποιούνται και να διαμαρτύρονται – δίχως να συγκινούν βέβαια το ορντοφιλελεύθερο

ιερατείο. Ούτε των Ισπανών οι εκκλήσεις το συγκινούν, ούτε καν του Μακρόν – που το τελευταίο διάστημα εκμεταλλευόταν το αδυνάτισμα της Γερμανίας και πλασαριζόταν ως φιλόδοξος μεταρρυθμιστής της Ε.Ε., με φιλοδοξίες διακριτού γαλλικού ρόλου και στο διεθνές γίνεσθαι. Για την οδύνη των Ιταλών, των Ισπανών, των Γάλλων, οσονούπω και άλλων Ευρωπαίων, δεν υπάρχουν καν κροκοδείλια δάκρυα. Με πρόσωπα ανέκφραστα και δυσκοίλια, η Μέρκελ και οι λοιποί εκπρόσωποι του ορντοφιλελευθερισμού τους λένε: «Θάψτε (ή κάψτε) όσους είναι να θάψετε, και μετά περάστε από το ταμείο για να τακτοποιήσετε τα χρέη σας»...

[1] «Ποιος χρειάζεται αυτήν την Ευρώπη;» (φύλλο 490, σελ. 16-17).

[2] «Η κρίση του κορωνοϊού: Βασικές στρατηγικές για τη διαχείρισή της» (φύλλο 490, σελ. 8-9).

[3] «Mors tua, vita mea» (φύλλο 491, σελ. 5).

[4] Ο ορντοφιλελευθερισμός (Ordoliberalismus) είναι μια γερμανικής καταγωγής διαφοροποίηση από τον κλασικό «αντικρατικό» φιλελευθερισμό: το κράτος –ή, ακόμη καλύτερα, «υπερεθνικές ολοκληρώσεις» τύπου Ε.Ε. – πρέπει να διαμορφώνει και να επιβάλει με αυστηρότητα τους κανόνες, αφού ένας άνευ ορίων «ελεύθερος ανταγωνισμός», σε συνδυασμό με τον «λαϊκισμό» τμήματος του πολιτικού κόσμου, προκαλεί στρεβλώσεις και εμποδίζει τον υπέρτατο στόχο: την οικονομική ανάπτυξη.

Οι ΗΠΑ ενώπιον της σκληρής πραγματικότητας

Ο Τραμπ δήλωσε την Τρίτη ότι «έχουμε μπροστά μας δύο πολύ οδυνηρές εβδομάδες», ενώ μέχρι πριν λίγες μέρες διαβεβαίωνε ότι «δεν υπάρχει λόγος για υπερβολές». Δίπλα του εμφανίστηκαν οι εμπειρογνώμονες, κι έκαναν τη μετάφραση: 100.000 νεκροί από τον κορωνοϊό είναι, λέει, το πιο καλό σενάριο! Ακούγεται φρικτά ρεαλιστικό, αφού η πλουσιότερη χώρα του κόσμου δεν έχει ούτε υποτυπώδες εθνικό-δημόσιο σύστημα υγείας. Τα δε ισχνά ομοσπονδιακά αποθέματα σε μέσα προστασίας και αναπνευστήρες έχουν ήδη εξαντληθεί. Μέχρι στιγμής η κάθε πολιτεία έχει αφεθεί

να αποφασίσει μόνη της εάν και πώς θα περιορίσει την επιδημία. Διότι προείχε η συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας για να κερδηθούν συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των υποχωρούντων διεθνών ανταγωνιστών... Κάπως έτσι εξηγείται ο πενταπλασιασμός των κρουσμάτων μέσα σε μία εβδομάδα. Χαρακτηριστικό είναι ότι ακόμη και ένα... αεροπλανοφόρο (το USS Theodore Roosevelt) εξελίχθηκε εν πλω σε εστία της επιδημίας, μέχρι που προχθές «έδεσε» κακήν-κακώς στο νησί Γκουάμ και τέθηκε εκτός υπηρεσίας – γεγονός πρωτοφανές στα χρονικά του αμερικανικού Ναυτικού.

Οπωσδήποτε, η δραματική προεδρική δήλωση της Τρίτης σηματοδοτούσε μια έξοδο από τη νιρβάνα των περασμένων εβδομάδων. Η αλλαγή οφείλεται στην ανησυχία του προεδρικού επιτελείου, μήπως ένας «υπερβολικός» αριθμός θανάτων έχει τελικά δυσμενέστερες επιπτώσεις απ’ ό,τι η επιβράδυνση της αμερικανικής οικονομίας (ήδη υπολογίζεται ότι τις τελευταίες 15 ημέρες 10 εκατομμύρια Αμερικανοί έμειναν άνεργοι). Ο Τραμπ ανησυχεί και για τη συμπάθεια που κερδίζουν η Κίνα, η Ρωσία και οι... δορυφόροι τους (με πρώτη την μισιπή Κούβα) στη δυτική κοινή γνώμη. Όμως, μια και δεν μπορεί να χτυπήσει απευθείας το γαϊδούρι, αρκείται να απειλεί το σαμάρι – δηλαδή την κάθε Βενεζουέλα (στις ακτές της οποίας στέλνει τώρα τη μεγαλύτερη ναυτική δύναμη των ΗΠΑ στην περιοχή από την εποχή της αμερικανικής εισβολής στον Παναμά!). Ό,τι πρέπει περισπασμός για τη βορειοαμερικανική κοινή γνώμη εν μέσω μιας πανδημίας που πολλαπλασιάζει και τους νεκρούς και τους άνεργους.

editorial

Όχι και «όλοι ίσοι»...

Ο ιός μπορεί να πλήξει τον καθένα αλλά δεν έχουν όλοι ίσες ευκαιρίες στην περίθαλψη και την επιβίωση. Αυτό το ξεχνούν όσοι κυβερνούν ή ανταγωνίζονται για την επικράτηση στον διεθνή στίβο. Ο Τζόνσον –πριν νοσήσει– είχε πει ότι «θα χάσουμε αγαπημένα μας πρόσωπα» αλλά πρέπει να περάσουμε από την «ανοσία της αγέλης», και αρνιόταν να πάρει μέτρα...

Χιλιάδες είναι οι πολίτες που νοσούν «στο σπίτι» χωρίς πρόσβαση στα συστήματα υγείας. Εκατομμύρια όσοι δουλεύουν χωρίς στοιχειώδεις προφυλάξεις. Χιλιάδες στις ουρές των τραπεζών, στέκονται με τάξη και σε απόσταση, για να δεχτούν επιθέσεις από τα ΜΜΕ και την κυβέρνηση ότι δεν προσέχουν. Ενώ δίνεται συγχωροχάρτι στις τράπεζες που έκλεισαν καταστήματα και απέλυσαν εργαζόμενους για να αυξήσουν τα κέρδη τους τον τελευταίο χρόνο.

Πάνω στην αναμπουμπούλα, η κυβέρνηση πέρα από τα μέτρα δεν ξέχασε να κάνει και τα δωράκια της. Σε μεγαλοεργολάβους, κλινικάρχες, καναλάρχες και τράπεζες. Οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου δίνουν μεγάλη ευχέρεια να γενικευτεί η μερική απασχόληση και η μερική ανεργία. Κι όλα αυτά χωρίς δεσμεύσεις για το τι κονδύλια θα δοθούν για το σύστημα υγείας. Χωρίς καμιά ουσιαστική πληροφόρηση σχετικά με το τι πλάνο υπάρχει για τους επόμενους μήνες. Με καταργημένο τον δημόσιο χώρο και στο όνομα της έκτακτης κατάστασης, οικοδομούνται από τώρα μοντέλα διακυβέρνησης, συναίνεσης και ελέγχου. Σε έκταση και με μέσα που δεν υπήρχαν μέχρι χτες.

Ταυτόχρονα, οι κοινωνίες δέχονται ένα «μασάζ» για το τι έρχεται ή τι ήδη ξεκίνησε. Μια εντελώς νέα πραγματικότητα, με πρώτο σύμπτωμα το μαζικό πέταγμα εκτός εργασίας ασύλληπτα μεγάλων τμημάτων της κοινωνίας. Ορισμένοι μιλάνε για καταστάσεις σαν της κρίσης του 1929, άλλοι θεωρούν ότι θα είναι χειρότερα. Είναι αστείο να θεωρηθεί λοιπόν ότι όλοι είναι στην ίδια θέση απέναντι στην πανδημία και την κρίση. Άλλη αντιμετώπιση θα έχεις αν είσαι ο κύριος τάδε των ελίτ, της ολιγαρχίας, των ΜΜΕ. Άλλη αν είσαι οποιοσδήποτε «ανώνυμος» σε μια γειτονιά στο διαμέρισμα, σε ένα χωριό ή κάποιο νησί. Και άλλη αν είσαι μετανάστης (με χαρτιά ή όχι), αν είσαι σε ένα γηροκομείο χωρίς τρόφιμα, ή σε κάποιο χώρο εγκλεισμού.

Η ελληνική κοινωνία έχει περάσει πολλά χωρίς να χάσει την ανθρωπιά της. Στέκεται γενικά καλά, αλλά και σκέφτεται όσα συμβαίνουν ή έρχονται. Φοβάται ότι δεν τελειώνει το βάσανο με τον τερματισμό της καραντίνας κι ότι μετά θα έρθει ο «λογαριασμός». Προβληματίζεται για τη συνταγή «μισής ζωής» που θα προσφέρουν σαν λύση οι ελίτ. Μισή δουλειά, μισός μισθός, μισή σύνταξη, μισό επίδομα... Εκεί που μίλαγαν για μερική εργασία, τώρα θα έχουμε επίσημα τη «μερική ανεργία».

Ο πρωθυπουργός ζήτησε από τους βουλευτές να δώσουν τον μισό μισθό τους για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Έχει ανταποκριθεί η νέα Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Δεν ξέρουμε πόσοι θα ανταποκριθούν όταν πρόκειται για το πουργί τους. Εντάξει, δουλεύουν και σκληρά είναι αλήθεια, ακόμα και τώρα με τηλεργασία... Αντέδρασε βέβαια ήδη η Γαρυφαλλιά Κανέλλη βουλευτίνα του ΚΚΕ, που μάλλον δεν δίνει πουθενά από τον μισθό της.

Αλλά, όπως έγινε γνωστό, μέσα στην πανδημία αποφασίστηκε διπλασιασμός αμοιβών των νέων διοικητών σε τρεις φορείς (ΣΤΑΣΥ, ΟΣΥ, ΟΑΣΑ) στα 7.500 ευρώ μηνιαίως. Και αύξηση της αμοιβής των μελών των διοικητικών συμβουλίων τους από 50 σε 400 ευρώ για κάθε συνεδρίαση. Ο διευθύνων σύμβουλος της ΕΥΔΑΠ λαμβάνει πάνω από 10.000 ευρώ τον μήνα και της ΔΕΗ κάπου 25.000 με τα μπόνους.

Είπαμε, είμαστε όλοι ίσοι αλλά κάποιοι περισσότερο...

ατζέντα

04.04-10.04.2020

agenda@edromos.gr

*** Από σήμερα, Σάββατο 04/04, θα μας βρίσκετε και στα σουπερ μάρκετ που πουλάνε εφημερίδες – Αν δεν βρίσκετε την εφημερίδα μας, επικοινωνήστε μαζί μας, να σας τη στείλουμε ηλεκτρονικά**

Αναζητήστε τον Δρόμο

Ο *Δρόμος* συνεχίζει την έκδοσή του κανονικά, παίρνοντας όλα τα αναγκαία μέτρα για τη συντακτική επιτροπή και τους εργαζόμενους στην έδρα του στην Αθήνα. Μπορείτε να τον βρείτε σε όσα περίπτερα είναι ανοιχτά και σε όσα σουπερ μάρκετ πουλάνε εφημερίδες.

Στις συνθήκες που ζούμε το έντυπο φύλλο, η εφημερίδα, αποκτά ιδιαίτερη σημασία στη νηφάλια, ουσιαστική πληροφόρηση και συζήτηση, στην ενημέρωση και πίεση προς

ουσιαστικές κατευθύνσεις και στη λήψη μέτρων για την προσωπική και συλλογική επιβίωση.

Η συνεχόμενη δεκαετής περιπέτεια της χώρας και του λαού συνεχίζεται, και κλιμακώνονται οι κίνδυνοι ύπαρξης και συνοχής της χώρας. Ο πατριωτισμός, ο δημοκρατισμός, η προσπάθεια της σύνολης κοινωνίας, η αλληλεγγύη, η συλλογικότητα και η δοτικότητα, το πνεύμα προσφοράς αποκτούν καθοριστική σημασία.

Ο *Δρόμος* θα αποστέλλει και

ηλεκτρονικά στους φίλους του το κάθε φύλλο που εκδίδει, γιατί πιστεύει πως σε στιγμές κρίσιμες η διάδοση απόψεων και η ενημέρωση έχουν ιδιαίτερη σημασία. Κάνουμε έκκληση σε όποιους δεν βρίσκουν την εφημερίδα μας, ή αδυνατούν να την πάρουν, να προμηθεύονται την ηλεκτρονική έκδοση και –αν επιθυμούν και κατανοούν την τεράστια ανάγκη μας– να καταβάλλουν ένα αντίτιμο ηλεκτρονικά. Δείτε οδηγίες

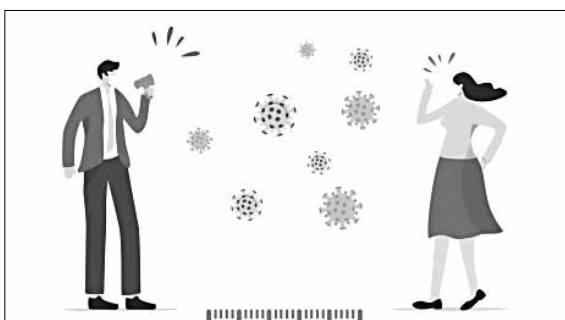
στο παρακάτω πλαίσιο για τους συνδρομητές. Εναλλακτικά, τηλεφωνείτε στο 6956302771 (Ελένη) ή στείλτε ηλεκτρονικό μήνυμα στο grammateia@edromos.gr Για άλλη μια φορά, στηριζόμαστε στην κατανόησή σας και στην αγάπη που δείχνετε για τον *Δρόμο*.

Καλή δύναμη, προσέχετε τον εαυτό σας και τους γύρω σας, αξιοποιήστε όσο πιο δημιουργικά μπορείτε τον χρόνο σας, μην το βάζετε κάτω.

Ευχαριστούμε πολύ για τη στήριξή σας

Η συντακτική επιτροπή θα ήθελε να ευχαριστήσει όλους τους φίλους και τους αναγνώστες του *Δρόμου* για την πολύπλευρη στήριξή τους. Το γεγονός ότι ακόμα και κάτω από αυτές τις συνθήκες, αγοράζεται το έντυπο μας από τα περίπτερα –και από τα σουπερ μάρκετ που έχουν εφημερίδες– σημαίνει πολλά για εμάς και την προσπάθειά μας. Σας ευχαριστούμε πολύ.

Η συντακτική επιτροπή του *Δρόμου*

«Ανέπαφη κοινωνία», όπως ανέπαφη κάρτα...

Μια υβριδική χωρίς φυσική παρουσία και συγχρωτισμό, μια «ανέπαφη κοινωνία» είναι η επιδίωξη και ο τελικός στόχος των κυρίαρχων ελίτ για τη «μετά» ανθρώπινη εποχή. Το έχουμε αντιληφθεί ή έστω διαισθανθεί από τις συσκέψεις των λεσχών τους ότι η ψηφιακή τεχνολογία είναι πανέτοιμη να υλοποιήσει τηλε-λύσεις μιας διαφορετικής συνύπαρξης σε μαζικό επίπεδο. Το βλέπουμε και το ζούμε ήδη: ακόμη και οι δικές μας πολιτικές μαϊμούδες το αναμασούν. Χθες μόλις στέλεχος της κυβέρνησης δήλωσε δημοσίως πως η απουσία φυσικής παρουσίας στις σχέσεις των ανθρώπων δεν καταργεί την κοινωνικότητα απλώς η μορφή αλλάζει... Μπορούμε να επικοινωνήσουμε ηλεκτρονικά με τους αγαπημένους μας, να τους ταχυδρομήσουμε φιλιά, να τους δώσουμε κουράγιο, για να αντέξουν το κακό κι αν δεν αντέξουν, το κράτος θα φροντίσει για το άνοιγμα του λάκκου...

Ασταμ

Διαδικτυακή προβολή των ομιλιών του Μανώλη Γλέζου στις πλατείες το 2011 και στο Resistance Festival το 2017

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ώρα 7.30 μ.μ.

Livestreaming από την ιστοσελίδα του *Δρόμου* (www.edromos.gr) και την σελίδα του *Δρόμου* στο facebook ([DromosThsAristeras](https://www.facebook.com/DromosThsAristeras))

Διαδικτυακή συζήτηση

Κριτική αποτίμηση του έργου και της πολιτικής δράσης του Μανώλη Γλέζου

Τετάρτη 8/4, στις 19:30

Η συζήτηση θα μεταδοθεί ζωντανά από την ιστοσελίδα του *Δρόμου* (www.edromos.gr) και την σελίδα του *Δρόμου* στο facebook ([DromosThsAristeras](https://www.facebook.com/DromosThsAristeras))

της Αριστεράς
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ρεθύμνου 11, 106 82 Αθήνα
Τηλ.: 210 3468282
Φαξ: 210 3468282
E-mail: info@edromos.gr
www.edromos.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
ΕΝΟΤΗΤΑ αστική μη
κερδοσκοπική εταιρία

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ρούντι Ρινάλντι

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Τάσος Βαρούνης, Πάυλος
Δερμενιάκης, Κώστας
Δημητριάδης, Στέλιος Ελληνιάδης,
Σταμάτης Μαυροειδής, Ρούλα
Μουτσέλου, Βασίλης Ξυδιάς,
Σπύρος Παναγιώτου, Πώργος
Παπαϊωάννου, Μιχάλης Σιάχος,
Νίκος Ταυρής, Ερρίκος Φινάλης

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:
Κώστας Ανδριανόπουλος,
Αντώνης Ανδρουλιδάκης,

Λουκάς Αξελός, Απόστολος
Αποστολόπουλος, Κώστας
Βενιζέλος, Νίκος Γεωργιάδης,
Πάννα Παννυλοπούλου, Κώστας
Γκιώνης, Πώργος Θεοδωρόπουλος,
Φιγινεία Καλαντζή, Πώργος Α.
Λεονταρίτης, Κώστας Λιβιεράτος,
Κώστας Μελάς, Δημήτρης Μόνος,
Μανόλης Μούστος, Ευτύχης
Μπιστάκης, Μύρωνας Ξυδάκης,
Δημήτρης Ουλής, Πώργος Πατέλης,
Χρήστος Πραμαντιώτης, Πάννης
Ραχιώτης, Τριαντάφυλλος

Σερμέτης, Λόλα Σκαλτσά,
Νίκος Σταθόπουλος, Στάθης
Σταυρόπουλος, Κώστας Στοφόρος,
Βάννα Σφακιανάκη, Γιάννης Σχίζας,
Πώργος Τσαφέρης,
Δημήτρης Α. Τραυλός-Τζανετάτος

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ:
Κατού Αρκονάδα (Βολιβία), Σάλεμ
Μπεν Γιαχιά (Τυνισία), Χάλεντ
Μπαράκ (Παλαιστίνη), Τζέιμς
Πέτρας (ΗΠΑ), Ντέμπορα Σαντάνα
(Πουέρτο Ρίκο), Χοσέ Μαρία Σισόν

(Φιλιππίνες), Ρικάρντο Φιέρο
(Αργεντινή), Κάρλο Φορμέντι
(Ιταλία)

ΣΚΙΤΣΑ:
Στάθης Σταυρόπουλος, Carlos
Latuff (Βραζιλία), Vasco Gargalo
(Πορτογαλία)

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ:
Δημήτρης Αρβανίτης

ΥΠΕΥΘ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ:
Νίκος Μάλλιαρης
Τηλ.: 6945804299
E-mail: malliaris@edromos.gr

Τάνια Μήτσιου
Τηλ.: 6976864058

ΕΚΤΥΠΩΣΗ:
Newspresshold
Γ. Τασσιόπουλος – Κ. Μπάρλας Ο.Ε.
Τηλ. 210 6620788-734

01 πολιτική

Πανδημία, μετάβαση και νέα συνείδηση

Ένα συμβάν που τροποποιεί όλους τους όρους των εξελίξεων

■ ΤΟΥ Κώστα Δημητριάδη

Με την αυγή του 20ου αιώνα ανα-δύθηκε για πρώτη φορά με όρους πραγματικών δυνατοτήτων, το ζήτημα της μετάβασης σε μία κατάσταση πέραν της λογικής του κεφαλαιοκρατικού τρόπου οργάνωσης της κοινωνικής ζωής. Διατρέχοντας τον 20ο αιώνα, συναντάμε ξανά και ξανά την εμφάνιση μιας μεγάλης δομικής παγκόσμιας κρίσης του καπιταλισμού και τεράστια συμβάντα (δύο παγκόσμιοι πόλεμοι) αλλά και διαδικασίες απλωμένες στον χρόνο (νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση) που επιχείρησαν το ξεπέρασμά της κρίσης, τροποποιώντας την ίδια στιγμή καθοριστικά και πολύπλευρα τους όρους για μια πορεία μετάβασης.

Το σημερινό συμβάν της πανδημίας, όπως ανέκυψε μέσα σε μία ακόμα εμφάνιση της δομικής κρίσης του συστήματος, δείχνει να έχει τέτοιας κλίμακας εμβέλεια. Το κεντρικό ερώτημα που πρέπει να θέσουμε είναι με ποιούς τρόπους θα επιδράσει σε μία πορεία μετάβασης.

Η κατάσταση πριν την πανδημία

Η πανδημία προέκυψε στο έδαφος ενός επαπειλούμενου επεισοδίου όξυνσης της δομικής κρίσης του συστήματος. Εκείνης που εκδηλώνεται με αλληπάλληλα κύματα από τα μέσα της δεκαετίας του 70. Εδώ και αρκετούς μήνες συσσωρεύονταν επικίνδυνα σημάδια για ένα τέτοιο ξέσπασμα και πλήθαιναν οι σχετικές εκτιμήσεις. Εδώ πρέπει να εστιάσουμε κατ' αρχήν την προσοχή μας σε δύο σταθμούς που προέκυψαν στις πρώτες δύο δεκαετίες του 21ου αιώνα και σε κεντρικής σημασίας αλλαγές που αυτοί έφεραν στους όρους της κοινωνικής σύγκρουσης σε παγκόσμια κλίμακα.

Α) Η κρίση του 2008

- Με το ξέσπασμά της, η επιβεβλημένη από τα πράγματα εκτεταμένη παρέμβαση του κράτους σε όλα τα κέντρα του παγκόσμιου συστήματος για τη στήριξη του τραπεζικού συστήματος, έδωσε σημαντικό πλήγμα στην μέχρι τότε κρατούσα νεοφιλελεύθερη επιβολή της οικονομικής αναγκαιότητας και των δυνάμεων της αγοράς.

- Ακολούθησε ένα ποικιλόμορφο κύμα κοινωνικών αντιδράσεων που επέφερε σημαντικό κλονισμό της νομιμοποίησης των πολιτικών συστημάτων σε μία σειρά από χώρες. Σε σημαντικό βαθμό, στο κύμα αυτό ηγήθηκαν αριστερές δυνάμεις αν και σε σαφή απόσταση από τις τυπικές θεσμικές πολιτικές εκφράσεις (κόμματα, συνδικάτα). Ειδικά στην Ευρώπη, τα πολιτικά αυτά εγχειρήματα ενσωματώθηκαν και χρεοκόπησαν. - Οδήγησε σε σημαντική κάμψη της δυτι-

κής ηγεμονίας και του υπ' αυτήν σχεδίου παγκοσμιοποίησης, στην ανάδυση ανταγωνιστικών δυνάμεων (Κίνα, Ρωσία) και στη δυνατότητα σχετικής αυτονόμησης περιφερειακών δυνάμεων (Τουρκία, Ιράν).

Β) Δυτική ενδόρρηξη και ανάδυση του «εθνολαϊκισμού»

- **Από τα πάνω:** Ενδόρρηξη, μεγάλα ρήγματα, εντός των πολιτικών συστημάτων των ΗΠΑ και της Βρετανίας (Brexit) αλλά και ανάμεσα σε ΗΠΑ και Ε.Ε. και εντός Ε.Ε. Αυτά εκφράζουν τις ρωγμές και την αδυναμία να συνεχιστεί η υποστήριξη του κυρίαρχου σχεδίου της παγκοσμιοποίησης. Οι συγκρούσεις αυτές γίνονται γύρω από αποκλίνουσες στρατηγικές που καμία τους δεν φαίνεται να κερδίζει κατά κράτος. Παράλληλα, τα σύνορα αποκτούν αυξημένη σημασία που ενισχύεται από τον τρόπο με τον οποίο οι δυτικές ελίτ χειρίζονται τα τεράστια μεταναστευτικά ρεύματα που προκαλούν οι πολιτικές τους.

- **Πολιτική Μεγάλων Δυνάμεων:** Επάνοδος της πολιτικής και της γεωπολιτικής με περιφερειακές συγκρούσεις που αποτελούν εκδηλώσεις του εντεινόμενου ανταγωνισμού μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων (Ουκρανία, Λιβύη, Συρία).

- **Λαοί, έθνη και κινήματα:** Μεγάλες λαϊκές αντιστάσεις αρθρωμένες στο εθνικό επίπεδο που θέτουν ζητήματα κυριαρχίας και ταυτοτήτων. Αντιτιθέμενες στην επιβολή της παγκοσμιοποιητικής ισοπεδωτικής και ληστρικής λογικής πολυεπίπεδης κοινωνικής αποδιάθρωσης. Ο πόλος της παγκοσμιοποίησης (ευρύ φάσμα δυνάμεων που περιλαμβάνει τόσο την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία όσο και την αριστερά σχεδόν στο σύνολό της) τα αναγνωρίζει σαν την κύρια απειλή για την κυριαρχία του. Τους επιτίθεται ομαδοποιώντας τα ως εθνολαϊκιστικά, επιδιώκοντας να τα στρέψει προς τα δεξιά. Παρ' όλα τα παραπάνω, η πορεία των κινήματων αυτών παραμένει παιζόμενη.

Η πανδημία και τι ήδη εκτυλίσσεται

Η πανδημία έρχεται ως καταλύτης εν μέσω

ενός επαπειλούμενου επεισοδίου νέας κρίσης και ήδη έχει κάνει ορατές κάποιες τάσεις.

- **Στο επίπεδο του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος:** Τεράστιο συσσωρευμένο «εύφλεκτο υλικό» στο χώρο της χρηματιστικοποιημένης οικονομίας που αναμένεται να οδηγήσει σε απρόβλεπτου μεγέθους καταστροφή και απαξίωση κεφαλαίου και παραγωγικών δομών.

- **Με γεωπολιτικούς όρους:** Υπεροξύνει τις ήδη εκδηλωμένες εντάσεις και ανταγωνισμούς. Θα υπάρξουν δραστικές μεταβολές στους συσχετισμούς δυνάμεων μεταξύ των μεγάλων κέντρων του διεθνούς συστήματος με μεγάλους χαμένους και σημαντικούς κερδισμένους. Ειδικότερα, η επιδίωξη του κυριαρχούμενου από την Γερμανία κέντρου να χρησιμοποιήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες που δημιουργεί η πανδημία για να καταβαρυνθεί τον Ευρωπαϊκό Νότο (σε πρώτη γραμμή την Ιταλία και την Ισπανία), υπάγοντάς τις χώρες αυτές σε μνημόνια και εκμηδενίζοντας την κυριαρχία τους, προκαλεί εντάσεις και αντιδράσεις που είναι πολύ πιθανό να δώσουν τη χαριστική βολή στο -ήδη κλονισμένο από το Brexit- ευρωενωσιακό οικοδόμημα.

- **Πρώτες απαντήσεις των ελίτ:** Είναι ήδη ορατή η προσπάθεια συγκάλυψης της δομικής κρίσης πίσω από το «φυσικό φαινόμενο» της πανδημίας και της χρήσης της «φυσικής αναγκαιότητας» προκειμένου να νομιμοποιηθούν μέτρα άσκησης ελέγχου στις πιό βαθιές πτυχές της κοινωνικής ζωής. Προωθείται ο αυταρχισμός και μέτρα άσκησης βιοπολιτικής καθυπόταξης. Θα αλλάξουν δραστικά οι τρόποι και τα περιεχόμενα της πολιτικής, θα επιδιωχθεί η σοβαρή περιστολή του δημόσιου χώρου, θα αναδειχθεί σε κεντρικό ζήτημα η υπεράσπιση της δημοκρατίας.

- **Νέες εμφανιζόμενες κομβικές αντιθέσεις:** Αναδύεται πλέον με απογυμνωμένο τρόπο η βαθιά αντίθεση που φέρνει αντιμέτωπες τις προτεραιότητες του κεφαλαίου με τις απαιτήσεις διατήρησης της υγείας και της ζωής. Αντίθεση που εκφράστηκε ήδη με τις διαφορετικές λογικές, εντάσεις και παλινωδίες των πολιτικών που εφαρμόζονται για τη διαχείριση της πανδημίας και αναμένεται ότι θα έχει αποφασιστικής σημασίας πολιτικές συνέπειες.

- **Απονομιμοποιήσεις στο προσκήνιο:** Στο ίδιο έδαφος, ζούμε τα πρώτα βήματα μεγάλων απονομιμοποιήσεων. Του ρόλου της αγοράς και της ιδιωτικής ατομικής λύσης όσον αφορά τα θέματα της υγείας με πολύ πιθανή την εξέλιξή της σε μία ευρύτερη απαίτηση στροφής προς το «δημόσιο». Αλλά και της Ε.Ε. αφού εγείρεται το εύλογο ερώτημα: «Σε τι άλλο τελικά χρησιμεύει αυτή η ένωση, η τόσο ξένη προς κάθε έν-

νοια κοινότητας και αλληλεγγύης, από το να είναι ο μηχανισμός επιβολής μνημονιακής υποδούλωσης;».

Μετά την πανδημία, προς τα πού μεταβαίνουμε;

Η κρίση και η πρωτοφανής ύφεση που ξεδιπλώνεται, είναι βέβαιο ότι θα αναγκάσει το κεφάλαιο να προσφύγει στη «βοήθεια» της πολιτικής. Με στόχο να επιδιορθώσει στοιχειωδώς την διαταραγμένη διαδικασία συσσώρευσής του και με πολλούς τρόπους. Με τη χρήση του κράτους για την προώθηση μιας πολιτικής κεντρικού σχεδιασμού και ρύθμισης της ισορροπίας ανάμεσα στην προσφορά (παραγωγικές επενδύσεις) και τη ζήτηση (εισοδηματική πολιτική). Αλλά και με πιθανά κοινωνικά συμβόλαια που θα επιδιώκουν να στρατεύσουν μεγάλες μερίδες της κοινωνίας σε πανεθνικά σχέδια άμυνας έναντι της επιθετικότητας ισχυρότερων ανταγωνιστών. Ας μην υπάρχει καμία αμφιβολία. Η πολιτική εξουσία θα κάνει ό,τι μπορεί και πρέπει, χωρίς να υπολογίζει ιδεολογικά «εμπόδια». Σε συνθήκες μάλιστα μιας υπερβολικά διογκωμένης χρηματιστικής οικονομίας, ακόμα και η αδήριτη ανάγκη δραστηκής μείωσης και διαγραφής του παγκόσμιου χρέους θα γίνει πεδίο παντοειδών λύσεων και επίλυσης ανταγωνισμών.

Παράλληλα βέβαια, αυτού του τύπου οι αναδιαρθρώσεις θα επιχειρηθούν με διεύρυνση του ελέγχου και αυταρχισμό, και αναμένεται ότι θα ενταθεί η τεράστια περιστολή του δημόσιου χώρου. Το πρόβλημα της δημοκρατίας θα γίνει κεντρικό πρόβλημα και ζήτημα πάλης.

Για την πορεία που θα πάρουν οι εξελίξεις μέσα σε αυτές τις συνθήκες, και παρά τις μεγάλες δυνατότητες που προκύπτουν από την κίνηση και τα «θέλω» μεγάλων λαϊκών μαζών, βαραίνουν αρνητικά οι τεράστιες πολιτικές και ιδεολογικές καθυστερήσεις του υποκειμενικού παράγοντα. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι η παρατεταμένη κρίση που σοβεί από τη δεκαετία του 70, έχει πλέον ουσιαστικά ολοκληρώσει την αχρήστευση ή ενσωμάτωση του μεγαλύτερου μέρους της ευρωπαϊκής αριστεράς (αριστεράς μιάς προηγούμενης ιστορικής φάσης πλέον) και θέτει επιτακτικά την ανάγκη νέας σκέψης και ιδεών αντίστοιχων με τους ριζικά τροποποιημένους όρους που απαιτεί μία πορεία μετάβασης.

Η οπτική μας, που ξεκινά από μία τοποθέτηση ενάντια στις τεχνοκρατικές βιοπολιτικές αναδιαρθρώσεις που προωθούν οι κυρίαρχες ελίτ, δεν υποτιμά ούτε τις δυνατότητες των λαών ούτε τις αδυναμίες και την ευθραυστότητα του παρόντος συστήματος. Καλεί να θέσουμε στο κέντρο της προσοχής της, την τεράστια ανάγκη μιας άλλης συνείδησης.

01 **πολιτική**

Με όχημα
την ποίηση

Ανθολόγος: **Λουκάς Αξελός**

ΛΙ ΧΟ (791-817)

Μπαλάντα: Ο χρόνος κυλάει ασταμάτητα

Η λευκή ανταύγεια επιστρέφει στους Δυτικούς Λόφους,
το άνθος του ίασιπι πετά ψηλά μες στο διάστημα,
πότε θα δοθεί ένα τέλος στο παρελθόν και το παρόν;
Χιλιάδες χρόνια στροβιλίζονται μακριά μέσα στον άνεμο,
η άμμος της θάλασσας γίνεται πέτρα,
ψαριών φυσαλίδες στη γέφυρα του Τσιν,
τα ουράνια φώτα πλέουν μακριά, πολύ μακριά,
στύλοι από μπρούντζο λιώνουν μες στα χρόνια.

Τραγούδι μικρό και τραγούδι μεγάλο

Τα μεγάλα τραγούδια φθείρανε το κολάρο της φορεσιάς μου,
τα μικρά τραγούδια μάδησαν τ'ασπρισμένα μου μαλλιά.
Πουθενά δεν φαίνεται ο βασιλιάς του Τσιν,
έτσι, μέρα και νύχτα ο πυρετός με τρώει.

Όταν διψώ, πίνω κρασί από 'να κανάτι,
όταν πεινώ, μαζεύω στάχια ρυζιού από την κορυφή του χαντακιού.
Περίλυπος και μόνος βλέπω τον Μάιν να με προσπερνά
και ξάφνου χίλιες λεύγες πρασινίζουν.

Ψηλά, πολύ ψηλά σβήνουν μες στον αέρα οι νυκτωμένες κορυφές,
το λαμπερό φεγγάρι βυθίζεται στη ρίζα των βράχων,
περιπλανιέμαι ψάχνοντας στις πέτρες,
μα το φεγγάρι είναι πέρα απ' αυτούς τους πυργωμένους βράχους.
Αφού να τρέξω δεν μπορώ μαζί με το φεγγάρι,
ασπρίζουν τα μαλλιά μου πριν τελειώσω το τραγούδι μου.

Απολαύσεις στα νότια του Γιανγκ Τσε

Πράσινη ομίκλη πάνω από το ποτάμι,
κύματα παγωμένα υψώνονται στον ουρανό,
βράχοι πάνω σε βράχους,
σκισμένες κόκκινες πέτρες.

Άνεμος πάνω στο νερό, σύννεφα στην ακτή,
αρχαία μπαμπού.
Απ' τη σκοτεινιασμένη όχθη το βιαστικό πανί
μοιάζει μόνο μ'ένα κομμάτι ύφασμα.
Έχουμε χίλια ψάρι,
εκατό βαρέλια κρασί.
Ξαπλωμένοι ανάμεσα στα βαρέλια
βλέπουμε τους πράσινους λόφους του νότου.
Λόγια του Βου, μπαλάντες του Πουέ,
ποτέ δεν σταματούν τα τραγούδια μας.
Πάνω από τον Ποταμό κολλημένους
έναν ψυχρός νεφρίτης
στρογγυλός σαν μπάλα.

**Πάνω στο θέμα του: «Ονειρευόμουν πως
είχα γυρίσει στο σπίτι»**

Πίσω στο Τσανγκ Αν μια νύχτα με βροχή κι αέρα
έναν σπουδαστής που ονειρεύεται το Τσανγκ Κου
γελώντας ανέμελα στο σαλόνι,
κόβοντας βασιλικό χορτάρι στο φαράγγι με τον αδελφό μου,
η οικογένειά μου με χαρά με καλωσόρισε,
σ' εμένα υπολογίζουν για να γεμίσουν το στομάχι τους.
Αδύναμη και μεγαλοχολική είναι τώρα βαθιά η καρδιά μου.
Μια λάμπα τρεμοσβήνει στο μάτι ενός ψαριού.

Μετάφραση: Αναστάσης Βιστωνίτης

Φωλιά φιδιών και τσακαλιών η Ε.Ε.

■ **ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
Αποστολόπουλου**

Γίνεται όλο και δυσκολότερο να ξε-
χωρίσεις ποιο είναι το χειρότερο,
η ραγδαία εξάπλωση του ιού ή το
ηφαίστειο της ανεργίας. Η θνησιμότητα
παραμένει χαμηλή αλλά η διάδοση της
ασθένειας είναι πρωτοφανής, προκαλεί
πανικό, με τη συμβολή και των ΜΜΕ.
Η ελπίδα να βρεθεί σύντομα εμβόλιο ή
θεραπεία παραμένει αμφίβολη. Προ-
βάλλει στον ορίζοντα η πιθανότητα να
κλονιστεί συθέμελα η Ε.Ε., ακόμα και
να διαλυθεί, με ευθύνη της Γερμανίας.

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ διαφαίνονται καλές
πιθανότητες συμμαχίας ομάδας κρα-
τών εναντίον του Βερολίνου και των
όποιων συμμάχων του. Την ένταση
της διαμάχης αποκάλυψε ο Σαλβίνι,
πρώην υπουργός, ηγέτης της Δέγκας
και πιθανότερος νικητής των προσεχών
εκλογών. «Η Ε.Ε. είναι φωλιά φιδιών
και τσακαλιών» δήλωσε ο Σαλβίνι εν
ονόματι μιας Ιταλίας που Βρυξέλλες /
Βερολίνο εγκατέλειψαν στο έλεος του
κορωνοϊού.
Η οργή του κόσμου στην Ιταλία υποχρέ-
ωσε την κυβέρνηση, όπως και στην Αθή-
να, να εγκαταλείψει νεοφιλελεύθερες
αγκυλώσεις και να αγνοήσει απειλές για
συνεργασία με τον «εχθρό». Αντιθέτως,
μόλις η Ρώμη ζήτησε βοήθεια από Κίνα,
Ρωσία και Κούβα έσπευσε και ο Τραμπ
να τείνει χείρα βοήθειας. Η Κίνα, λένε
στη Δύση, κρύβει τους νεκρούς από
τον κορωνοϊό. Ίσως. Αλλά, δυστυχώς,
ο δυτικός κόσμος έχει πει πολλά και
αποδεδειγμένα ψέματα.
Ο Τραμπ στέλνει βοήθεια στην Ιταλία,
μαχαιρώνοντας τη Γερμανία που εγκα-
τέλειψε τη Ρώμη επειδή ο Σαλβίνι κλίνει
προς τις ΗΠΑ. Η εξέλιξη της Δέγκας
είναι αποκαλυπτική και διδακτική για
την επιρροή του κόσμου, όπως άλλωστε
συμβαίνει και στην Ελλάδα με τη Ν.Δ..
Η Δέγκα ήταν αρχικά η φωνή των πλού-
σιων αστών του Μιλάνου, κέντρο της
ανδρικής μόδας, υποστηρικτών της από-
σχισης του υπεροπτικού «ευρωπαϊκού»
βορρά από τον καθυστερημένο ιταλικό
νότο. Η Δέγκα ήταν μια σκληροτράχηλη
τοπικιστική Δεξιά με αρχηγό τον Φίνι
όπου, όμως, οι Ιταλοί, ακόμα και το
τότε υπαρκτό Κ.Κ., δεν την χαρακτηρί-
ζαν φασιστική, όπως την αποκαλούσαν
συλλήβδην και επιπόλαια στην Ελλάδα.
Η Δέγκα, από «επαρχιακό» κόμμα της
απόσχισης μετεξελίχθηκε σταδιακά σε
υποστηρικτή της εθνικής κυριαρχίας,
στον ίδιο δρόμο με τη Λεπέν. Η Δέγκα
προσαρμόστηκε στην αλλαγή στάσης
των πλούσιων παραγόντων αλλά και του
κόσμου στο Μιλάνο όταν διαπίστωσαν

**Ο κορωνοϊός, οι Πρέσπες, η εισβολή στον Έβρο, η συνεχής τουρκική
απειλή, το φάσμα της ανεργίας και της ανέχειας συγκλίνουν, δεν
τα χωρίζουν σινικά τείχη, είναι ένα πρόβλημα με διάφορες μορφές**

ότι οι ιθύνοντες στο Βερολίνο και κυ-
ρίαρχοι των Βρυξελλών τους έβλεπαν,
στην καλή περίπτωση, ως υπηρέτες με
λιβρέες και λευκές περούκες ενώ προ-
ορίζουν τους παρακατιανούς Έλληνες
για γκαρσόνια με λερωμένες ποδιές,
όπως έλεγε ο Ανδρέας Παπανδρέου.

ΜΗ ΝΟΜΙΖΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ότι όλα αυτά
είναι περιττές φλυαρίες την εποχή του
κορωνοϊού. Δεν χρειάζεται καν να θυμη-
θούμε ότι «για σε χτυπάει η καμπάνα»,
όπως έλεγε ο Μαρξ. Αρκεί ότι Γαλλία,
Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία αλλά και
η Ελλάδα, ζητούν από τη Γερμανία
να αλλάξει πολιτική. Ειδικά για μας,
η καμπάνα δεν χτύπησε πρώτη φορά
ούτε στα νησιά, ούτε στον Έβρο, ούτε
με τον κορωνοϊό, αλλά ήχησε πιο πριν
βαριά και εκκωφαντικά στις Πρέσπες,
με υπογραφή Τσίπρα. Ο κορωνοϊός,
οι Πρέσπες, η εισβολή στον Έβρο, η
συνεχής τουρκική απειλή, το φάσμα
της ανεργίας και της ανέχειας συγκλί-
νουν, δεν τα χωρίζουν σινικά τείχη,
είναι ένα πρόβλημα με διάφορες μορ-
φές. Συνοπτικά, είτε η αλληλεγγύη θα
εφαρμοστεί τώρα, στα δύσκολα, είτε
η Ε.Ε. θα πάει για διάλυση υπό την
πίεση του κόσμου στις κυβερνήσεις.
Είμαστε μια-δυο στάσεις πριν από το
τέρμα. Έτσι δεν γίνεται πια να ζήσουμε.
Η ελληνική ελίτ «τυφλή τα τ' ότα τον
τε νου τα τ' όμματι» δεν καταλαβαίνει
ότι το μέλλον της καθρεφτίζεται στα
παθήματα δικών της ανθρώπων, όπως
οι πρώην μεγαλόσχημοι διοικητές και
πρόεδροι Τραπεζών τύπου Κωστόπουλου
και Σάλα, αν τους θυμάστε. Ζητούσαν
όλο και πιο πολλά και βαθιές αλλαγές.
Οι αλλαγές έγιναν αλλά τους πήραν σβάρνα
αφήνοντάς τους άναυδους. Κάποιοι, οι
πραγματικά ισχυροί, τους έδιωξαν και

έφεραν φρέσκους για να κάνουν κου-
μάντο, να έχει νέο πρόσωπο η αλλαγή
για να φανεί σε όλο της το μεγαλείο.
Η ελίτ του πολιτικού κόσμου σκάβει
τον λάκκο της όταν αφήνει διαρροές
για απολύσεις, κόψιμο μισθών, μει-
ωμένα εργασιακά δικαιώματα ακόμα
και αν διαψεύδονται. Δεν είναι πρω-
τοφανής η δημόσια αλλά ανεπίγνωτη
εξαγγελία αυτοκτονίας, έτσι έχουν χαθεί
ένα σωρό εκλογές. Η αντιπολίτευση
δεν τα πάει καλύτερα, με τον ΣΥΡΙ-
ΖΑ να είναι υπόδειγμα αυτοκτονικού
κόμματος. Υποσκάπτει καθημερινά τη
χρησιμότητά του ως στήριγμα του συ-
στήματος με ασυναρτησίες, διγλωσσία
και τον εθνομηδενισμό του. Καλλιερ-
γώντας με αισιοδοξία την αυταπάτη
ότι η «μετριοπάθεια» του αρχηγού σε
δήθεν αντίθεση με την αμετροπέπια των
υποκάτω, («και τούτο ποιείν κακίνο
μη αφιέναι») είναι ο ασφαλής δρόμος
επανόδου στην εξουσία.

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ θα γίνουν, όταν είναι η
ώρα τους. Αλλά τι θα απογίνουν όσοι
πάρουν τις αποφάσεις; Θα είναι άκρως
επιπόλαιη κάθε απάντηση του είδους
«και τι με νοιάζει εμένα» λες και η κα-
τασκευή του μέλλοντος είναι υπόθεση
κάποιων άλλων.
Κατά τα άλλα, θυμίζω, ο πολύς Ντράγκι,
πρώην μεγάλο αφεντικό της ευρωτρά-
πεζας, επανέλαβε τις θέσεις του R. D.
Steel, πρώην μεγαλοπράκτορα της CIA,
φίλου του Τραμπ, ότι πρέπει να δια-
γραφούν τα χρέη κρατών και ιδιωτών.
Ο Ντράγκι είπε, όμως, να διαγραφούν
μόνο τα ιδιωτικά χρέη, δηλαδή να αφε-
θεί η Γερμανία ελεύθερη να συνεχίζει
να στραγγίζει την Ελλάδα και άλλους
ανήμπορους ευρωπαίους. Το κουδούνι
του τέλους ξεκουφάνει.

Στὴν «Αὐλή τῶν ΘΑΥΜΑΤῶΝ» (ΜΕ ΤὸΝ ΣΤΑΘΗ)...

Η Αριστερά πέθανε, ζήτω η Αριστερά

Αποδεικνύεται για μιαν ακόμη φορά, καθότι έχει αποδειχθεί πολλές φορές στο παρελθόν, ότι η περίφημη «**αόρατη χείρ των αγορών**» είναι **ένοπλη**. Ότι πυροβολεί τα ανθρωπάκια σωρηδόν

άλλοτε με σφαίρες στους πολέμους κι άλλοτε, όπως τώρα, με ιούς.

Αποδεικνύεται ότι η «**αόρατη χείρ των αγορών**» είναι μια **μαύρη χείρ** που καταφεύγει εύκολα στον αυταρχισμό, που τον «**κατασκευάζει**» όποτε κι όπου δει, που στηρίζει φασιστικά καθεστώτα, τα χρησιμοποιεί, ή που εκφασίζεται και η ίδια.

★★★

Η «**αόρατη χείρ των αγορών**» αποδεικνύεται ότι είναι μια σιδηρά γροθιά που διευθύνει τις «**ελεύθερες αγορές**» με σιδηρά πυγμή.

Αυτή η χείρ είναι το δακτυλικό αποτύπωμα του **κατώτατου σταδίου** του καπιταλισμού, ήτοι του νεοφιλελευθερισμού – δηλαδή του ηθικού και λογικού απόπατου της ανθρωπότητας.

★★★

Αλλά αν «**φταίει**» ο καπιταλισμός που νικάει, ποιος φταίει που ο άνθρωπος ηπάται; **Φταίει η Αριστερά!** Εμείς.

Φταίει η ΕΣΣΔ που κατέρρευσε. Φταίει η Κίνα που μεταλλάχθηκε. Φταίει η Αριστερά στη Δύση που ενσωματώθηκε.

Τα **σπαράγματα** που έχουν απομείνει πίσω από αυτά τα «**γεγονότα που συγκλόνισαν τη Μεσοποταμία**» είναι σπαρακτικά.

Κι αυτό γίνεται ακόμα πιο ευδι-
άκριτο τώρα, που στις αλλεπάλληλες καπιταλιστικές κρίσεις, δεν ορθώνεται ούτε αρθρώνεται εγερτήριο αριστερός (αντί)λογος πειστικός για τις μάζες

...ικανός να οργανώσει εναλλακτικές πολιτικές λύσεις.

★★★

Ο αντίλογός μας περιορίζεται σε σκέψεις, άρθρα, μικρές πολιτικές ομάδες, αλλά σε μαζική κοινωνική κλίμακα η Αριστερά έχει χάσει την έξωθεν καλή μαρτυρία, όταν δεν **δολοφονεί** η ίδια το παρελθόν της, τη μνήμη μας και τη δόξα των ανθρώπων. Όταν **προσχωρεί**

στη γλίτσα μιας αγέλης που την υποστηρίζει εν είδει οπαδών, χούλιγκανς και πάσης φύσεως γελοίων και ιδιοτελών.

Ιδιαίτερος στη χώρα μας, είναι τέτοια η αθλιότητα των ιδιοτελών που έχουν προσκολληθεί στον ΣΥΡΙΖΑ, ώστε να προκαλείται αποστροφή για κάθε τι το «**αριστερό**» στην πλειονότητα των πολιτών, μάλιστα ενός λαού που έως τώρα

ήταν από τους πιο δημοκρατικούς και ριζοσπαστικούς των νεώτερων χρόνων.

★★★

Αν η **καπιταλιστική οικονομία** (είτε με καταλύτη τον κορωνοϊό, είτε με όποιον άλλο) φθάσει σε μια κατάρρευση τύπου 1929, η ακροδεξιά στροφή των κοινωνιών είναι πιθανότερη από μια ανθρωπιστική αναγέννηση.

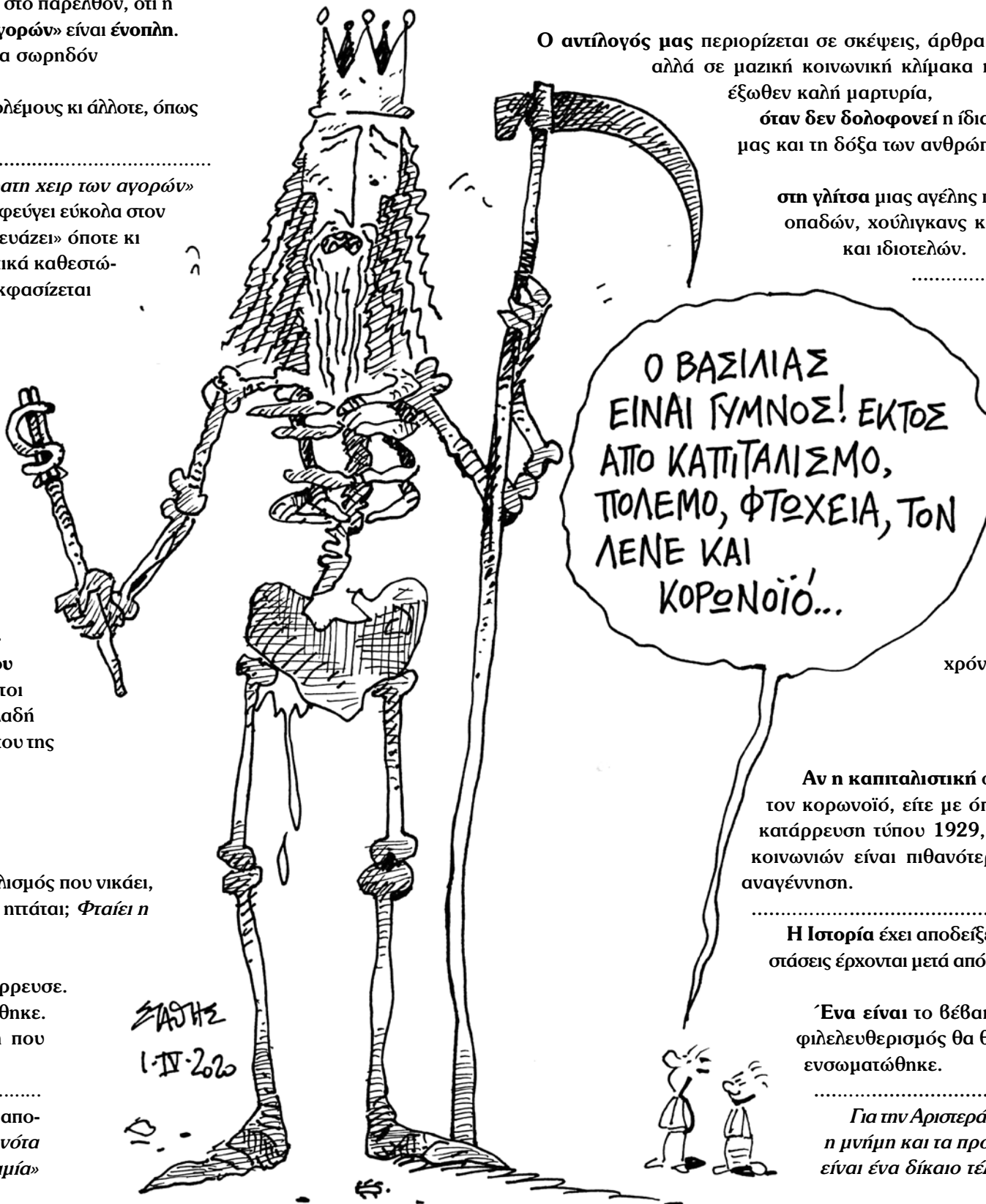
Η **Ιστορία** έχει αποδείξει ότι οι καθατήριες επαναστάσεις έρχονται μετά από καταστροφές και πολέμους.

Ένα είναι το βέβαιον. Στα ερείπιά του ο νεοφιλελευθερισμός θα θάψει και την Αριστερά που ενσωματώθηκε.

Για την Αριστερά που βοήθησε να ξεριζωθούν η μνήμη και τα προτάγματα της Αριστεράς, θα είναι ένα δίκαιο τέλος.

Για τους αριστερούς όμως αλλά και όλους τους δημοκρατικούς πολίτες που θέλουν να ζήσουν σε έναν δίκαιο κόσμο, ο αγώνας θα συνεχίζεται με την πολιτική να βρίσκει τους τρόπους...

ΣΤΑΘΗΣ Σ.
1•IV•2020

01 **ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Έχουμε κάθε λόγο να ανησυχούμε

Πρώτες πρόχειρες σκέψεις για το «μετά» ενός ιού

■ **ΤΟΥ Νίκου Σταθόπουλου**

Γίνεται όλο και πιο φανερό ότι η εξελισσόμενη πανδημία συνδυάζεται, στην αντιμετώπισή της, πολλαπλώς, με κεντρικές πολιτικές του συστήματος. Στην Ελλάδα, αυτό το ζούμε πιο έντονα, ακριβώς γιατί είναι ένα σταθερό «πειραματόζωο» προσφερόμενο από κάθε άποψη σε «δοκιμές» και «εφαρμογές» σχημάτων μακράς πνοής. Η περιστολή των ατομικών ελευθεριών, όσο εύλογη και «αθώα» ακούγεται ως «ανάχωμα» στη θανάσιμη μετάδοση, τόσο γεννά κακές σκέψεις καθώς, λόγου χάρη, συναρθρώνεται με ενίσχυση του ιδιωτικού ιατρικού κεφαλαίου σε βάρος των δημόσιων θεσμών και με ανταπόκριση σε βασικά αιτήματα της εργοδοσίας.

Επιπλέον, και μόνο το γεγονός ότι η εξάπλωση του ιού και η επίταση των κινδύνων, που σέρνει μαζί του, εμπλέκουν στην όλη αναστάτωση σφαίρες του δημόσιου άσχετες με την ανθρώπινη υγεία και ζωή (κρατική πολιτική, ιδεολογίες, γεωπολιτική, χρηματιστήρια, παραγωγικές δομές, κ.ά.), τεκμηριώνει την εγκυρότητα προβληματισμών που ανάγονται σε πεδία σχέσεων μακράν των τυπικών που αφορούν άμεσα το μετά μιας πανδημίας.

Την «εγκυρότητα» αλλά και, περισσότερο μάλλον, την αναγκαιότητα: πρέπει να διαμορφώσουμε μια συγκροτημένη πνευματική επαγρύπνηση αναφορικά με τις αντικειμενικές αλλά και υποκειμενικές (δηλαδή άμεσα συναρτημένες με τη βούληση) «μετεξελίξεις» ανθρώπινων και πολιτισμικών καταστάσεων, ένα δομημένο και όχι ευκαιριακό σχέδιο εποπτείας της ανθρώπινης μοίρας εντός μιας νέας κρατικοκοινωνικής φιλοσοφίας σχετικά με το «τι κάνουμε;» σε εποχές κρίσης, και, βασικά, κρίσης υγείας, και πλατύτερα κρίσης της «ανθρώπινης ακεραιότητας».

ΗΡΘΕ Ο ΚΑΙΡΟΣ να μάθουμε ότι οι «κυκλικές κρίσεις του καπιταλισμού» είναι απλώς μια εκδήλωση της καταστροφικής του παθολογίας, και ότι το θανάσιμο της καταραμένης του φύσης βρίσκεται πολύ πέρα από αυτές. Βρίσκεται στην εγγενή τάση του να μετασχηματίζει το ανθρώπινο και όχι απλά να το χειρίζεται/εκμεταλλεύεται.

Είναι σχεδόν αυταπόδεικτο ότι η άριστη λειτουργική προϋπόθεση ενός μοντέλου «υπάκουης συναίνεσης» είναι το βίωμα ενός θανάσιμου κινδύνου που η κατανίκησή του υποχρέωσε «λογικά και συνετά» σε «κατάσταση εξαίρεσης» με το κύρος της αυθεντίας-Κράτος. Από τη γενικότητα της συναισθηματικής τρομοκρατίας είτε την αποστασιοποιημένη προπαγάνδα μέσω εικόπων, περνάμε στην άμεση σύνδεση με τον υποψήφιο «μεταυπήκοο» τοποθετώντας τις ίδιες τις φυσικές και ψυχοπνευματι-

κές του αισθήσεις στο σκοτεινό κέντρο της «αξιοποιούμενης» εμπειρίας.

Είναι ο μόνος τρόπος να μετουσιωθεί η κρατική βία σε «κοινωνικό αίτημα»! Και αυτό είναι υποχρεωτικό σε μια κοινωνία που είναι δομικά καταναλωτική και με τάση προς διαρκή «ανακάλυψη»-επινόηση καταναλωτικών πεδίων. Ο καπιταλισμός, και μαζί του ο άνθρωπος πολιτισμός, εισέρχεται σε μια ζοφερή φάση «επανιδρυτικών μετασχηματισμών» της ανθρώπινης εμπειρίας (αλλά) και υπόστασης.

Ο θάνατος γίνεται το πεδίο διακύβευσης των σημασιών όπου η Δύση προσδιόρισε το πεπρωμένο της «τρέλας μεγαλείου» που συνέχει τον καλπάζοντα πολιτισμικό υποκειμενισμό της. Ο θάνατος, όχι σαν «τυχαία κατάρα» από μια «ανθρώπινη αστοχία» (π.χ. πόλεμος), κάτι διορθώσιμο δηλαδή με μια αναδόμηση, ας πούμε, της κοινωνίας, αλλά ο θάνατος σαν απρόβλεπτη «μοίρα» από ξαφνικές απειλές κατά της υγείας, που «κανένα κοινωνικό σύστημα δε μπορεί να αντιμετωπίσει». Ο θάνατος, και όχι σαν σκηνοθεσία, αλλά σαν λογικό ενδεχόμενο σε ένα πραγματικό σκηνικό πάνδημης συμφοράς.

Ο σύγχρονος κόσμος της «τεχνολογικής παράκρουσης», καταστρέφει τα πάντα, τα «καίει» σαν τρελαμένο καρκινικό κύτταρο που αποσυνθέτει τον οργανισμό, και η όποια «γνώση» του έχει τη μορφή και τη νομοτέλεια μιας «κατάρτισης» που μοντάρει «λύσεις» εντός αυτής της αρμαγεδδω-

νικής δυναμικής. Είναι ένας παράλογος καταθλιπτικός κόσμος που τη βαθιά του παραφροσύνη τη γνωρίζει και την αποδέχεται ως «πεπρωμένο», ως «ρεαλισμό» απέναντι στις «ιδεολογικές ψευδαισθήσεις» του παρελθόντος. Αν διαβάσετε τα συνταγματικά κείμενα του Νεοφιλελευθερισμού θα διαπιστώσετε εύκολα και άμεσα τον ελιτίστικο συγκεντρωτισμό της οπτικής, την παραδοχή μιας «ανωτερότητας εκλεκτών» που συγκεντρώνοντας τον πλούτο και την ισχύ, εν συνεχεία κάνει επιλεκτική αναδιανομή!

Ο «θαυμαστός νέος κόσμος» του χρηματοπιστωτικού υπερτεχνολογικού μετακαπιταλισμού, ακόμα κι αν οι ίδιοι οι «φορείς» του δεν το αντιλαμβάνονται με άμεση συνείδηση, τείνει προς αρθρωτικές σημασίες που δεν αφορούν στη λειτουργική θέσμιση αλλά στην ψυχική-συνειδησιακή κατάφαση. Είναι κάτι σαν «Νέος Μεσαίων» όπως θα έλεγε ο Ν. Μπερντιάεφ, υπό την έννοια μιας τηλεχειριζόμενης θετικιστικής δεισδαιμονίας δια της οποίας ο τρόμος υποκαθιστά τη δραστηριότητα του νόμου και δίνει στην εξουσία το «συγχωροχάρτι» μιας κάστας «ειδικών» που «ξέρουν» πώς να «ξορκίσουν»-θεραπεύσουν το «δαιμονικό». Και αυτό το «ξέρουν» έχει κανονικά την έννοια της «τεχνογνωσίας» που αφορά στον έλεγχο του πληθυσμού ώστε να «αποδώσουν» τα «μέτρα/μέσα άμυνας» που καταστρώνουν οι «μάγοι της φυλής». Η μόνιμη επιδίωξη του μετανεωτερικού

καπιταλισμού είναι η «αλλαγή υπαρκτικής βάσης», δηλαδή η δημιουργία ενός νέου «συλλογικού ανθρωπότηπου» ο οποίος θα καθιστά εφικτή την ανάπτυξη του συστήματος «προς τα μέσα» αφού η «ανάπτυξη προ τα έξω» πλέον τείνει στα τελικά της όρια, στα όρια που καθορίζει το δεδομένο της υλικής φθαρτότητας.

ΑΥΤΗ Η ΕΠΙΔΙΩΞΗ, συνδυαστικά με τη «λειτουργικοποίηση» του συστήματος, φέρει προς μια γενική και γενικευμένη «πολιτική πληθυσμών» που κανονικά και «θεμιτά» συνδέεται με μαλθουσιανές αντιλήψεις. Έτσι κι αλλιώς ο Νεοφιλελευθερισμός είναι μια μεταφεουδαρχική ιδεοληψία βαθύτατου φασιστικού ελιτισμού.

Θέλουν μια «υγιή κοινωνία», και όλος ο «θεραπευτισμός» ως ιδεολογία από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 έχει αυτή ακριβώς την προοπτική. Ένα άθροισμα «προστατευμένων μονάδων» που θα ζουν με συνταγογραφούμενες προδιαγραφές υπό τη στοργή ενός δημοκρατικού κράτους διαρκούς «ειδικής μέριμνας». Σε αποστειρωμένους ιδιωτικούς μικροχώρους, με όλη την έγνοια στραμμένη «να μην κολλήσουμε», με όλη την «πνευματικότητα» διοχετευμένη σε τύπους-μορφές ψυχοθεραπείας όπως (θα) επιβάλει ο εγκλεισμός, η αστυνομευόμενη κίνηση με το σταγονόμετρο.

Ανθρώπινα φυτά, όπως ο τραγικός απείθαρχος ήρωας στη Φωλιά του Κούκου, κατασταλμένοι πρώην ζωντανόι, θα κάνουν «ανώτερες σπουδές» σαν αναβαθμιζόμενοι «users», θα αυτοθεωρούνται «λαμπρά θετικά μυαλά» και θα τρέφονται με ό,τι συνθετικό «βιολογικής καλλιέργειας» θα τους πετάει στο ενυδρείο η νέα «αόρατος χειρ» της υπερεξελιγμένης (μετα)Αγοράς! Κι ας μη μένουμε με το στόμα ανοιχτό, ειδικά οι «προοδευτικοί» μας! Αυτός ο κοινωνικός ορίζοντας, αυτή η πλεγματοποίηση του κοινωνικού απορρέει κατά λογική αναγκαιότητα από τα ποικίλα νεφελοϊδεολογήματα των εργαστηριακών «εναλλακτισμών» με τα οποία απάντησε το σύστημα στην κατάρρευση της κομμουνιστικής ορθοδοξίας ώστε να προλάβει όντως επαναστατικές ανασυνθέσεις.

Ναι, ο κορωνοϊός ήρθε για να μείνει! Να μείνει ως τελική προεξαγγελία ενός «ιδρυματικού» τρόπου ζωής θεμελιωμένου στο φόβο της αρρώστιας, στην υστερία της αυτοάμυνας, στη νοσηρή βούληση αυτοσυρρίκνωσης εν ονόματι «της υγείας και της ζωής». Πώς θα απαντήσουμε σ' αυτή τη λογικοφανή πρόκληση της πραγματικής ζωής; Σε τούτα τα «βαθιά νερά» της αναστατωμένης και χαοτικής κοινωνικής εμπειρίας, τα παλιά «φίλτρα και ματογυάλια» δεν βοηθούν. Είναι καιρός για μεγάλες ανατροπές στη συνείδηση και τη σκέψη...

Ναι, ο κορωνοϊός ήρθε για να μείνει! Να μείνει ως τελική προεξαγγελία ενός «ιδρυματικού» τρόπου ζωής θεμελιωμένου στο φόβο της αρρώστιας, στην υστερία της αυτοάμυνας, στη νοσηρή βούληση αυτοσυρρίκνωσης εν ονόματι «της υγείας και της ζωής»

Μια νέα πραγματικότητα διαμορφώνεται, με κορυφαίο γεγονός την πανδημία και τις συνέπειές της που ήδη διαφαίνονται. Σε τέτοιες στιγμές, έρχεται πιο φανερά στο προσκήνιο το ζήτημα της μετάβασης σε μια διαφορετική κοινωνική κατάσταση. Θα είχε ίσως σημασία να καταγραφούν ορισμένες οπτικές για τις προϋποθέσεις μιας μετάβασης, αν το πρόσημο και οι ποιότητές της δεν είναι ήδη καθορισμένα από τη μοίρα. Γιατί μπροστά μας δεν ανοίγεται κάποιο ειδυλλιακό ξέφωτο, ίσα-ίσα η δυστοπία χτίζεται ήδη, αλλά την ίδια στιγμή είναι ανοιχτά και άλλα «σενάρια». Οι οπτικές αυτές έχουν προβληθεί κατά καιρούς από το εγχείρημα του *Δρόμου* και εδώ απλώς υπενθυμίζουμε και παραθέτουμε συνοπτικά ορισμένες, είναι δε ανοιχτές προς εμπλουτισμό και συζήτηση. Δεν αποτελούν τυφλοσούρτη παντός καιρού, αλλά δοκιμάζονται και αλληλεπιδρούν με την πραγματικότητα και με τα ζητήματα που αυτή, χωρίς να ρωτήσει, φέρνει μπροστά μας.

Οπτικές για μια μετάβαση

1. Οι δρόμοι της μετάβασης θα είναι πρωτότυποι. Δεν έχουν κατασκευαστεί ήδη, δεν υπάρχουν έτοιμοι να τους ακολουθήσουμε, ούτε μπορούν να εισαχθούν από αλλού, από άλλες εποχές ή από άλλες μεριές του πλανήτη, όσο κι αν κάθε εμπειρία είναι πολύτιμη. Η σκιαγράφηση τους, δεν μπορεί να είναι προφητεία ούτε συνταγή προς εκτέλεση.

2. Τίποτα δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς να παρθεί υπόψιν ο διεθνής ορίζοντας, ειδικά σε εποχές όπως η σημερινή. Μα και τίποτα δεν μπορεί να οικοδομηθεί χωρίς κανείς να τοποθετείται από τη σκοπιά της χώρας, της πατρίδας μας. Οποιαδήποτε απόπειρα, όχι απλώς θα αναφέρεται στον συγκεκριμένο τόπο, αλλά θα μιλάει τη γλώσσα του αλλιώς δεν θα υπάρξει, ασχέτως από το τι θα νομίζει για τον εαυτό της.

3. Μετάβαση σημαίνει διαδικασία με διάρκεια και όχι «μια κι έξω». Οι προσδοκίες να αλλάξουν όλα μεμιάς, σε μια αποφασιστική στιγμή ή με κάποιες «εξόδους» που θα κρίνουν τα πάντα, αποτελούν απλώς φαντασιώσεις. Οι μεγάλες στιγμές σίγουρα παίζουν το ρόλο τους και «γράφουν ιστορία», την ίδια στιγμή που είναι αναγκαίες πολιτικές ρήξεων οι οποίες θα οικοδομούνται σε βάθος.

4. Ο κόσμος εξακολουθεί να αλλάζει κατά κύματα και μέσα από μεγάλα ρεύματα. Κύκλοι αγώνων με διεθνικά στοιχεία, μαζικά κινήματα που έχουν σχέση με

την εποχή τους, «κοινωνία σε κίνηση». Με μια μαχητικότητα που δεν ξεδιπλώνεται με έναν σταθερό και ομοιόμορφο τρόπο. Πότε προβάλλει ως διεκδίκηση, άλλοτε με όρους προσφοράς ή αλληλεγγύης, αναλόγως με το τι επιτάσσει η εποχή κι η συγκυρία.

5. Κινήματα στις πιο διαφορετικές μορφές και σφαίρες. Στην επιστήμη, την υγεία, την εκπαίδευση. Πάντα όμως με τη λαϊκή πρωταγωνιστικότητα, πρωτοβουλία, δράση και συνείδηση στο κέντρο. Δύσκολο να παραχθούν αλλού φρέσκιες ιδέες, αδύνατο να δοθούν σοβαρές μάχες χωρίς τους «πολλούς». Δεν υπάρχει πολιτική χειραφέτησης εντός της μικροπολιτικής, της μικρής και μεγάλης κοιματοκρατίας, του πολιτικαντισμού.

6. Μετάβαση σημαίνει γκρέμισμα αλλά και χτίσιμο. Η πολιτική είναι στο τιμόνι (θέσεις, συνθήματα, συμπυκνώσεις) αλλά πάντα μετρά και το τι είσαι, «ποιος είναι αυτός που μιλάει». Αυτό σχετίζεται με όλα τα επίπεδα των «υποκειμενικών» και «αντικειμενικών» διαμορφώσεων, ακόμα και με αυτό της ίδιας της χώρας (υπόσταση, παραγωγική βάση, δυνατότητες αυτονομίας κ.λπ.). Τα ρήγματα βαθαίνουν χτίζοντας τους όρους και τις προϋποθέσεις τους.

7. Δεν υπάρχει η ταξική πάλη με τους τρόπους που συνήθως περιγράφεται, δηλαδή σαν μια δυαδικού τύπου αναμέτρηση, και μάλιστα εντοπισμένη αποκλειστικά σε οικονομικό και διεκδικητικό επίπεδο. Τα μπλοκ που τείνουν να διαμορφωθούν δεν

συγκροτούνται γύρω από τα στενά συμφέροντα μιας τάξης, είναι πολύ περισσότερο περιεκτικά και αγκαλιάζουν όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης δραστηριότητας. Το έδαφος πάνω στο οποίο αναδύεται σήμερα το «κοινωνικό ζήτημα» έχει πολλές πτυχώσεις όπως και οι δρόμοι για την επίλυσή του.

8. Δεν μπορεί να υφίσταται στρατηγική ματιά χωρίς να παίρνει υπόψιν της τον «κοινό νου», την κοινωνική συνείδηση, την κατάσταση πνευμάτων, τη σφαίρα της ιδεολογίας σε όλες τις μορφές. Η απόσπαση της συναίνεσης, η ηγεμονία, κρίνονται σε πολλαπλά επίπεδα και σε συνάρτηση με τις υπαρκτές πεποιθήσεις, αντιλήψεις, αλλά και τους μετασχηματισμούς που συμβαίνουν. Πέρα από «αντικειμενισμούς», η πολιτική έχει να κάνει με τους ανθρώπους και την πράξη τους.

9. Οι πολιτικές στοχεύσεις δεν μπορούν να αραδιάζονται όλες, με μόνο κριτήριο την ορθότητά τους ή τη θέλησή μας. Απαιτείται στάθμιση του τι επείγει, τι είναι κρίσιμο, από πού θα καθοριστούν ευρύτερες εξελίξεις. Έχουν σημασία οι τάσεις και όχι τα «γεγονότα» σκέτα. Οι κάθε λογής αντιθέσεις δεν σταματούν να λειτουργούν, ωστόσο μένει να αναδειχθεί το κάθε φορά κρίσιμο πεδίο της σύγκρουσης. Είναι απαραίτητο να εντοπίζεται το τι προωθεί και οικοδομεί ο όποιος «αντίπαλος» αλλά και ποια νέα φαινόμενα επιδρούν στη γενική κατάσταση.

10. Τα ανοιχτά μέτωπα δεν είναι ακριβώς προς επιλογή. Ειδικά στη χώρα μας, οι γεωπολιτικές απειλές, η ευρωπαϊκή διάσταση, το κοινωνικό και πολιτικό ζήτημα, δρουν και πιέζουν από κοινού για απαντήσεις και στάσεις. Δεν διαλέγουμε το πεδίο που προτιμάμε να αναμετρηθούμε και δεν υπάρχουν κρίσιμα ζητήματα εκτός ατζέντας.

11. Το «πάνω και το κάτω», το «πρόοδος και συντήρηση» δεν είναι απολύτως προσδιορισμένα, σταθερά ή παγιωμένα. Απέναντι σε διάφορες καταστάσεις και επίδικα, στρώματα, τάξεις και δυνάμεις θα διαδραματίσουν ρόλους που δεν είναι δεδομένοι από τα πριν, ούτε εκπορεύονται δεσμευτικά από την ονομαστική τους αξία. Μπορεί η ρευστότητα να μην καταργεί τις διακρίσεις, εντούτοις στη δυναμική των πραγμάτων όλα εμφανίζονται πιο μπερδεμένα.

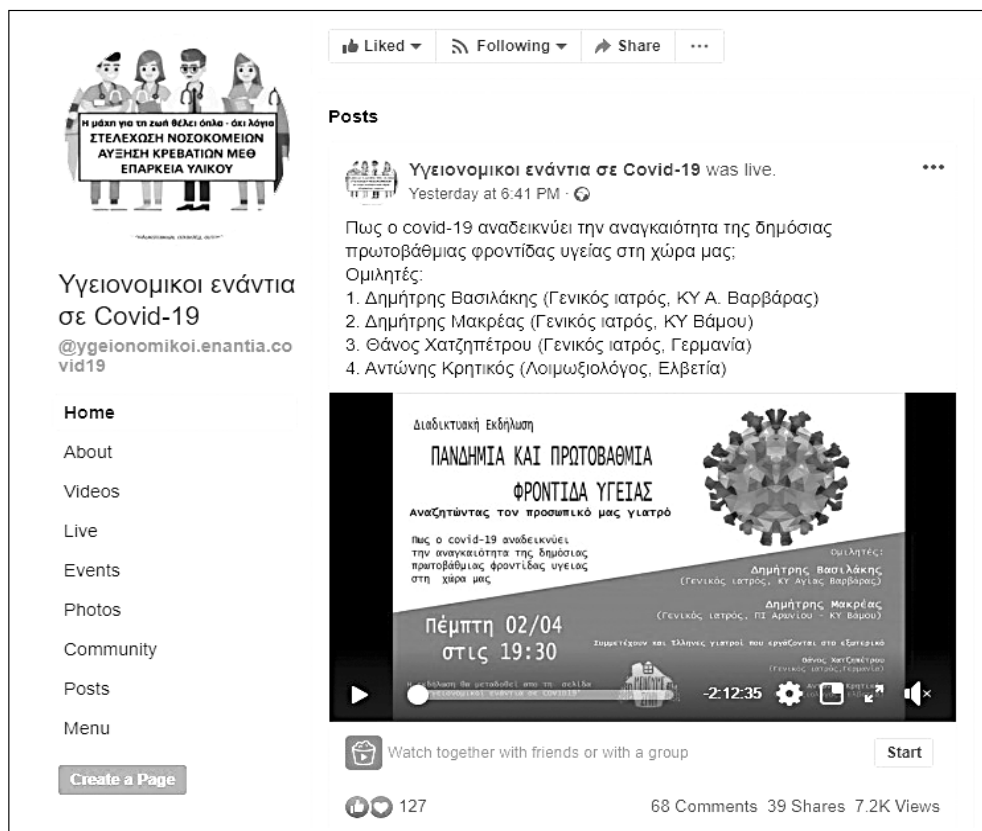
12. Ό,τι λείπει, λείπει. Πορευόμαστε με αυτά που έχουμε και αυτά που δεν υπάρχουν. Η διαπίστωση έχει δύο πλευρές. Τα δομικά χαρακτηριστικά, οι πραγματικοί όροι που λείπουν, δεν μπορούν να ξεχνιούνται, να προσπερνιούνται για χατίρι αυτού που θα θέλαμε. Αλλά και η διαμορφωμένη πραγματικότητα δεν αντιμετωπίζεται παγιωμένη, δεν καταργεί την ανθρώπινη θέληση, τη βούληση να αλλάξουν τα πράγματα, την ελπίδα.

01 πολιτική

Ο «προσωπικός γιατρός» είναι γιατρός του προσώπου, υποδηλώνει δηλαδή την ατομική υπευθυνότητα και την ατομική σχέση. Η έννοια του «οικογενειακού γιατρού» είναι πιο ευρεία και καλύτερα κατανοητή στην Ελλάδα εξαιτίας της «παράδοσης» αρκετές οικογένειες να έχουν τον γιατρό τους ανεξαρτήτως αν είναι γενικός γιατρός. Η ολιστικότητα της γενικής ιατρικής αφορά μία τριαδική σχέση: ο γενικός γιατρός είναι προσωπικός γιατρός, οικογενειακός γιατρός και γιατρός στην κοινότητα. Αν λείπει οποιοδήποτε από αυτά τα συστατικά, αυτή η σχέση δεν ολοκληρώνεται. Σήμερα μπορούμε να κατανοήσουμε την έννοια του προσωπικού γιατρού, αλλά υπάρχει δυσκολία κατανόησης του ρόλου του γιατρού στην κοινότητα, δηλαδή ενός ρόλου πέρα από τη διάγνωση, τη θεραπεία και τις επισκέψεις στο ιατρείο, ενός ρόλου στήριξης και κομβικού μέλους της κοινότητας. Πολλές φορές ο γενικός γιατρός μπορεί να μη χρειαστεί να κάνει τίποτα στενά «θεραπευτικά». Αν «απλά» εξηγήσει ανθρώπινα στον άνθρωπο που έχει απέναντί του το τι του συμβαίνει, χωρίς να «πειράξει» τη φαρμακευτική του αγωγή, χωρίς να γράψει εξετάσεις, ήδη θα έχει γίνει ένα τεράστιο βήμα για την προάσπιση της υγείας του συγκεκριμένου ανθρώπου αλλά και της κοινότητας στην οποία ανήκει. Αυτό που έχει επιφέρει η παρούσα συγκυρία της πανδημίας Covid-19 είναι η ρήξη αυτής της σχέσης.

ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ τα ιατρεία μας είναι ουσιαστικά κλειστά. Καθώς τα περισσότερα περιφερειακά ιατρεία, κέντρα υγείας, αλλά και ιδιωτικά ιατρεία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ασφάλειας ώστε να υποδεχθούν πιθανό κρούσμα κορωνοϊού, υπάρχει τεράστια δυσκολία στο να επισκεφθούμε αυτούς τους ασθενείς. Αυτή η κατάσταση επιφέρει ηθικά διλήμματα στον γενικό γιατρό. Μπορεί εγώ ως άνθρωπος να θέλω να πάω σε έναν ασθενή και να εκτεθώ στον ιό αλλά το θέμα δεν είναι μόνο η ατομική προστασία αλλά η επακόλουθη μεταδοτικότητα. Έτσι αυτή τη στιγμή τα περισσότερα δημόσια και ιδιωτικά ιατρεία δεν παίζουν κανένα ρόλο στην αντιμετώπιση της πανδημίας. Στην καλύτερη περίπτωση γίνεται προσπάθεια διαχείρισης μέσω τηλεφώνου ή διαδικτύου. Όμως ακόμα και αυτή η «απομακρυσμένη» διαχείριση απαιτεί εργαλεία. Δεν είναι δυνατόν κάθε γιατρός να αυτοσχεδιάζει, χρειάζονται αλγόριθμοι και πρωτόκολλα παρακολούθησης. Αυτό θα έπρεπε να έχει γίνει ήδη από τον ΕΟΔΥ. Υπάρχουν κάποιες μεμονωμένες προσπάθειες από γενικούς γιατρούς προς αυτήν την κατεύθυνση αλλά αναδεικνύεται και η ευθύνη για την απουσία περισσότερων τέτοιων πρωτοβουλιών.

Τα αιτήματα της συγκυρίας είναι συγκεκριμένα: Κανένας άρρωστος στο σπίτι του χωρίς να έχει αξιολογηθεί από γιατρό, άρα κατάλληλα εργαλεία, πρωτόκολλα παρακολούθησης και προϋποθέσεις ασφάλειας για κλινική εξέταση και εργαστηριακό έλεγχο.

Στις 2 Απριλίου πραγματοποιήθηκε η δεύτερη διαδικτυακή συζήτηση μέσω της σελίδας στο facebook «Υγειονομικοί ενάντια σε Covid-19» με θέμα το ρόλο και την κατάσταση της πρωτοβάθμιας υγείας εν μέσω πανδημίας. Μίλησαν γενικοί γιατροί από Ελλάδα και Έλληνες γιατροί που εργάζονται στο εξωτερικό. Στη σελίδα του facebook «Υγειονομικοί ενάντια σε Covid-19» μπορεί κάποιος να παρακολουθήσει ολόκληρη τη συζήτηση. Παραθέτουμε εκτεταμένα αποσπάσματα από την ομιλία του Δημήτρη Μακρέα, γενικού ιατρού στα Χανιά.

Αναζητώντας τον προσωπικό μας γιατρό

■ ΤΟΥ Δημήτρη Μακρέα*

Κανένας άρρωστος στο σπίτι χωρίς συγκεκριμένες οδηγίες και χωρίς συγκεκριμένο γιατρό που τον παρακολουθεί από τη στιγμή που μένει σπίτι ως ύποπτο κρούσμα μέχρι τη στιγμή που θα χρειαστεί να νοσηλευθεί σε νοσοκομείο ή αναρρώσει. Κατά τη γνώμη μου –αν και υπάρχει αρκετό debate για το θέμα– είναι απαραίτητη η μαζική και έγκαιρη χρήση test, καθώς το 90% των κρουσμάτων στην κοινότητα είναι μη επιβεβαιωμένα και δεν υπάρχει πρωτόκολλο αντιμετώπισης για αυτά. Επιπλέον σε περίπτωση παραπομπής στο νοσοκομείο επιβεβαιωμένου κρούσματος ακολουθείται κατευθείαν η προβλεπόμενη διαδικασία ενώ επί «υποψίας» χάνεται πολύτιμος χρόνος για τη διάγνωση και αυξάνεται ο κίνδυνος διασποράς της νόσου.

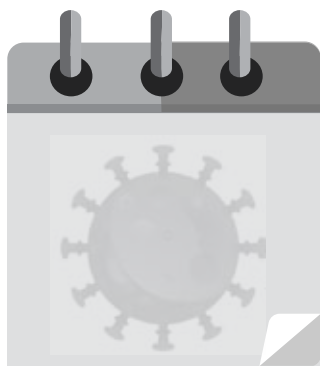
Οι γενικοί γιατροί και παθολόγοι των ΤΟΜΥ είναι κάτι λιγότερο από 400 πανελλαδικά. Κάθε γιατρός μπορεί να εγγράψει μέχρι 2200 ασθενείς, οπότε ουσιαστικά μιλάμε για ένα ποσοστό 10% κάλυψης των αστικών κέντρων. Όσον αφορά τη σύνδεση των

πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων δομών υγείας, πρόκειται για δύο παράλληλα σύμπαντα, για τα οποία δεν έχει βρεθεί ακόμα τρόπος επικοινωνίας και λειτουργεί ο αυτοσχεδιασμός. Είναι μεγάλο έλλειμμα η ουσιαστική απουσία του περίφημου ηλεκτρονικού φάκελου του ασθενή, ο οποίος πρέπει να ενημερώνεται κατ'εξοχήν από το γενικό γιατρό, αλλά και από τον ειδικό γιατρό της δευτεροβάθμιας όταν χρειαστεί και στον οποίο καταγράφεται κάθε παρέμβαση, κάθε εξέταση, κάθε παλιά ή καινούρια διάγνωση. Ένα άλλο ζήτημα είναι η δυσκολία, εν μέσω πανδημίας, να βρεθεί τρόπος παραπομπής στο νοσοκομείο για περαιτέρω έλεγχο ασθενών με άλλα –πλην Covid-19– σοβαρά προβλήματα υγείας. Τα πάντα μοιάζουν να έχουν παγώσει λόγω πανδημίας. Αναδεικνύονται «γρίφοι» στη διαχείριση της απορρόθμισης χρόνιων ασθενειών ή την αντιμετώπιση νέων, των οποίων η λύση είναι δύσκολη. Καθώς οι ασθενείς πλέον δεν έρχονται στα ιατρεία, οι γενικοί γιατροί πρέπει σαν μάγοι

να μαντέψουν αν πρόκειται για Covid-19 ή άλλη λοίμωξη ή άλλο νόσημα με παρόμοια συμπτώματα. Φοβάμαι ότι αν συνεχιστεί αυτό θα χαθούν άνθρωποι που υπό άλλες συνθήκες θα είχαν βοηθηθεί.

ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ στηρίζονται εν πολλοίς στον οικογενειακό γιατρό στη διαχείριση της πανδημίας διότι είχαν ήδη εκτεταμένο και οργανωμένο δίκτυο πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Στην Ελλάδα έχουμε πολλούς καλούς γενικούς γιατρούς αλλά πάρα πολύ κακή γενική ιατρική. Οι άνθρωποι που τη δεκαετία του '90 στελέχωσαν μαζικά την ειδικότητα της γενικής ιατρικής ήταν εν πολλοίς μία γενιά με όραμα, με αναφορά στην κοινότητα και στις ανάγκες της, με άποψη για το ρόλο του συστήματος υγείας στην κάλυψη αυτών των αναγκών. Ταυτόχρονα όμως, ο διορισμός ως μόνιμος γενικός ιατρός ήταν πάρα πολύ εύκολος εκείνη την εποχή και αυτό ήταν ευχή και κατάρτα μαζί. Έτσι οι δομές της πρωτοβάθμιας στελεχώθηκαν και από ανθρώπους χωρίς βασικά εφόδια γνώσεων στο αντικείμενο της γενικής ιατρικής. Επιπλέον, από τη δεκαετία του 2000 μια μεγάλη μερίδα γενικών ιατρών προσανατολίστηκε προς την «αγορά»: ο γενικός ιατρός εμφανίστηκε ως κάτοχος πολλών κατακερματισμένων δεξιοτήτων και γνώσεων –λίγο από ορθοπαιδική, λίγο ΟΡΛ, λίγο οφθαλμολογία– που «πουλάει» αυτές τις δεξιότητες με αμοιβή «κατά πράξη και περίπτωση». Εξαφανίστηκε ο γενικός ιατρός ως «ενιαίος θεραπευτής» και ο ασθενής ως «ενιαίος άνθρωπος» και στη θέση τους υπάρχουν κατακερματισμένες γνώσεις που προσφέρονται σε κατακερματισμένους ανθρώπους για συγκεκριμένα προβλήματα υγείας. Με αυτόν τον τρόπο η γενική ιατρική οδηγήθηκε σε άλλη κατεύθυνση και έχασε πάρα πολλά από τα κοινωνικά της χαρακτηριστικά. Τέλος, η ανυπαρξία οργανωμένου συστήματος δομών πρωτοβάθμιας υγείας οδηγεί στην αδυναμία γενίκευσης των κατά τόπους «καλών παραδειγμάτων γενικών γιατρών» – που φυσικά είναι πολύ σημαντικά. Ο ρόλος των δομών πρωτοβάθμιας υγείας όταν υποχωρήσει το «πρώτο κύμα» της πανδημίας, όταν δηλαδή ο ιός θα έχει χαμηλότερο ρυθμό μετάδοσης στην κοινότητα και τα κρούσματα θα είναι σποραδικά είναι θεμελιώδης. Η επιστροφή της «κανονικότητας», η έξοδος από τα σπίτια, η επιστροφή στην εργασία και στις κοινωνικές επαφές και η επάνοδος του τουρισμού θα επιφέρουν καινούρια «κύματα». Η πρωτοβάθμια υγεία έχει ρόλο όχι μόνο στην παρακολούθηση και στην ιχνηλάτηση των κρουσμάτων αλλά και στην εκπαίδευση της κοινότητας στους κανόνες υγιεινής σε σχολεία, κοινωνικές συναθροίσεις, καθημερινές σχέσεις. Ακόμα και στο ιδανικότερο σενάριο, δε θα «ξεμπλέξουμε» εύκολα με τον ιό και οι προκλήσεις θα είναι τεράστιες.

* Ο Δημήτρης Μακρέας είναι γενικός γιατρός στο Περιφερειακό Ιατρείο Αρωνίου-Κέντρο Υγείας Βάμου, Χανιά

ημερολόγια πανδημίας

■ Επιμέλεια:
Χριστόδουλος Δολαψάκης, Μανώλης Μούστος

Μια ανταπόκριση από τα σύνορα του σκεπτικισμού

Με ειδοποιούν ότι στην τηλεόραση βγήκε ξανά ο Ψηλός. Ο Ψηλός είναι ο Εθνικός μας Επιδημιολόγος Dr. Tegnell για τους φίλους / Herr Tengelle (εκ του Mengele) για τους εχθρούς. Η κορύφωση αναμένεται σε τέσσερις εβδομάδες και η καμπύλη αυξάνεται ήδη πιο αργά από πολλές άλλες χώρες παρά τα πολύ ηπιότερα μέτρα. Ο πληθυσμός δείχνει υψηλή εμπιστοσύνη στο κράτος. Τα νοσοκομεία προετοιμάζονται εντατικά. Οι μετανάστες γιατροί είναι πολύ πιο ανήσυχοι από τους γηγενείς. Σε κάποιες κλινικές ξεσπούν καυγάδες για τη χαλαρότητα των μέτρων υγιεινής. Οι προμήθειες των масκών δεν φτάνουν για όλους. Οργή. Όταν όμως πήρε την απόφαση ο Tegnell να φτάσουμε αμαχητί σε μια κατάσταση που κάποιοι θα σώζονταν αν υπήρχε κρεβάτι εντατικής αλλά δεν θα το πάρουν ποτέ λόγω έλλειψης, την πήρε με αμιγή επιστημονικά κριτήρια και στο όνομα της Ιατρικής; Όχι. ήταν μια πολιτική απόφαση. Έχω πειστεί όμως ότι άσχετα με το αν θα αποδειχθεί η επιλογή των χαλαρών μέτρων σωστή ή λάθος, δεν υπήρξε ορθολογικά ή διαφανώς αποφασισμένη. Έχω την αίσθηση ότι δεν ανάγεται σε ένα τετρά-

γωνο σκεπτικό αλλά σε σουηδικές παραδόσεις. Σε μια απειρία περί τα βάσανα εδώ και διακόσια χρόνια που η Σουηδία δεν έχει μπλέξει σε πόλεμο και καταστροφές – ακόμα και με αντάλλαγμα να προδώσει τη Νορβηγία για την ουδετερότητα με τους Nazi να περνούν ελεύθερα τα σύνορα στον τελευταίο παγκόσμιο πόλεμο. Νιώθω ότι μια γιγάντια αυστηρή γκουβερνάντα αποφασίζει για μένα χωρίς να απαντά σε πολλά. Ο εβδομηντάρης με τους πέντε παράγοντες κινδύνου που μπορεί να νοσήσει και να πεθάνει από Covid-19 είναι ο χωριανός που από τα δύσκολα χρόνια της δουλειάς δεν τον καλοβαστάνε τα πόδια του αλλά που με το καφάσι στη σέλα του παπιού του θα πάει στον κάμπο για χόρτα, στον γιαλό για ψάρεμα, στην πλατεία για να χαρεί την κουβέντα. Είναι ο αντίστοιχος Σουηδός εβδομηντάρης που μαστορεύει το εξοχικό του. Πόσο πιάνουν αυτοί οι δύο στο γιουσουρούμ ενός κρεβατιού εντατικής και μάλιστα εν μέσω επιδημικού θανατικού;

Αποσπάσματα από κείμενο του Βύρωνα Λυκιαρδόπουλου, γιατρού στη Σουηδία (ολόκληρο το κείμενο: www.inkefalonias.gr)

Το γνωρίζαμε ότι υπήρξαν πανδημίες, καταχωνιασμένες στις αναμνήσεις μας. Παρόλα αυτά η πανδημία του Covid-19 μας βουτάει στο άγνωστο και εισβάλλει στον καθένα από εμάς. Πρόκειται τυπικά για το ίδιο φαινόμενο για όλους στο οποίο όμως ο καθένας αντιδρά διαφορετικά εκκινώντας από τη δικιά του ενικότητα. Στον καθένα αντιστοιχεί η δικιά του πανδημία. Τώρα το αφύσικο έγινε φυσικό. Ένα κορίτσι εκμυστηρεύεται με χιούμορ «εάν θέλεις να απολυμάνεις τα χέρια σου με ένα απολυμαντικό θα πρέπει πρώτα να απολυμάνεις τη συσκευασία... Αλλά ο κίνδυνος είναι η συσκευασία του απολυμαντικού που θα απολυμάνει το απολυμαντικό να μην έχει απολυμανθεί...» και αυτό μπορεί να συνεχιστεί στο άπειρο, σαν ένα παράδοξο του Ζήνωνα προσαρμοσμένο στον Covid-19. Η πανδημία εξαπλώνεται και μοιάζει να δημιουργεί κι άλλες επιδημίες που πολλαπλασιάζονται: επιδημία φόβου, έλλειψης εμπιστοσύνης, επιδημία άρνησης, επιδημία μοναξιάς κ.λπ. Η λίστα μπορεί να γίνει ατελείωτη φτάνοντας σε μία επιδημία ανημπόριας, με την παρουσία του θανάτου να πλανιέται σε ολόκληρο τον κόσμο. Η επιδημία συνοδεύεται από τα μέτρα περιορισμού που μπορούν να την ακυρώσουν. Καθένας με την πανδημία του λοιπόν και καθένας με τον περιορισμό του. Η επιδημία εμμένει στο παρόν, ένα παράξενο παρόν. Ο περιορισμός είναι τόσο στο χώρο όσο και στο χρόνο: χρονικός περιορισμός σε ένα στάσιμο παρόν αγχώδους αναμονής. Πώς μπορούμε να μετατρέψουμε την παρούσα κρίση σε ευκαιρία, χωρίς να διαπράξουμε ύβρη ή να υποτιμήσουμε τη σοβαρότητα της κατάστασης; Θέλοντας να ακολουθήσουμε την ετυμολογία της λέξης «κρίση» –η οποία στην κινέζικη γλώσσα αποτελείται από δύο ιδεογράμματα, τον «κίνδυνο» και την «ευκαιρία»– πώς θα ξαναδώσουμε στη ζωή τη θέση της στις σχέσεις μας και στην κοινωνία; Ζωή εννοούμενη ως το σύνολο των δυνάμεων που αντιστέκονται στον θάνατο. Κάποιες πρωτοβουλίες κινούνται ήδη προς αυτήν την κατεύθυνση: αναπάντεχες, παράξενες, ευρηματικές, ενθαρρυντικές. Από εμάς εξαρτάται η πρόκληση να τις ανυψώσουμε στο επίπεδο της ζωής, αυτές τις μέρες που φαίνεται να βουλιάζουμε όλο και περισσότερο προς το θάνατο.

Αποσπάσματα από κείμενο του Francois Ansermet (ολόκληρο το κείμενο στο www.thelacanianreviews.com)

Αρρωσταίνοντας μόνος

Αν ο καθένας οφείλει να συμπεριφέρεται σαν να έχει ήδη προσβληθεί από τον ιό, αυτοί που πράγματι προσβλήθηκαν πρέπει να απομονωθούν. Η μοναξιά είναι θεραπεία. «Περιορισμός όσων φροντίζουν το άτομο», «διαμονή των υπόλοιπων μελών της οικογένειας σε διαφορετικό δωμάτιο», «αποφυγή άμεσης επαφής με σωματικά υγρά». Μπορεί να είναι ιός, αλλά δεν είναι «ίωση», γιατί τότε θα χαιρόμασταν που μένουμε κουκουλωμένοι στα κρεβάτια μας, που παίρνουμε άδεια από τη δουλειά, που οι γονείς ή οι αγαπημένοι μας φροντίζουν, μας μαγειρεύουν, μας χαϊδεύουν και μας αγκαλιάζουν και μας λένε «περαστικά». Ο ασθενής με κορωνοϊό πρέπει να μείνει μόνος, θύμα και δυνητικός θύτης αν δεν

από-μονωθεί. Δεν μπορεί να φωνάξει τους δικούς του να μπουν στο δωμάτιο ούτε να πάει στο γιατρό ή στο νοσοκομείο αυτοβούλως. Αν πάει στο νοσοκομείο δεν πρέπει να τον ακουμπήσει κανείς με γυμνά χέρια, δεν πρέπει να ακουμπήσει κανέναν αν γίνεται. Εάν νοσηλευθεί θα πρέπει να είναι μόνος του στο θάλαμο, το προσωπικό θα προσπαθήσει να περιορίσει τον αριθμό και τον χρόνο των επαφών. Επισκεπτήριο απαγορεύεται. Δεν μπορεί να δει την οικογένειά του και τους φίλους του, να αστείευτεί, να ακούσει τα νέα, να δεχθεί δώρα για γρήγορη ανάρρωση. Εάν είναι τυχερός και λάβει εξιτήριο δε σημαίνει ότι δεν παραμένει μόνος. «Συνέχιση απομόνωσης, μέχρις ότου να πληρούνται

οι προϋποθέσεις για τη διακοπή της». Εάν πεθάνει θα πεθάνει μόνος και θα αποτελεί «μιάσμα» ακόμη και νεκρός. «Η νεκροτομή πρέπει να αποφεύγεται», «κάθε σορός που εισάγεται στο νεκροτομείο θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως δυνητικώς μολυσματική». Η κηδεία υποχρεωτικά σε στενό οικογενειακό κύκλο, οι φίλοι και οι συγγενείς δεν μπορούν να τον αποχαιρετίσουν, το φέρετρο δεν ανοίγεται, η οικογένεια θα κλάμει μια φωτογραφία, με «αποφυγή προσφοράς κερασμάτων, εναγκαλισμών, χειραψιών και του ασπασμού του χεριού των κληρικών». Μακάριοι οί πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθῇ-σονται, ἀλλὰ ἀπὸ μακριὰ γιατί ο «εχθρός είναι ύπουλος και αόρατος».

01 πολιτική

Στήλη... άλατος

■ της **Λόλας Σκαλτσά**

πολλά γραμματτία!

Αs κάνουμε μια υπόθεση εργασίας: Δεν είμαι άνθρωπος της τεχνολογίας, δεν διαβάζω ειδήσεις από διάφορα sites (έχω ακούσει κι αυτά περί fake news – ούτε που ξέρω τι είναι!) το κινητό μου έχει ελάχιστες εφαρμογές, μόνο για τα απαραίτητα και ο μοναδικός τρόπος ενημέρωσης που διαθέτω είναι η τηλεόραση. Παραδοσιακός τύπος – αυτά ξέρουμε αυτά εμπιστευόμαστε. Δεδομένου του κορωνοϊού, είμαι καρφωμένη μπροστά στην οθόνη και βλέπω με ευλαβική συνέπεια όλες τις εκπομπές, προγραμματισμένες και έκτακτες. Α, ξέχασα να σας πω πως είμαι και νομοταγής πολίτης. Προϊούσης, επομένως, της κατάστασης οι διατάξεις επικαιροποιούνται, οπότε δεν θέλω να βρεθώ ούτε υπόλογο ούτε με πρόστιμο... ουκ ευκαταφρόνητο, τέτοιες μέρες. Από το απόγευμα στις 6 είμαι πιστή στο ραντεβού με τον κ. Τσιόδρα, τον κ. Χαρδαλιά και τους λοιπούς διαχειριστές της δύσκολης, ομολογουμένως, συγκυρίας, μέχρι αργά το βράδυ – μήπως και χάσω κάτι...

Κι ενώ, λοιπόν, έχω πειστεί πως όλα γίνονται για το καλό μας και διακρίνω και μια αξιοπρέπεια στη μέχρι τώρα συμπεριφορά των υπευθύνων, αποφάσισα να δω και πρωινές εκπομπές.

Πείτε, λοιπόν, πως έγκωσα με την υπερπληροφόρηση, πείτε ότι θέλετε τέλος πάντων, αλλά μόλις είδα μία «έγκριτη» δημοσιογράφο να αναρωτιέται -τάχαμου τάχαμου- αγανακτισμένη, αναστατωμένη και εξαγριωμένη ταυτοχρόνως προς τον επίσης «έγκριτο» υπουργό Μ. Βορίδη (άσχετο, υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης) μου γύρισε το μάτι ανάποδα. Αναρωτήθηκε, λοιπόν, η εν λόγω κυρία πώς δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιούν οι ηλικίες 60-65 χαρτάκι εξόδου, διότι δεν γίνεται στη σημερινή εποχή να υπάρχει 65χρονος που να μην έχει ένα στοιχειώδες smartphone. Διότι, συνέχισε, έχει πέσει στην αντίληψή της (άκουσον-άκουσον!) πως συμπληρώνουν οι παμπρόνηροι (+60) με μολύβι τα χαρτάκια/φόρμες και τα ξαναχρησιμοποιούν. «Μικρό, αθώο μου παιδί», είπε από μέσα του ο υπουργός, δείχνοντας κατανόηση μεν, αλλά ακούστηκε κάπως πχηρά ένα «πατ-πατ» στην πλάτη της «εγκριτής» δημοσιογράφου, δε. Και δεν ήταν η μόνη!

Κάποιοι χαίρονται στην αναμπουμπούλα

«Δωράκια» και αντικοινωνικά μέτρα από την κυβέρνηση

■ του **Παύλου Δερμενάκη**

Η κυβέρνηση της Ν.Δ. υπό την πίεση των καταστάσεων με την πανδημία του κορωνοϊού υποχρεώθηκε να δείξει ένα πιο ανθρώπινο πρόσωπο. Παρόλα αυτά όπου της δίνεται η ευκαιρία συνεχίζει να κάνει διάφορα «δωράκια» ή να παίρνει μέτρα κατά της κοινωνίας.

Σταχυολογούμε ενδεικτικά μερικά θέματα που έπεσαν στην αντίληψή μας, αφού θυμίσουμε τη μνημειώδη αντεργατική διάταξη με την πράξη νομοθετικού περιεχομένου (ΠΝΠ) που δίνει το δικαίωμα στους εργοδότες κατά το δοκούν να προχωρήσουν για 6 μήνες τουλάχιστον, σε μειώσεις μισθών κατά 50% βάζοντας τους εργαζόμενους σε μερική αργία, να επιβάλουν μετακινήσεις μεταξύ επιχειρήσεων του ίδιου ομίλου χωρίς καμία διασφάλιση των εργασιακών δικαιωμάτων και να κάνουν «λάστιχο» το χρόνο και το χώρο εργασίας ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντά τους (βλ. προηγούμενο φύλλο «Νεοφιλελευθερισμός στις μέρες του κορωνοϊού»).

➤ **25 εκατ. ευρώ στους κλινικάρχες:** Στις έκτακτες συνθήκες που βιώνει η χώρα το πιο φυσιολογικό θα ήταν η επίταξη των ιδιωτικών κλινικών και η ένταξή τους στο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Αντί γι' αυτό η κυβέρνηση με την ΠΝΟ αποφάσισε να κάνει δώρο 25 εκατ. ευρώ «για την αναγκαστική διάθεση κλινών ιδιωτικών θεραπευτηρίων και κλινικών και κλινών ΜΕΘ. Και το πιο προκλητικό αυτής της απόφασης είναι ότι η αποζημίωση που τους δίνει είναι διπλάσια από τα μέχρι τώρα ισχύοντα. Αντί 800 ευρώ ανά κρεβάτι τους δίνει 1.600 ευρώ «αιτιολογώντας» αυτή την

αύξηση λόγω πρόσθετου μισθολογικού κόστους. Παράλληλα υπέρ-κοστολογούνται τα τεστ διάγνωσης του κορωνοϊού, που γίνονται στις ιδιωτικές κλινικές και τα ιδιωτικά εργαστήρια, τα οποία πληρώνονται από τον ΕΟΠΥΥ.

➤ **Δωράκια στους καναλάρχες:** Όπως πληροφορηθήκαμε η καμπάνια του «μένουμε σπίτι» στην τηλεόραση στοίχισε στον δημόσιο, δηλαδή σε εμάς, 11 εκατ. ευρώ!!! Αντί να απαιτηθεί η δωρεάν προβολή των διαφημιστικών μηνυμάτων, η κυβέρνηση τους έδωσε αρχικά τα 11 εκατ. Όμως η παροχές δεν τελείωσαν εκεί. Είχε συνέχεια με άλλα 21 εκατ. Πρόκειται για τη δόση που όφειλαν να πληρώσουν τα κανάλια μέχρι 15/10/2020 έναντι της άδειας λειτουργίας τους. Με την ΠΝΠ απαλλάσσονται ρητά από αυτή την καταβολή φέτος, αλλά η διατύπωση στη συνέχεια είναι απόλυτα (σκόπιμα;) ασαφής για το τι θα ακολουθήσει στη συνέχεια.

➤ **Επιδότηση 11 εκατ. ευρώ στους εργολάβους της Μορέας:** Η κυβέρνηση επιδοτεί με 10,98 εκατ. ευρώ την εταιρεία που εκμεταλλεύεται τον αυτοκινητόδρομο Κόρινθος-Τρίπολη-Καλαμάτα και εισπράττει τα γνωστά «τσουχτερά» διόδια με την αιτιολογία της «χαμηλής κυκλοφορίας οχημάτων» για την περίοδο που έληξε την 29/2/2020 (προ κορωνοϊού). Για την κυβέρνηση εδώ υπάρχουν συμβάσεις (που η ίδια έφτιαξε) και τις εφαρμόζει. Βέβαια θα μπορούσε αν ήθελε η κυβέρνηση να αναστείλει τις επιδοτήσεις λόγω έκτακτης ανάγκης.

➤ **Καύση απορριμμάτων στο ΤΙΤΑΝ Θεσσαλονίκης:** Στις 13 Μαρτίου, εν μέσω της

πανδημίας, το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) αποφάσισε την αλλαγή των όρων και της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων μετά από αίτημα της ΤΙΤΑΝ για την καύση απορριμμάτων. Σκοπός της επιχείρησης, με την καύση να μειώσει το ενεργειακό κόστος. Η «λύση» που έδωσε η κυβέρνηση, τροποποίησε τους περιβαλλοντικούς όρους ώστε να μην προβλέπεται διαδικασία διαβούλευσης, καθώς θα υπήρχαν αντιδράσεις, αλλά μόνο ενημέρωσης!

➤ **Η ΔΕΗ έκοψε το ρεύμα στη ΒΙΟΜΕ:** Τα ξημερώματα (6:30 π.μ.) της Δευτέρας 30 Μαρτίου κλιμάκιο της ΔΕΗ, υπό την προστασία ισχυρής δύναμης των ΜΑΤ, προχώρησε στη διακοπή της ηλεκτροδότησης στο εργοστάσιο της ΒΙΟΜΕ. Η ενέργεια αυτή έγινε ενώ γνωρίζει πολύ καλά η κυβέρνηση ότι: α) οι εργαζόμενοι της ΒΙΟΜΕ βρίσκονται σε διάλογο με το υπουργείο εργασίας για την πλήρη νομιμοποίηση της Σ.ΕΒΙΟΜΕ και β) παράγουν κατ' εξοχήν προϊόντα ατομικής και οικιακής υγιεινής, τα οποία είναι απαραίτητα για ατομική προστασία στην παρούσα φάση με την πανδημία του κορωνοϊού.

➤ **Αρχίζουν οι κατεδαφίσεις στο Ελληνικό:** Όπως ανακοίνωσε ο υπουργός Α. Γεωργιάδης από «τη Δευτέρα του Θωμά και μετά αρχίζουν οι εργασίες» στο Ελληνικό, κοινώς μπαίνουν οι μπουλντόζες, μετά τη θετική γνωμοδότηση από το Συμβούλιο Νεώτερων Μνημείων. Η κυβέρνηση μπορεί να δείχνει στις κάμερες την προσπάθειά της για την αντιμετώπιση της πανδημίας αλλά δεν ξεχνά τις υποσχέσεις-δεσμεύσεις στα διάφορα συμφέροντα και τους δανειστές.

Η αναφορά του τίτλου γίνεται στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάστηκαν από τον κ. Τσιόδρα, στις 2 Απριλίου, τα νέα κρούσματα από τον κορωνοϊό. 27 νέα κρούσματα, μαζί μ' αυτά και άλλα 23 στην δομή προσφύγων και μεταναστών στη Ριτσώνα, και άλλα 119 στο πλοίο «Ελευθέριος Βενιζέλος». Συνολικά 169 νέα επιβεβαιωμένα κρούσματα, η μεγαλύτερη ημερήσια αύξηση απ' την αρχή της πανδημίας στη χώρα μας. Τα νούμερα αυτά όμως δείχνουν και κάτι ακόμη, τους πολλαπλούς τρόπους με τους οποίους η χώρα μας είναι εκτεθειμένη στην πανδημία. Και αν σε πρώτο βαθμό, με την έγκαιρη λήψη μέτρων η χώρα μας κατάφερε να περιορίσει τις επιπτώσεις του νέου ιού, παρά τη χρόνια και συνεχιζόμενη απαξίωση της Δημόσιας Υγείας, τώρα αυτά τα νούμερα έρχονται να δείξουν, κάποια ακόμη από τα αδύναμα σημεία του συστήματος.

Ένα πλοίο σε каранτίνα

Είναι ιδιοκτησίας ANEK αλλά ναυλώθηκε στα τέλη Φλεβάρη από ισπανική εταιρία με σκοπό να λειτουργήσει ως πλωτό ξενοδοχείο. Ξεκίνησε το ταξίδι του από το Τσεσμέ της Τουρκίας, από όπου παρέλαβε και τους 300 ανθρώπους που θα απασχολούνταν ως εργαζόμενοι για το ταξίδι με πρώτο προορισμό το Καντίθ της Ισπανίας. Αρχές Μαρτίου η Τουρκία επιβάλλει τα πρώτα περιοριστικά μέτρα για τον κορωνοϊό, δέχεται να αποβιβαστούν από το πλοίο μόνο οι Τούρκοι υπήκοοι, και οι υπόλοιποι εγκλωβίζονται αναγκαστικά στο πλοίο.

Τα λιμάνια της Ισπανίας όπου ήταν ο προορισμός είναι προφανώς κλειστά, και έτσι το πλοίο καταπλέει στον Πειραιά στις 21 Μαρτίου, όπου και αγκυροβολεί στα ανοιχτά, καθώς ήδη υπάρχει απαγόρευση κατάπλου στη χώρα μας. Συνολικά 380 επιβαίνοντες από 14 διαφορετικές χώρες βρίσκονται σε каранτίνα αφού σε τεστ που διενήργησε ο ΕΟΔΥ βρέθηκαν θετικοί στον ιό, ενώ ο σχεδιασμός προβλέπει χωρισμό των επιβαινόντων σε καμπίνες ανάλογα με το αν ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου ή όχι, και τη μεταφορά των σοβαρότερων περιπτώσεων σε νοσοκομεία της Αττικής. Ήδη όπως ανακοινώθηκε δύο επιβαίνοντες έχουν ήδη μεταφερθεί σε νοσοκομείο, καθώς κρίθηκε απαραίτητη η νοσήλια τους. Ανάλογες περιπτώσεις με πλοία σε каранτίνα έχουν υπάρξει κι άλλα σε χώρες όπως η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ.

Η ιδιαιτερότητα μας είναι ότι δεν μιλάμε για μια μεγάλη χώρα, με ισχυρό σύστημα υγείας. Είναι χαρακτηριστικό πως οι ασθενείς του πλοίου φθάνουν στο 10% των ως τώρα επιβεβαιωμένων κρουσμάτων στη χώρα μας. Η χώρα μας με έντονη ναυτιλιακή δραστηριότητα, «δυσανάλογη» για το μέγεθος της, βρίσκεται εκτεθειμένη στην πρακτική όλων των χωρών να κλείσουν τα λιμάνια τους χωρίς καμιά συνεργασία για ανάλογα περιστατικά, και καλείται τώρα μόνη της να καλύψει τις ανάγκες φροντίδας των εγκλωβισμένων αυτών ανθρώπων,

27+23+119

Ο κορωνοϊός συναντά την ελληνική ιδιαιτερότητα

■ ΤΟΥ Δημήτρη Γκάζη

που ως εξωγενής παράγοντας έρχεται να μεγεθύνει το βάρος της αντιμετώπισης της πανδημίας.

Τα hot-spot ως υγειονομική βόμβα

Στη συνέντευξη του κ. Τσιόδρα στις 2 Απρίλη, αναδείχθηκε για πρώτη φορά με τόση ένταση από την αρχή της κρίσης της πανδημίας, και ο υγειονομικός κίνδυνος των hot-spot. Τα 23 νέα κρούσματα που βρέθηκαν στη δομή φιλοξενίας της Ριτσώνας, σήμαναν συναγερμό και εξανάγκασαν τους αρμόδιους υπουργούς να αλλάξουν το μονότονο καθησυχαστικό τους ύφος και τις δηλώσεις περί πλήρους προετοιμασίας και οχύρωσης, και να πάρουν –για ακόμη μια φορά εκ των υστέρων– μέτρα. Προς το παρόν είναι αδιευκρίνιστο πως «εισήχθη» ο ιός στην δομή, ενώ ο μεγάλος όγκος των

κρουσμάτων οδήγησαν τους υπεύθυνους να τη θέσουν σε каранτίνα, να αυξήσουν τα μέτρα περιορισμού εντός της, ενώ κλιμάκια του ΕΟΔΥ διενεργούν ιχνηλάτηση των επαφών των κρουσμάτων. Την Παρασκευή 3/4, δεύτερη μέρα της каранτίνας, παρουσιάστηκαν και τα πρώτα επεισόδια, με άρνηση εκ μέρους κάποιων εκ των μεταναστών να πειθαρχήσουν στα μέτρα ή να δεχτούν εξέταση από τους γιατρούς του ΕΟΔΥ, και όλα αυτά σε μια από τις μικρές και σχετικά καλά οργανωμένες δομές. Είναι ερώτημα τι θα γίνει όταν εμφανιστούν (ή μάλλον όταν ανακοινωθούν) τα πρώτα κρούσματα στις δομές στα νησιά, όπου οι πρόσφυγες και οι μετανάστες διαβιούν σε απάνθρωπες συνθήκες, και όπου οι δομές υγείας είναι πιο περιορισμένες από αυτές στην ηπειρωτική χώρα.

Η συγκέντρωση μεγάλων πληθυσμών σε χώρους όπως τα hot-spot είναι λογικό να ανησυχεί τις αρχές, οι οποίες όλο το προηγούμενο διάστημα δεν έκαναν τίποτα για να αποσυμφορήσουν τις υπερπλήρεις δομές στα νησιά και αλλού. Τώρα εμφανίζουν ως μονόδρομο τη μεγαλύτερη αστυνόμευση, και ως πανάκια τα κλειστά κέντρα, για να καλύψουν την υγειονομική βόμβα που δημιουργήσαν, αποδεχόμενοι να μετατραπεί η χώρα μας σε hot-spot όλης της Ευρώπης. Μέτρα περιορισμού και каранτίνας είναι, εδώ που φτάσαμε, αναγκαίο να ληφθούν, όμως είναι ερώτημα αν είναι εφικτό να αποτελέσουν πραγματική λύση, αφού όπως δείχνουν τα μέχρι τώρα στοιχεία η ταχύτητα διάδοσης του ιού σε κλειστές κοινωνίες είναι πολύ μεγάλη.

Και η μη προβλέψιμη Τουρκία

Την ίδια στιγμή συνεχίζουν οι ροές μεταναστών από την Τουρκία προς τα νησιά του Β.Α. Αιγαίου, ενώ μετά από απόφαση της κυβέρνησης οι νεοαφιχθέντες μένουν εκτός των ΚΥΤ, για να αποφευχθεί να μεταφερθεί ο ιός εντός τους. Όσο περνούν οι μέρες ο αριθμός των νεοαφιχθέντων μεγαλώνει, και οι προσωρινές λύσεις διαμονής μοιάζουν με ημίμετρα. Χαρακτηριστικά μόνο στην Λέσβο, είχαμε πάνω από 150 ανθρώπους να τοποθετούνται προσωρινά, άλλοι σ' ένα λεωφορείο στο λιμάνι της Μυτιλήνης, άλλοι κάτω από σπασμένες βάρκες στο λιμάνι της Πέτρας, άλλοι σε σκηνές στο Μανταμάδο, μέχρι και σ' ένα παρεκκλήσι.

Η τούρκικη πλευρά συνεχίζει να μην κάνει τίποτα για να ελέγξει τους δουλεμπόρους στα δικά της παράλια, αντιθέτως υπάρχουν ενδείξεις ότι πιθανά να εκμεταλλεύεται τον κορωνοϊό για να επιβαρύνει περαιτέρω την κατάσταση. Σύμφωνα με δημοσιεύματα, την προηγούμενη βδομάδα, κατά την προσπάθεια παρεμπόδισης, από το λιμενικό, βάρκας με μετανάστες να εισέλθει στα χωρικά μας ύδατα, οι άνδρες της τούρκικης ακτοφυλακής, που ως είθισται έσπευσαν να παραλάβουν τη βάρκα για να τη συνοδεύσουν πίσω στις τούρκικες ακτές, ήταν εξοπλισμένοι με ειδικές στολές βιοχημικού πολέμου. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα αυτά, οι ελληνικές αρχές φοβούνται ότι οι Τούρκοι δεν θα διστάσουν, να αφήσουν ανθρώπους που φέρουν τον κορωνοϊό να κινηθούν προς τα ελληνικά νησιά, με ό,τι συνέπειες κι αν έχει αυτό. Η χώρα μας δεν είναι Βέλγιο ή Λουξεμβούργο όπως έχουμε τονίσει. Η γειτνίαση μας με έναν απρόβλεπτο και επιθετικό γείτονα, που όπως έδειξαν και τα πρόσφατα γεγονότα στον Έβρο, δεν διστάζει να αξιοποιήσει κάθε μέσο στον εν εξελίξει υβριδικό πόλεμο, απαιτούν τη μέγιστη δυνατή εγρήγορση από πλευράς μας. Η Ελλάδα καλείται να αμυνθεί απέναντι σε δύο απειλές, την κρίση του κορωνοϊού και την γεωπολιτική απειλή από την Τουρκία. Η βιωσιμότητα της χώρας και της κοινωνίας θα κριθεί από το αποτέλεσμα της αντίστασης και στα δύο αυτά επίπεδα.

Σε каранτίνα τα Πομακοχώρια της Ξάνθης

Η κωμόπολη του Εχίνου του Δήμου Μύκης στην Ξάνθη είναι η πρώτη περιοχή της χώρας μας στην οποία επιβάλλεται πλήρης αποκλεισμός 14 ημερών. Σύμφωνα με τις αρχές, η εικόνα από τα μέχρι στιγμής κρούσματα στα χωριά αυτά, φοβίζει για τη μεγάλη και γρήγορη διάδοση του ιού. Μια υποβαθμισμένη οικονομικά περιοχή, μια κλειστή ορεινή κοινωνία, μπαίνει σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, το νοσοκομείο Ξάνθης

ενισχύεται εκτάκτως για να αντιμετωπίσει πιθανή έξαρση των κρουσμάτων. Οι μεγαλύτεροι όμως φόβοι των αρχών σύμφωνα με τον Δήμαρχο Μύκης κ. Χουσεϊν Ριτβάν Ντελή, είναι οι εκατοντάδες άνθρωποι που αυτές τις μέρες, επιστρέφουν σπίτια τους στην περιοχή, μετά από το κλείσιμο εργοστασίων και ναυπηγιών στη Γερμανία, την Ολλανδία και άλλες χώρες της Β. Ευρώπης στα οποία εργάζονται.

● παραπολιτική

✎ **κορωνομόλογο νάιν, κορωνομνημόνιο για....**

➤ Κοπώντας πίσω...

**Πριν
10 χρόνια**

➤ «Διόδια STOP – Δρόμοι ελεύθεροι και ασφαλείς»

Αυτό είναι το θέμα της εβδομάδας που επιλέγει ο *Δρόμος*, με ένα εκτενές ρεπορτάζ από πανελλαδική κινητοποίηση εναντίον της παραχώρησης των εθνικών οδών σε μια χούφτα μεγαλοεργολάβων. Για πρώτη φορά μάλιστα ανοίγουν οι μπάρες των διοδίων και στην Αττική Οδό: «Για περισσότερο από δύο ώρες σταμάτησαν οι Επιτροπές Ακρίβεια-Stop την είσπραξη διοδίων στην Αττική Οδό, δίνοντας τη δυνατότητα στους οδηγούς να περάσουν χωρίς το χαράτσι των 2,70 ευρώ». Το ρεπορτάζ τονίζει ότι «η κινητοποίηση επιδοκιμάστηκε από τους διερχόμενους με ενθουσιασμό» και συμπληρώνει: «Όλοι κατανοούν ότι πρέπει να σταματήσει αυτή η αισχροκέρδεια, να καταργηθούν τα διόδια και να σταματήσει η λεηλασία της δημόσιας περιουσίας από τους κατασκευαστές και το τραπεζικό κεφάλαιο». Στο ίδιο φύλλο φιλοξενείται και άρθρο του καθηγητή Τζέιμς Πέτρας με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Η κατάρα των τριών γενιών Παπανδρέου». Γράφει ο ελληνικής καταγωγής Αμερικανός καθηγητής και εξαρχής φίλος του *Δρόμου*: «Σε καθεμιά από τις τρεις αποφασιστικές στιγμές της πρόσφατης ιστορίας της, η Ελλάδα ανακόπηκε από την πιθανότητα κοινωνικού μετασχηματισμού από κάποιο μέλος της οικογένειας Παπανδρέου». Το άρθρο καταλήγει φυσικά στον ΓΑΠ, που την εποχή εκείνη περνά στην Ελλάδα τη θηλιά του πρώτου μνημονίου: «Γεώργιος Παπανδρέου ο νεότερος: Η ιστορία ως φάρσα (τρίτη φορά)» επιγράφεται το σχετικό κεφάλαιο...

(εφημερίδα *Δρόμος*, 3/4/2010, φύλλο 7)

εφημερίδα

Αριστερά!

**Πριν
20 χρόνια**

➤ «Η πτώση του δείκτη κλόνισε το μύθο» Το Χρηματιστήριο καταρρέει και η κυβέρνηση Σημίτη παριστάνει την ανίξερη: «Για τα νοικοκυριά που αποτέλεσαν τον αιμοδότη της χρηματιστηριακής άνοξης δεν υπάρχει επιστροφή», γράφει το σημείωμα της Σύνταξης, και συνεχίζει: «Απ' τον Σεπτέμβριο μέχρι σήμερα έχουν "χαθεί" 17 τρισεκατομμύρια δραχμές – το ισοδύναμο του μισού περίπου ετήσιου ΑΕΠ της Ελλάδας. Στην πραγματικότητα, έχουν απλώς αλλάξει τσέπη. Οι ευθύνες βαρύνουν πριν απ' όλους την κυβέρνηση: ο πρωθυπουργός ο ίδιος, ως κράτης, διακήρυττε πως "θα φτάσουμε στις 7.000 μονάδες". Η κυβέρνηση με μια χούφτα οικογένειες άρπαξαν τα 17 τρισεκατομμύρια που "χάθηκαν" και τώρα –έναντι νέων ανταλλαγμάτων και μ' αλλωνών πάλι κεφάλαια– οργανώνουν τη μόστρα του ανοδικού δείκτη, γιατί οι εκλογές δεν κερδίζονται αλλιώς... ΥΓ: Ο πρωθυπουργός δήλωσε πρόσφατα πως ο ίδιος δεν έχει παίξει ποτέ στο Χρηματιστήριο. Αυτό έπρεπε να το δηλώσει πέρυσι το καλοκαίρι. Τώρα άντε, στην καλύτερη των περιπτώσεων, να εκληφθεί πως ο ίδιος αποτελεί ένα μικρό και άδολο παπαγαλάκι των συγκεκριμένων οικογενειών».

(εφημερίδα *Αριστερά!*, Απρίλης 2000, φύλλο 52)

Κοιμήσου, κόκκινη αδελφή της Επανάστασης...

Ταιριάζει στην αγωνίστρια το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου. Μετά από 288 μέρες που έκανε απεργία πείνας η Helin Bölek – κι αφού είχε χάσει το μεγαλύτερο μέρος της σωματικής της μάζας, η 28χρονη μουσικός του συγκροτήματος Grup Yorum άφησε την τελευταία της αναπνοή. Διαμαρτυρόταν για την φυλάκιση και την επικύρωση από τις τουρκικές αρχές μελών του συγκροτήματος, για την απαγόρευση λειτουργίας του πολιτιστικού τους κέντρου, την απαγόρευση των τραγουδιών τους κ.λπ. Στο πλευρό της και ο συνάδελφος της Ibrahim Gökçek του οποίου η ζωή βρίσκεται επίσης σε άμεσο κίνδυνο. (στοιχεία από το *tetartopress.gr*)

μπαγλαμάδες

Ζει όποιος έχει λεφτά

Η Αμερική δεν είναι σαν την Ευρώπη. Οι συνέπειες από τη δράση του κορωνοϊού δεν θα είναι ακριβώς ίδιες με τις συνέπειες στην αδελφή της την Ευρώπη. Για παράδειγμα, δεν ξέρουμε τι επιπτώσεις μπορεί να έχει η κρίση που προκύπτει από τον ιό στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης επειδή στην

Ευρώπη, παρ' όλη τη συρρίκνωση του κρατικού κοινωνικού τομέα, απέχουμε πολύ ακόμα από το αμερικάνικο σύστημα που οι συντάξεις έχουν αποσυνδεθεί από το δημόσιο. Κάτι που θέλουν να κάνουν και οι δικοί μας υποτελείς, αλλά προς το παρόν δεν θα τολμήσουν να κάνουν κι άλλες περικοπές. «Οι Αμερικάνοι θα μάθουν γρήγορα κάτι τρομακτικό: πόσο παράλογο είναι να συνδέεται η ιατρική τους ασφάλιση με το καθεστώς εργασίας τους», γράφει στην εφημερίδα *The Guardian* Wendell Potter, πρώην στέλεχος ασφαλιστικής εταιρίας που συνειδητοποίησε σε τι καταστροφή οδηγεί η ιδιωτικοποίηση της ασφάλισης και των υπηρεσιών υγείας. «Το πιο εξωφρενικό είναι ότι αυτή η πανδημία που απειλεί να μολύνει και να σκοτώσει εκατομμύρια ανθρώπους, ταυτόχρονα θα κάνει να χάσουν πολλοί την υγειονομική τους κάλυψη τη στιγμή που τη χρειάζονται περισσότερο από κάθε άλλη φορά... Με δεδομένο ότι οι μισοί Αμερικάνοι έχουν πρόσβαση στο σύστημα υγείας μέσω των ερ-

γοδοτών τους, μένοντας χωρίς δουλειά χάνουν και την ιατροφαρμακευτική τους κάλυψη...» Και επειδή η θεραπευτική αγωγή για όποιον δεν έχει ασφαλιστική κάλυψη ανέρχεται σε 35.000 δολάρια, με ανεργία που μπορεί να φτάσει και στο 30%, εκατομμύρια εργαζόμενοι θα μείνουν εντελώς απροστάτευτοι! Όσο τραγικό κι αν είναι αυτό, ίσως μπορεί να εμποδίσει τις πολιτικές των νεοφιλελεύθερων που μοιράζουν τα φιλέτα των Εθνικών Συστημάτων Υγείας στους επιχειρηματίες με τους οποίους συνδέονται και εκπροσωπούν. Ίσως, τουλάχιστον ως προς αυτό, να αφυπνιστούν οι κοινωνίες και να το μπλοκάρουν. Ήδη στη Μεγάλη Βρετανία που το ΕΣΥ έπαθε σοβαρή ζημιά από την εποχή της Θάτσερ, ο πρωθυπουργός της χώρας δεν σταματάει να καλεί εντόνως σε ενίσχυση του, προφανώς για να προλάβει την αποδοκιμασία των πολιτών που όσο χειροτερεύει η κατάσταση τόσο γίνονται πιο ευαίσθητοι και πιο απαιτητικοί.

Ι.Κλ.

Η πανδημία και η νέα πραγματικότητα

Ανακοίνωση της ΚΟΕ

Δημοσιεύουμε αποσπάσματα από το τελευταίο σημείο της ανακοίνωσης της ΚΟΕ, που δημοσιεύτηκε προχτές, Πέμπτη 2/4/2020. Ολόκληρη την ανακοίνωση μπορείτε να τη βρείτε στην ιστοσελίδα της συλλογικότητας, www.koel.gr.

«[...] Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, είναι ώρα της πολιτικής –αλλά με διαφορετικό τρόπο: Υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον, πρόκειται για θέματα ζωής ή θανάτου, ενώ το πολιτικό πεδίο ισορροπεί στην κόψη του ξυραφιού και όλα είναι πιο ρευστά από πριν. Η συναίνεση, ο έλεγχος και η επιβολή, παίρνουν άλλες μορφές και διαστάσεις. [...]

Είναι περίοδος εξαγωγής βασικών συμπερασμάτων και δραστηριοποίησης στη βάση αυτών. Είναι αναγκαία: Ένα άλλο μοντέλο πολιτικής, βασισμένο στον δημοκρατισμό και την συμμετοχή των πολιτών. Ένα κοινωνικό μοντέλο όπου οι ιεραρχίες και οι προτεραιότητες θα είναι διαφορετικές από αυτές του γερασμένου καπιταλισμού και του κυνηγητού του υπερκέρδους. Χωρίς τους πολυποικίλους ζουρλομανδύες που επιβάλλει ο χρηματιστικός καπιταλισμός/ιμπεριαλισμός. Το σενάριο, όμως, δεν γράφει «και τότε βρέθηκε το εμβόλιο, πέρασε η πανδημία, οι κοινωνίες έβγαλαν συμπεράσματα για

το πόσο κακός είναι ο νεοφιλελευθερισμός και νέες αξίες κυριάρχησαν ανάμεσα στους ανθρώπους». Αυτά που διακυβεύονται και προετοιμάζονται είναι σοβαρά και σχετίζονται με σχεδιασμούς μεγάλης κλίμακας σε παγκόσμιο επίπεδο. Άρα, και οι διαδικασίες εξαγωγής συμπερασμάτων και αλλαγών, θα αντιμετωπίσουν μεγάλες δυσκολίες και με αυτές θα πρέπει να αναμετρηθούν.

Πρέπει να διασωθούμε, να επιβιώσουμε και να ζήσουμε εν κοινωνία, ως σύνολο, μέσα στην ενότητά του αλλά και με τις αντιθέσεις του. Σήμερα είναι και περίοδος προσφοράς του καθένα για να νικήσει η ζωή και να οικοδομηθεί μια άλλη προοπτική με διαφορετικές προδιαγραφές από αυτές που προετοιμάζουν οι κυνικές διεθνείς ελίτ.

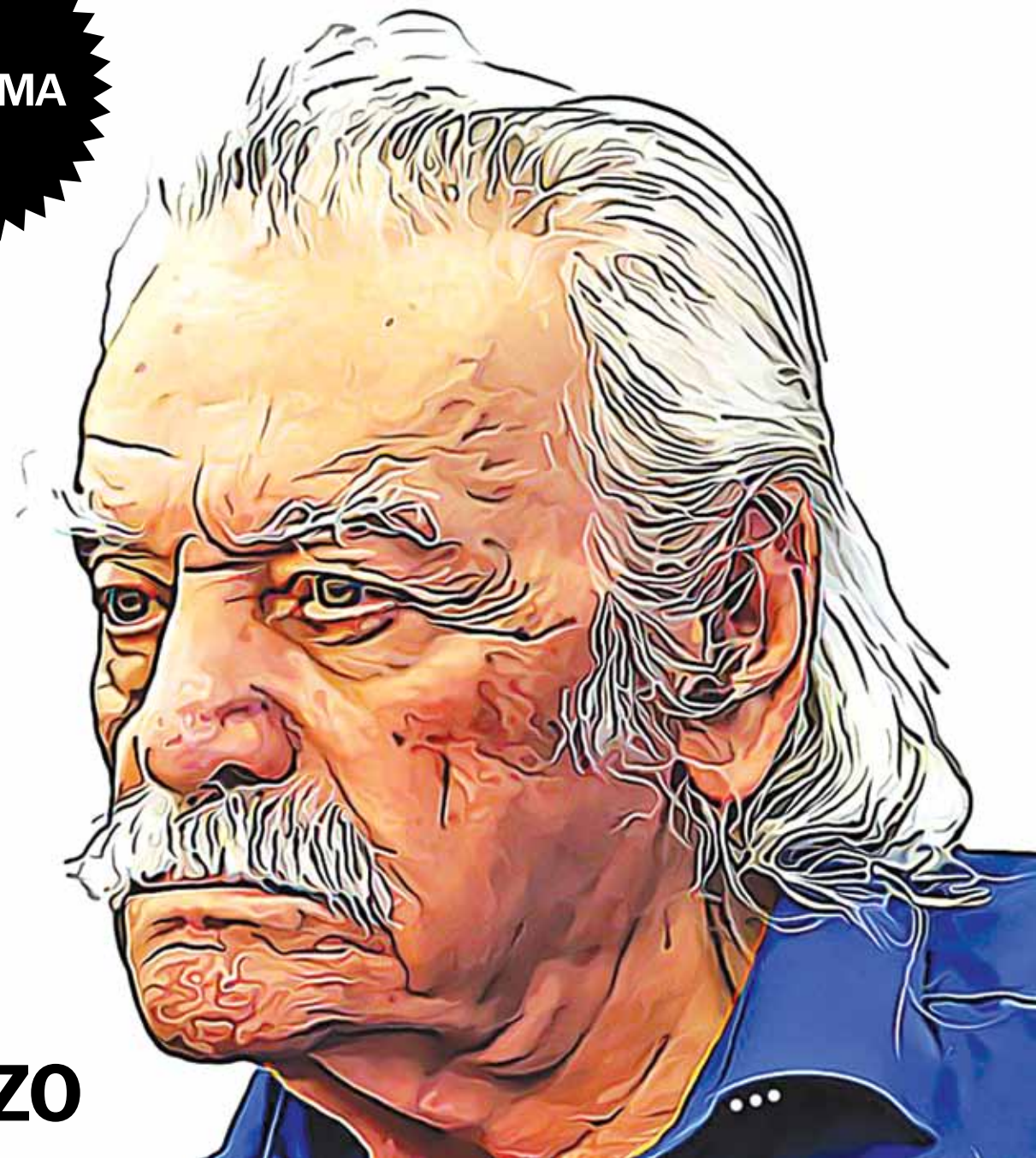
Ο αγώνας για τη ζωή περιλαμβάνει όλους τους τομείς της κοινωνικής δράσης. Οικονομία, εργασία, θεσμοί, πολιτισμός, επιστημονικό πεδίο, ιδεολογία, πολιτική και ταξική πάλη, σχέση ανθρώπου με τη φύση. Γιατί η αλαζονεία, η παρακμή και ο κυνισμός του καπιταλισμού, καταστρέφουν τη ζωή στις περισσότερες μορφές της.

Ο αγώνας για την ζωή και την ανθρωποποίηση του ανθρώπου συνεχίζεται!»

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

δρόμος

ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Σκίτσο του Ηλία Ταμπάκη

Αποχαιρετώντας τον Μανώλη Γλέζο

Ο θάνατος του Μανώλη Γλέζου στενοχωρεί εκατομμύρια ανθρώπους εντός και εκτός Ελλάδας. Βιώνεται σαν συλλογικός αποχωρισμός με μια ολόκληρη γενιά, αυτήν που μεγαλούργησε και ταυτόχρονα παιδεύτηκε πολλαπλά στον 20ό αιώνα. Ο ενεστώτας που χρησιμοποιούμε δεν είναι τυχαίος: το πένθος μένει ανολοκλήρωτο αφού –εξαιτίας των έκτακτων μέτρων που επιβάλλει η επιδημία– σχεδόν κανείς δεν μπόρεσε να τον αποχαιρέσει όπως θα ήθελε. Το μόνο σίγουρο είναι ότι την ώρα της κηδείας του τον συνόδευσαν μυριάδες τρυφερές σκέψεις και ευχές των απλών ανθρώπων που, είτε είχαν την τύχη να τον γνωρίσουν είτε όχι, έβλεπαν στο πρόσωπό του ένα υπόδειγμα της λαϊκής ρήσης «τα στερνά τιμούν τα πρώτα». Διότι μπορεί ο Μανώλης Γλέζος, κατεβάζοντας με τον Λάκη Σάντα τη ναζιστική σημαία που ρύπαINE την Ακρόπολη, να έγινε γνωστός ως «ο πρώτος αντιστασιακός της Ευρώπης» (*), αλλά κατάφερε στα τελευταία χρόνια της ζωής του να αφήσει ένα ακόμη σπουδαίο αποτύπωμα: να διαφεύσει την πεποίθηση «όλοι ίδιοι είναι». Διαχωριζόμενος, νωρίς μάλιστα, από τη μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ, ήταν από τους ελάχιστους που είχαν το θάρρος να ζητήσουν συγγνώμη

από τον ελληνικό λαό (**).

Η ζωή του Μανώλη Γλέζου είναι αξεδιάλυτα δεμένη με την πορεία του ελληνικού λαϊκού και αριστερού κινήματος επί οκτώ δεκαετίες, με όλα τα θετικά και τα αρνητικά της. Ο *Δρόμος* επιχείρησε μια αρχική αναφορά διοργανώνοντας την Τετάρτη την πρώτη διαδικτυακή συζήτηση απότισης φόρου τιμής, στην οποία πήραν μέρος οι Στέλιος Ελληνιάδης, Αριστομένης Συγγελάκης, Ρούντι Ρινάλντι, Λουκάς Αξελός, Φοίβος Οικονομίδης και Δημήτρης Παπαχρήστου. Οι φίλες και οι φίλοι της εφημερίδας μπορούν να αναζητήσουν το βίντεο της συζήτησης, την οποία παρακολούθησαν και σχολίασαν θετικά εκατοντάδες άνθρωποι, στην ιστοσελίδα της εφημερίδας μας (www.edromos.gr) ή στην αντίστοιχη σελίδα στο facebook (*DromosThsAristeras*). Από τα ίδια μέσα θα μεταδοθεί, την επόμενη Τετάρτη 8 Απριλίου στις 7:30 μ.μ., μία δεύτερη σχετική συζήτηση, που θα επικεντρώνει στην κριτική πολιτική αποτίμηση του έργου του Μανώλη Γλέζου. Επιπλέον, με τον ίδιο τρόπο θα προβληθούν απόψε, στις 7:30 μ.μ., δύο σημαντικά ντοκουμέντα από παρεμβάσεις του Μανώλη Γλέζου την τελευταία δεκαετία της ζωής του:

Πρόκειται για την ομιλία του στο Σύνταγμα το 2011, την εποχή των Πλατειών, και την ομιλία του στο Resistance Festival το 2017 – που ήταν και μία από τις τελευταίες δημόσιες παρεμβάσεις του.

Νιώθουμε όμως ότι μια τέτοιου βεληνεκού απώλεια, που κάνει την Ελλάδα φτωχότερη, μπορεί να καταπραυνθεί κάπως ενισχύοντας και κρατώντας ζωντανή τη Μνήμη, την οποία τόσο τιμούσε ο Μανώλης Γλέζος σε όλο τον βίο του. Εξ ου και το αφιέρωμα στη σημερινή έντυπη έκδοση του *Δρόμου*, στο οποίο γράφουν άνθρωποι που αγαπούσαν και εκτιμούσαν την ντομπροσύνη και το κουράγιο του βαθιά ανθρωπιστή Γλέζου, του αγωνιστή που δεν «συνταξιοδοτήθηκε» ποτέ. Του πατριώτη που αγάπησε την Ελλάδα, του διεθνιστή που στάθηκε στο πλάι των Παλαιστινίων και κάθε λαού που ματώνει για την ελευθερία του, του Έλληνα που ποτέ δεν θεώρησε ότι η Κύπρος κείται μακράν: «Καμία συζήτηση και κανένας διάλογος αν δεν αποχωρήσουν τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής», επαναλάμβανε σε κάθε ευκαιρία. Και διευκρίνιζε: «Είμαι ανοικτός για οποιονδήποτε διάλογο, για οποιαδήποτε συζήτηση, για οποιαδήποτε διευκόλυνση των

ανθρώπων που γεννήθηκαν στην Κύπρο από οποιονδήποτε. Όχι απλώς των εποίκων, αλλά ακόμη και των παιδιών που προέρχονται από τα στρατεύματα κατοχής. Όμως καμία συζήτηση δεν γίνεται με το πιστόλι στον κρόταφο. Και θεωρώ πιστόλι στον κρόταφο την παραμονή των τουρκικών στρατευμάτων εισβολής και κατοχής της Κύπρου». Ενοχλητικός και πεισματάρης: αυτός ήταν ο Μανώλης Γλέζος.

* Ο όρος διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον στρατηγό Ντε Γκολ, όταν ζητούσε από το εξευτελισμένο και ξενόδοιλο μετεμφυλιακό καθεστώς της Ελλάδας να μην διανοηθεί να εκτελέσει ένα σύμβολο...

** Έγραφε στις 22 Φεβρουαρίου του 2015, όταν δημοσιοποιήθηκε η λεγόμενη ενδιάμεση συμφωνία: «Με τη μετονομασία της Τρόικας σε Θεσμούς, του Μνημονίου σε Συμφωνία και των Δανειστών σε Εταίρους, όπως και όταν βαφτίζεις το κρέας ψάρι, δεν αλλάζεις την προηγούμενη κατάσταση... Από την πλευρά μου ΖΗΤΩ ΣΥΓΓΥΝΩΜΗ από τον Ελληνικό Λαό διότι συνήργησα σ' αυτή την ψευδαίσθηση» (kinisienergoipolites.blogspot.com/2015/02/blog-post_574).

αφιέρωμα/Αποχαιρετώντας τον Μανώλη Γλέζο

Μανώλης Γλέζος: Δικός μας και δικός σας

■ ΤΟΥ **Στέλιου Ελληνιάδη**

Το 1997 γύριζα στα ελληνικά χωριά της Αζοφικής Θάλασσας, στη στέπα, στο έσχατο σημείο της Ευρώπης σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, αναζητώντας μουσικά συγκροτήματα για το Φεστιβάλ Ελλήνων της Διασποράς που θα πραγματοποιούσαμε στο Ηρώδειο. Παρ' όλο που ήταν πολύ δύσκολο να διαλέξω γιατί κάθε χωριό από τα σαράντα είχε τουλάχιστον ένα καλό συγκρότημα, κατέληξα σε δύο που θα εκπροσωπούσαν τον Ελληνισμό της Ουκρανίας. Όταν το ανακοίνωσα στο συγκρότημα «Περνέσου Άστρου», δηλαδή «Πρωινό Άστρο» στην τοπική ελληνική διάλεκτο του χωριού Μικρό Γιανισόλ, ρώτησα τον επικεφαλής βιολιστή και τραγουδιστή, τι θα ήθελαν να δουν όταν θα βρεθούν για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Και ο Σίμος, τρακτορίστ, οδηγός τρακτέρ, χωρίς δισταγμό, σαν να το είχε ανέκαθεν στην πρώτη θέση του μυαλού του, μου είπε «θέλω να συναντήσουμε τον Μανώλη Γλέζο, τον ήρωα που κατέβασε τη ναζιστική σημαία από την Ακρόπολη!». Βούρκωσα, κι αυτοί, που είχαν όλοι στην οικογένειά τους νεκρούς, ανάπηρους, αιχμάλωτους ή αγνοούμενους από τον πελώριο αντιφασιστικό αγώνα, οι απλοί άνθρωποι που θεωρούσαν απολύτως λογικό το αίτημά τους, με κοιτούσαν με συμπάθεια αλλά απορημένοι. Χρειάστηκε λίγος ακόμα χρόνος κι άλλα ταξίδια, κι άλλες γνωριμίες και πολλές εκδηλώσεις, για να καταλάβω υπεράνω πάσης αμφιβολίας ότι ο Γλέζος ήταν για όλους ο κοινός μας ήρωας, ο δικός μας και ο δικός τους. Στο ίδιο χωριό, στην κορυφή του λόφου που δεσπόζει στη στέπα, βρίσκεται ένα τεράστιο μνημείο, φτιαγμένο από Έλληνα γλύπτη, στο οποίο αναγράφονται τα ονόματα των Ρωμιών και των άλλων κατοίκων του χωριού που σκοτώθηκαν πολεμώντας τους εισβολείς. Και τα παιδιά στο δημοτικό σχολείο που παίρνουν μέρος στη γιορτή της νίκης κάθε χρόνο στις 9 Μαΐου, απαγγέλουν, μεταξύ άλλων, ένα ποίημα πολύ δημοφιλές που υμνεί τον Μανώλη Γλέζο και τον Λάκη Σάντα.

Οι λαοί της Ελλάδας, της Ρωσίας και της Ουκρανίας έχουν κοινά βιώματα πολύ βαθιά, άφθαρτα στη μνήμη που οι περισσότεροι ευρωπαϊκοί λαοί δεν έχουν στην ίδια ένταση ή δεν τα απέκτησαν από την ίδια πλευρά των χαρακωμάτων. Γι' αυτούς τους λαούς και για όσους εργαζόμενους και διανοούμενους στην Ευρώπη η πάλη κατά του φασισμού αποτελεί σταθμό στη διαμόρφωση του σύγχρονου κόσμου, ο Μανώλης Γλέζος είναι ο συνδετικός μας κρίκος. Ένωσα ξανά αυτό το ρίγος πέρσι το καλοκαίρι στη Νότια Ρωσία, στην πόλη Γκελεντζίκ, την τελευταία μέρα που ετοιμαζόμουν να φύγω για την Κριμαία. Ο Ιβάν που με φιλοξενούσε στο σπίτι του, γεωλόγος στο επάγγελμα, μου έδωσε μια αλλόκοτη πέτρα, ένα σπάνιο ορυκτό πάνω στο οποίο ήταν αποτυπωμένα τα ίχνη ενός οργανισμού που είχε ζήσει πριν από χιλιάδες χρόνια. Αυτό, μου είπε, με πολύ σοβαρό ύφος και με μεγάλο σεβασμό, σε παρακαλώ να το δώσεις στον Μανώλη Γλέζο. Είναι από την καρδιά της ρώσικης γης που την έχουν ποτίσει με τον ιδρώτα και το αίμα τους οι λαοί της περιοχής, ανάμεσά τους και οι Έλληνες, γιατί απ' αυτά τα εδάφη πέρασαν οι Γερμανοί σκορπώντας τον όλεθρο στο δρόμο για το Στάλινγκραντ. Είμαι σίγουρος ότι ο Γλέζος που αγαπάει τα πετρώματα θα νιώσει τους πιο μύχιους παλμούς από τα χώματα και τα παθήματά μας.

Στερνό αντίο

■ ΤΟΥ **Λουκά Αξελού**

Ο Μανώλης Γλέζος έφυγε από κοντά μας. Στο εξής θα αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς της πολυκύμαντης ιστορίας αυτού του τόπου. Ως μαθητής, φίλος, σύντροφος και εκδότης του, θα ήθελα να επισημάνω αυτό που εισέπραξα ο ίδιος ως πυρηνικό και διαχρονικό στοιχείο της προσωπικότητάς του.

Ο Μανώλης Γλέζος υπήρξε ένας παθιασμένος πατριώτης. Οι βαθιές ρίζες που έχει απλωμένες το δέντρο Γλέζου στην πατρώα γη και που ως ζωντανός οργανισμός απλώνεται στο Αρχιπέλαγος, συναντιέται ιστορικά με την υπόλοιπη Ελλάδα και Κύπρο, τον καθόλου Ελληνισμό ως διακριτή πρόταση-κοσμοσύστημα, αίσθηση ζωής και πράξης Δημοκρατικού Πατριωτισμού μέσα στον χρόνο.

Με κέντρο πάντα τον άνθρωπο ο Μανώλης Γλέζος συνάντησε τον δεύτερο έρωτα της ζωής του, τον κομμουνισμό. Ο Μανώλης Γλέζος ήταν ένας πατριώτης Αριστερός, ένα παιδί της Εαμικής Αντίστασης λόγω και έργω.

Ο κομμουνισμός του ριζικά διαφοροποιούνταν από τις τρέχουσες κυρίαρχες εκδοχές, παραμένοντας βαθύτατα πατριωτικός, ελευθεριακός, αμεσο-δημοκρατικός, ισονομικός, οικολογικός και αντιεξουσιαστικός, που στόχευε πάντα και αταλάντευτα στην υπηρεσία του πάσχοντος ανθρώπου.

Του ανθρώπου που σε όλο του τον βίο σταθερά υπηρέτησε βοηθώντας τον στο να γίνει ενεργός πολίτης. Γιατί ο Μανώλης Γλέζος δεν κατέβασε την σβάστικα μόνο όταν ήταν νέος. Σε όλη του την ζωή κατέβαζε τις σβάστικες της καταπίεσής μας και αυτό είναι η μεγαλύτερή του δόξα.

Η άποψη του όπως σταθερά και αμετακίνητα μας τη διατύπωνε ήταν σαφής: «Η μόνη ελπίδα του Έθνους είναι ο Έλληνας πολίτης. Όχι τα κόμματα. Τα κόμ-

ματα έχουν χρέος να προβούν στα μέτρα εκείνα που θα ενεργοποιήσουν τον πολίτη και θα του προσφέρουν τη δυνατότητα συμμετοχής του στα κέντρα των αποφάσεων.»

* Ο **Λουκάς Αξελός** είναι συγγραφέας και εκδότης

Σύμβολο ζωντανό, δεμένο με τον λαϊκό ριζοσπαστισμό

■ ΤΟΥ **Ρούντι Ρινάλντι**

Στην σύγχρονη ιστορία αυτού του τόπου υπήρξαν χιλιάδες χιλιάδων αγωνιστών-ηρώων που έδωσαν το αίμα τους για την προκοπή του τόπου. Σύμβολα όμως αυτού του αγώνα δεν υπήρξαν πολλά και όσα υπήρξαν σήκωσαν ευθύνες, συκοφαντήθηκαν, έπεσαν ηρωικά, «αυτοκτόνησαν», στιγματίστηκαν από το ίδιο το κόμμα-σύστημα που τους ανέδειξε. Ορισμένα ονόματα για να γίνουμε πιο κατανοητοί. Νίκος Ζαχαριάδης, Άρης Βελουχιώτης, Νίκος Μπελογιάννης, Γρηγόρης Λαμπράκης, Μανώλης Γλέζος. Άνθρωποι της ίδιας γενιάς, δεμένοι σε διαφορετικό βαθμό με το κόμμα-σύστημα αλλά και τέκνα ενός λαϊκού ριζοσπαστισμού και αντιστασιακού πνεύματος που υπήρχε μέσα στο λαό. Υπάρχουν πολλά σημεία κομβικά της ζωής τους που ενώ αναδείχθηκαν μέσα στα όρια ενός συγκεκριμένου κομματικού πλαισίου-συστήματος, κατόρθωσαν να εκφράσουν ή να ταυτιστούν με τον λαϊκό ριζοσπαστισμό και να προσα-

νατολιστούν σωστά, ακόμα και με ταλάντευση ή και σε αντίθεση με όσα έθετε το διεθνές κέντρο. Όπως και να το κάνουμε εξέφρασαν έναν πατριωτισμό και δεν συμπεριφέρθηκαν μονάχα σαν τμήμα μιας «παγκόσμιας στρατιάς» κ.λπ.

Ο Μανώλης Γλέζος, πιο συγκεκριμένα, με την πράξη που τον έκανε πολύ γνωστό σε ολόκληρο τον κόσμο, το κατέβασμα της χιτλερικής σημαίας, έγινε σύμβολο της πατριωτικής αντίστασης στον κατακτητή. Παράλληλα στα χρόνια που ακολούθησαν είχε δραστήριο ρόλο στο

Σκίτσος

Αποχαιρετώντας τον Μανώλη Γλέζο/αφιέρωμα

Ύστατος χαιρετισμός

■ ΤΟΥ **Ευτύχη Μπιτσάκη***

Όπως χιλιάδες συμπατριώτες μας, δεν θα μπορέσω κι εγώ, λόγω των έκτακτων συνθηκών, να αποχαιρετίσω τον Μανώλη Γλέζο από κοντά. Θα ήθελα, όμως, να απευθύνω έστω έναν ύστατο χαιρετισμό στον παλαιό συγκρατούμενο και φίλο. Για την προσωπικότητα και τους αγώνες του πρώτου παρτιζάνου, γράφτηκαν αυτές τις μέρες πολλά. Για το ντόπιασμα της ναζιστικής σημαίας μαζί με τον, επίσης νεαρό, Σάντα, για την καταδίκη του Γλέζου σε θάνατο από τους ναζί, για την καταδίκη του σε θάνατο από τους Έλληνες, για τα χρόνια της φυλακής, τη συμμετοχή του στους πολιτικούς αγώνες κατά το μετεμφυλιακό κράτος, για τους αγώνες του στο ελληνικό και στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Για όλα αυτά έχουν γραφτεί αυτές τις μέρες. Δυο λόγια λοιπόν, ύστατου χαιρετισμού: Μάης του 1948. Μετά από ένα μήνα στα υπόγεια του αστυνομικού τμήματος της πλατείας Κουμουνδούρου, βρέθηκα στις φυλακές των Βούρλων, υποψήφιος για το στρατοδικείο. Ήξερα ήδη για τον Γλέζο, εκεί τον γνώρισα και προσωπικά: γνώρισα τον Μιχάλη Κύρκο, τον Λεωνίδα, τον Άγγελο Διαμαντόπουλο, τον Προβελέγγιο, τον Μαραγκουδάκη και πολλούς άλλους. Δύο περιστατικά από τα Βούρλα: Ένας νεαρός φοιτητής ήταν δικάσιμος σε θάνατο. Ένα πρωί τον πήραν κι εξαφανίστηκε. Τον εκτέλεσαν. Στη μητέρα του έδωσαν ό,τι είχε εγκαταλειφθεί στο κελί του. Άλλο πε-

ριστατικό: Μια ομάδα εργατών από τον Πειραιά, είχαν καταδικαστεί σε θάνατο. Ένα μεσημέρι τους πήραν και τους πήγαν στον τόπο των εκτελέσεων. Εμείς τραγουδάγαμε μες στα κελιά «τα κεφάλια σας θα πέσουν απ' του Άρη του σπαθί», αλλά ήδη πέφταν τα δικά μας κεφάλια. Με τον Γλέζο ξανασυναντηθήκαμε στις φυλακές της Αίγινας. Μετά την αποφυλάκισή του συναντιόμασταν και μιλάγαμε από καιρό σε καιρό. Παρακολούθησα την αγωνιστική του δραστηριότητα στις δύσκολες συνθήκες του μετεμφυλιακού κράτους, γνώρισα όπως γνώρισε ξανά τις διώξεις και τις φυλακές. Ένα τελευταίο περιστατικό: Ο φίλος και συναγωνιστής Στέλιος Ελληνιάδης είχε οργανώσει με τη «Δέσχη Φιλίας και Πολιτισμού» μια εκδήλωση προς τιμήν μου, στο μεγάλο αμφιθέατρο του Οικονομικού Πανεπιστημίου. Στο κατάμεστο αμφιθέατρο είχαν έρθει συνάδερφοι, συναγωνιστές, κόσμος πολύς. Αφού μίλησαν οι ομιλητές, ανέβηκε ο Μανώλης στην εξέδρα, είπε λίγα λόγια, και ξέσπασε ένα βροντερό, συγκινητικό χειροκρότημα. Έκτοτε μιλούσαμε καμιά φορά, συναντιόμαστε, και, τώρα, το μόνο που μπορώ να πω, να αποχαιρετίσω τον αγωνιστή και τον φίλο, ο οποίος κάνει το τελευταίο του ταξίδι είναι ένα εγκάρδιο «θα είσαι πάντα μαζί μας, σύντροφε!».

* Ο Ευτύχης Μπιτσάκης είναι συγγραφέας και φιλόσοφος

Ο Μανώλης μας

■ ΤΗΣ **Κατίνας Τέντα-Λατίφη**

Ό ένας απ' τους δύο, Μανώλης Γλέζος-Λάκης Σάντας. Αυτοί που πρώτοι στον κόσμο σήμαναν την αρχή της αντίστασης ενάντια στον φρικαλέο χιτλεροφασισμό. Το κομμάτισμα της σβάστικας στην Ακρόπολη δεν ήταν ένα απλό αντιστασιακό γεγονός. Ήταν η καμπάνα του «εγέρθητι» σε όλον τον σκλαβωμένο κόσμο. Ο ήχος της οποίας μίνιμε ότι μέσα από αιματοβαμμένα χρόνια ο φασισμός θα νικηθεί και θα λάμψει σίγουρα η λευτεριά. Τον αγαπήσαμε. Μαζί του πολλές φορές ξενυχτήσαμε με την ψυχοφθόρα αγωνία μην και το διαβολέμενο παιδοφάγο ελληνικό κράτος της εποχής, μας τον σκοτώσει. Συνηθίσαμε να βλέπουμε το φωτεινό του πρόσωπο, να τον παρακολουθούμε πάντα ανήσυχο σε κάθε γεγονός που απαιτούσε αγωνιστική παρέμβαση. Για τους φυλακισμένους, για τα γερμανικά χρέη, για τις λαϊκές διεκδικήσεις, για το νερό του χωριού του, πότε μελιστάλαχτο και πότε με τη γροθιά υψωμένη, θαρρείς κι αναζητούσε πάντα ένα αληθινά αριστερό αποκούμπι στον αγώνα του. Μας στεναχωρούσαν οι διάφορες εναλλασσόμενες επιλογές του. Όμως, μέσα απ' όλα, πάνω απ' όλα, ήταν ο Μανώλης μας. Ο Σάντας από καιρό μάς είχε φύγει. Και ο Μανώλης, σπιτός πάντα ξεπροβόδιζε, σαν τιμητική φρουρά, τους γνωστούς και άγνωστους του αγωνιστές στο τελευταίο τους ταξίδι. Έχει πόνο και θλίψη η απώλεια του Γλέζου, είναι σαν να χάθηκε ένας από τους τελευταίους εναπομείναντες της ηρωικής και ταλαιπωρημένης γενιάς μου. Ήταν ο ίσκιος της, ήταν σαν μια ασφάλεια στα νώτα μας. Μια ελπίδα ότι ακόμα δεν έχει κλείσει η πόρτα για αυτή τη γενιά. Μας έφυγε όμως.

* Η Κατίνα Τέντα-Λατίφη είναι συγγραφέας και οικονομολόγος

Ο Μανώλης Γλέζος με κορναρισμένο το σημείωμα του εκτελεσμένου από τους Ναζί αδελφού του Νίκου, που έστειλε στην μητέρα τους (αρχείο Δαμιανού Βασιλειάδη)

του Πέτρου Ζερβού

αριστερό και κομμουνιστικό κίνημα, αλλά από μια στιγμή και έπειτα (1968) έμεινε «άστεγος» ή «αδέσποτος» κομματικά και χρησιμοποίησε τον πολιτικό του όγκο και την δράση του για να «μην συνταξιοδοτηθεί» ποτέ από τον αγώνα μέχρι την τελευταία του πνοή. Έχοντας δύο έρωτες στην ζωή του, όπως παραστατικά λέει ο Λουκάς Αξελός, τον τόπο του και τον κομμουνισμό, ο Μανώλης Γλέζος ακολούθησε μια πορεία που περισσότερο επένδυε και έκφραζε τον λαϊκό ριζοσπαστισμό σε διάφορες στιγμές εκδήλωσής του, παρά μια κομματική γραμμή και έναν σεχταρισμό που εκδήλωνε η επίσημη και ανεπίσημη Αριστερά. Ο κομμουνισμός του ήταν διαφορετικός από τους τρέχοντες: ήταν αμεσοδημοκρατικός, ουτοπικός, ρεαλιστικός, ανθρωπιστικός, αντιεξουσιαστικός, πατριωτικός, βαθειά οικουμενικός.

Γι' αυτό ήταν παρών σε πολλά επίπεδα: σε όλους τους αγώνες, σ' όλα τα ενωτικά εγχειρήματα της Αριστεράς, στα σχολεία κοντά στους νέους, στα δικαστήρια ως μάρτυρας υπεράσπισης διωκόμενων, στις πλατείες, στο κοινοβούλιο, στην ευρωβουλή. Παρών αλλά και σεμνός απέναντι στο λαό. Ήξερε να του ζητάει συγγνώμη, να ακούει τα «θέλω» του. Πεισματάρης και μαχητής κατόρθωσε ένα σπουδαίο πράγμα: υπερέβη τα όρια της παράταξης που υπηρέτησε. Δεν υπηρέτησε απλά την Αριστερά, υπηρέτησε τον Λαό και την Πατρίδα κι αυτό του αναγνωρίστηκε από όλους. Συνδέθηκε βαθειά με τον λαό και δεν διαχωρίστηκε από αυτόν στο όνομα μιας ιδεολογίας. Τελευταία πράξη του –για προβληματισμό μέσα στον αριστερό χώρο– ήταν να του γίνει, με αίτημά του, θρησκευτική κηδεία. Μανώλης Γλέζος, λαϊκός ριζοσπαστισμός και μεγάλος καημός, βαθύς ανθρωπισμός, δύναμη συγχώρεσης, αγάπη για τον τόπο και τον λαό, ανυπότακτος, ενεργός. Μέγας όγκος, ίσος με τους μεγάλους του γένους και της ανθρωπότητας. Τιμή για την Ελλάδα, τιμή για όλους όσους τον γνώρισαν και έμαθαν από αυτόν, τιμή για τις γενιές των νέων που είδαν μια διαφορετική φιγούρα από τις πολιτικάντικες και γραφειοκρατικές, τιμή για τις μελλούμενες γενιές που έρχονται για να συνεχίσουν τον αγώνα για την ανθρωποποίηση του ανθρώπου.

Σκίτσο του Λατούφ

αφιέρωμα/Αποχαιρετώντας τον Μανώλη Γλέζο

Η Ελλάδα πιο φτωχή σήμερα

■ ΤΟΥ Αριστομένη Συγγελάκη*

«Αν ζητάς ανθρωπιά και δίκιο νόμο,
δεν είν' εκεί που πας. Ν' αλλάξεις δρόμο!»
Κώστας Βάρναλης

► Ανακοίνωση της ΚΟΕ

Μόλις πληροφορηθήκαμε τον θάνατο του Μανώλη Γλέζου. Η οδύνη μας είναι τεράστια. Το σύμβολο της αντίστασης, της ελευθερίας, του ανθρωπισμού, ο γερονεολαίος Μανώλης Γλέζος θα ζει για πάντα στην νεότερη ιστορία του τόπου μας και πολλές γενιές θα τον μνημονεύουν στο μέλλον. Ακούραστος, αδάμαστος, ντόμπρος, με κουράγιο σε κάθε δυσκολία, έδινε το παρόν και δεν «συνταξιοδοτήθηκε» ποτέ. Ο Μανώλης Γλέζος φεύγει σε δύσκολες στιγμές για τον τόπο, την χώρα, τον λαό. Ο λαός τον αγάπησε και ο θάνατός του γέμισε με μεγάλη στεναχώρια ολόκληρη την Ελλάδα. Ο Μανώλης Γλέζος αγαπήθηκε πολύ, γιατί σε όλη του τη ζωή υπηρέτησε τον λαό, υπηρέτησε την Ελλάδα, υπηρέτησε τη χειραφέτηση και την ελευθερία του ανθρώπου. Η ΚΟΕ χαμηλώνοντας το κεφάλι, σκεπτόμενη για τη ζωή και τους αγώνες του Μανώλη Γλέζου και την φλόγα του για το καινούργιο και απελευθερωτικό, θα προσπαθήσει να διδαχθεί από τη συμβολή και την προσωπική του στάση. Η ΚΟΕ εκφράζει τα πιο βαθιά συλλυπητήρια στην σύντροφό του Τζώρτζια, καθώς σε όλους τους συγγενείς και τους αγαπημένους του. Η Ελλάδα είναι πιο φτωχή σήμερα.

Αθήνα, 30/3/2020

Στο άκουσμα του θανάτου του Μανώλη Γλέζου ο λαός μας βυθίστηκε στο πένθος. Ένα πραγματικό κύμα αγάπης, τιμής και ευγνωμοσύνης σηκώθηκε για να αγκαλιάσει τον μεγάλο εκλιπόντα. Τον πρωτοπόρο της Εθνικής Αντίστασης, που μαζί με τον Δάκη Σάντα, όρθωσαν το ανάστημά τους στην ναζιστική Γερμανία, στη στιγμή της μέγιστης ισχύος της, τσαλακώνοντας με το ηρωικό τους κατόρθωμα το γόητρο του Χίτλερ και αναπτερώνοντας το φρόνημα των σκλαβωμένων λαών. Τον λαϊκό αγωνιστή που δεν επαναπαύθηκε στις δάφνες του ηρωικού αυτού κατορθώματος, αλλά αφιέρωσε ολόκληρη τη ζωή του στους αγώνες για Εθνική Ανεξαρτησία, Δημοκρατία και Κοινωνική Δικαιοσύνη. Στην υπεράσπιση των καταπιεζόμενων λαών και πολιτών όπου γης. Ο Μανώλης Γλέζος με την αγωνιστικότητά του, το δημοκρατικό του ήθος, την ακεραιότητα του χαρακτήρα του, την ανθρωπιά του, την έμπρακτη αγάπη του για την Πατρίδα και τον Λαό, ένωσε τους Έλληνες και τους δημοκράτες όπου γης. Όλους τους Έλληνες,

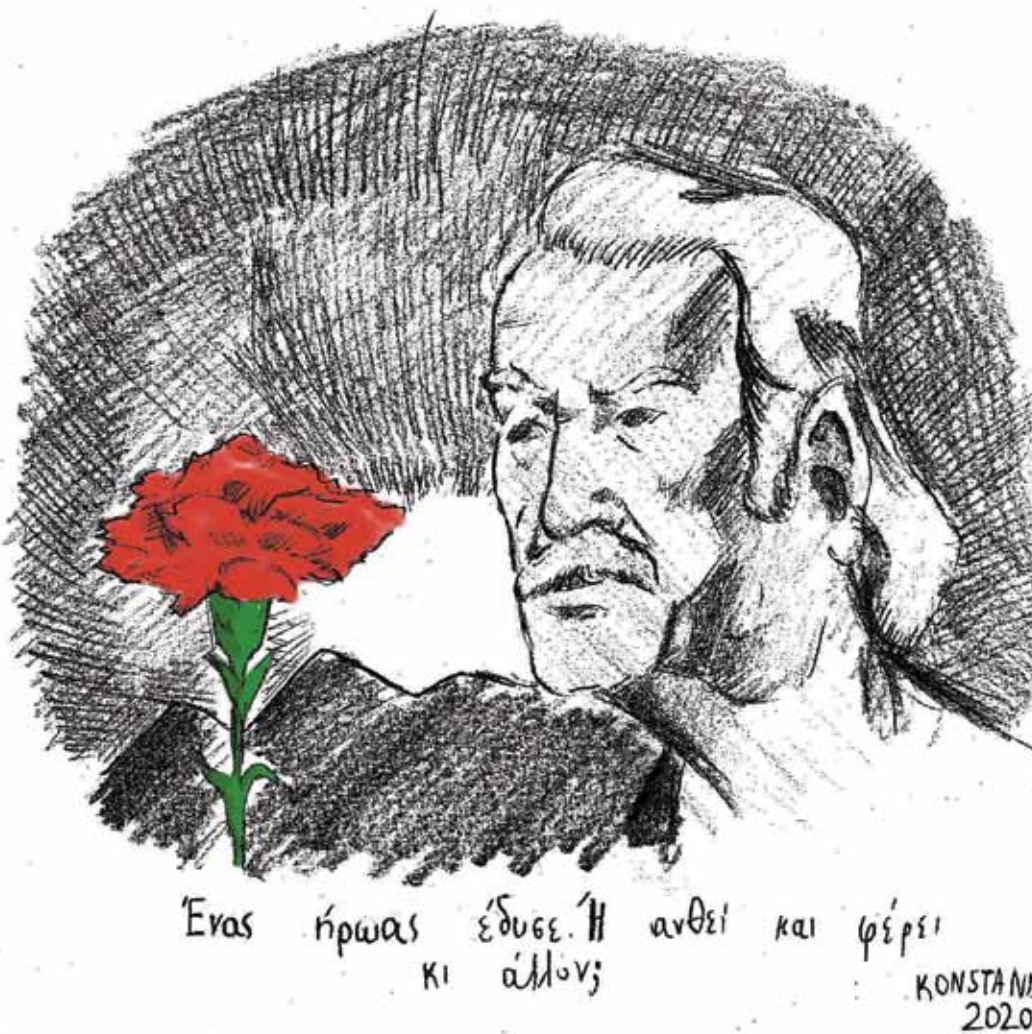
Ένας ακούραστος μαχητής

■ ΤΟΥ Φοίβου Οικονομίδη*

Ο Αγγελος Σικελιανός είχε απαγγείλει το 1943, στην κηδεία του μεγάλου Έλληνα ποιητή Κωστή Παλαμά, μεσούσης της ξενικής κατοχής, ένα ποίημα που δημιούργησε σε μια βραδιά. Ο Σικελιανός έγραψε συμβολικά ότι πάνω στο φέρετρό του Παλαμά ακουμπούσε η Ελλάδα. Μιμούμενοι τα λόγια του Σικελιανού μπορούμε να πούμε ότι πάνω στο φέρετρό του Μανώλη Γλέζου ακουμπάει συμβολικά η ιστορία της Εθνικής Αντίστασης για την ελληνική ανεξαρτησία καθώς εκείνο το βράδυ της 30ης προς την 31η Μαΐου του 1941, ο Μανώλης Γλέζος και ο Δάκης Σάντας κατέβασαν τη γερμανική

πλην Λακεδαιμονίων, που προέβησαν στην ιστορική και ηθική απρέπεια να δηλώσουν ότι ο Μανώλης Γλέζος «σε όλη του τη ζωή ήταν στη λάθος πλευρά της ιστορίας». Τους οφείλουμε μία απάντηση. Ας τους θυμίσουμε κάποια γεγονότα της ζωής του. Στις εθνικές εκλογές της 11ης Μαΐου 1958, η ΕΔΑ αναδεικνύεται σε αξιωματική αντι-

πολίτευση με 24,42% και 78 βουλευτές, λαμβάνοντας, μάλιστα, εντυπωσιακά ποσοστά στα αστικά κέντρα της χώρας και ιδίως στις εργατικές συνοικίες. Η εξαιρετική αυτή εκλογική επίδοση της ΕΔΑ έχει ως αποτέλεσμα την όξυνση της βίας και της τρομοκρατίας εναντίον της Αριστεράς. Ο Μανώλης Γλέζος, τον Αύγουστο του 1958, διευθυντής τότε της

Σκίτσο του Κωνσταντή Κυριακού

σβάστικα από την Ακρόπολη. Επρόκειτο για μια ριψοκίνδυνη ενέργεια που ανέδειξε τον Γλέζο και τον Σάντα μεταξύ των πρωτοπόρων του αντιστασιακού αγώνα των ευρωπαϊκών λαών απέναντι στη γερμανική κατοχή. Η ενέργεια αυτή καθόρισε στον ένα ή τον άλλο βαθμό όλη τη ζωή του Μανώλη Γλέζου και συνέβαλε δίκαια να κερδίσει την αγάπη και την εκτίμηση των συμπατριωτών του όχι μόνο των συντρόφων του, αλλά πολύ συχνά και των ιδεολογικών του αντιπάλων έστω και αν δεν το έδειχναν πάντα φανερά. Τον Μάρτιο του 1948, στην καρδιά του εμφυλίου πολέμου, ο Μανώλης Γλέζος και ο Λεωνίδας Κύρκος μαζί με άλλους συντρόφους τους προσπάθησαν μ' ένα καϊκι διά θαλάσσης να διαφύγουν στο εξωτερικό και οι περισσότεροι στη συνέχεια να προσχωρήσουν στο Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας, αλλά συνελήφθησαν. Δεν άργησαν να περάσουν

από το έκτακτο στρατοδικείο της Αθήνας και τέσσερις από αυτούς να καταδικαστούν σε θάνατο, ανάμεσά τους ο Γλέζος και ο Κύρκος. Στην ελληνική κυβέρνηση της εποχής γεννήθηκε ένα σοβαρό δίλημμα αναλογιζόμενη προφανώς και το διεθνές αντίκτυπο από την εκτέλεση ενός συμβόλου του αντιστασιακού αγώνα κατά της χιτλερικής Γερμανίας. Ο Μαρκεζίνης εισηγήθηκε την αναβολή εκτέλεσης της ποινής και ο αρχιστράτηγος Παπάγος συμφώνησε. Αυτό συνέβη σε μια εποχή όπου οι αποφάσεις των εκτάκτων στρατοδικείων εκτελούνταν άμεσα όπως και μετά το τέλος του εμφυλίου, όπου οι διεθνείς αντιδράσεις δεν λαμβάνονταν υπ' όψη όπως π.χ. στην περίπτωση Μπελογιάννη. Βέβαια, η ιδεολογική ένταξη του Γλέζου στην Αριστερά δεν τον άφησε ανεπηρέαστο και του στοίχισε 16 χρόνια στη φυλακή και την εξορία. Το 1958, συνελήφθη κατηγορούμενος

Αποχαιρετώντας τον Μανώλη Γλέζο/αφιέρωμα

το Λαό και το Δίκιο!

Αυγής, συλλαμβάνεται με την κατηγορία της κατασκοπίας και καταδικάζεται από το στρατοδικείο σε πενταετή κάθειρξη. Ξεσηκώνεται ένα τεράστιο κύμα αντιδράσεων στην Ελλάδα και διεθνώς με τη συμμετοχή προσωπικοτήτων όπως ο Αλμπέρ Καμύ, ο Ζαν Πολ Σαρτρ και ο Πάμπλο Πικάσο.

Σε ένα διάστημα του εγκλεισμού του στις φυλακές Αβέρωφ, ο Μανώλης Γλέζος είναι συγκρατούμενος με τον Μαξ Μέρτεν, τον στυγερό σφαγέα σχεδόν 50.000 Ελλήνων Εβραίων της Θεσσαλονίκης. Μάλιστα, ο ήρωας Γλέζος ήταν σε μπουντρούμι ενώ ο εγκληματίας κατά της ανθρωπότητας Μέρτεν διαβιούσε στις (ελληνικές) φυλακές σε πολυτελείς συνθήκες, σε ευρύχωρο κελί, με πρόσβαση στον ελληνικό και διεθνή Τύπο και δακτυλογράφο! Κι ακόμη χειρότερα, ο Γλέζος παρέμεινε στη φυλακή εκτίοντας, σχεδόν, το σύνολο της ποινής του, ενώ ο Μέρτεν, χάρη στην επονείδιστη συμφωνία μεταξύ Ελληνικού Βασιλείου και Ο.Δ. της Γερμανίας, αποφυλακίστηκε από το 1959... Ποιος, αλήθεια, ήταν τότε στη σωστή και ποιος στη λάθος πλευρά της Ιστορίας; Είναι, λοιπόν, λογικό να ενοχλεί κάποιους, ελάχιστους και ολίγιστους,

ο Μανώλης Γλέζος. Τους ενοχλεί και νεκρός ακόμη!

Γιατί συμβολίζει την παλλαϊκή Εθνική μας Αντίσταση που λύτρωσε το λαό μας από την πείνα, τις εκτελέσεις, τα βασανιστήρια και έσωσε την Ελλάδα από εθνικό διαμελισμό. Όταν οι «λαγοί» και οι «νυφίτσες» αυτού του τύπου καλούσαν το λαό να συνεργαστεί με τους κατακτητές ή θεωρούσαν μάταιη την Αντίσταση στον φασισμό...

Γιατί, αν και κρατούμενος, και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ είχε το θάρρος να διαφωνήσει με την εισβολή των σοβιετικών τανκς στην Πράγα. Την ίδια εποχή οι «λαγοί» και οι «νυφίτσες» αυτού του τύπου πουλούσαν «εθνικοφροσύνη», αλλά συνέχιζαν να προσκυνούν τον ξένο παράγοντα, που είχε βάλει στο γύψο τη δημοκρατία κι ετοίμαζε την εθνική προδοσία στην Κύπρο.

Γιατί ο Γλέζος ήταν πάντα με τη μνήμη, το δίκαιο, την εθνική λαϊκή ενότητα, τη συμφιλίωση, αλλά και τη διεκδίκηση των απαρράγραπτων οφειλών από τους ισχυρούς. Αυτό έδειξε, για παράδειγμα, η κομβικής σημασίας συμβολή του, ως βουλευτή την περίοδο 1981-1985, στην αναγνώριση από τη Βουλή της ενωμένης

Εθνικής Αντίστασης και ο εμβληματικός του αγώνας επί δεκαετίες για τη διεκδίκηση των γερμανικών οφειλών. Γιατί δεν έσκυψε το κεφάλι στη μνημονιακή λαίλαπα, που σάρωσε τις λαϊκές κατακτήσεις, ρήμαξε τη μεσαία τάξη και έθεσε υπό καθεστώς επιτροπείας τη χώρα μας, μη διστάζοντας να συγκρουστεί ακόμη και με το ίδιο του το κόμμα όταν θεώρησε ότι αφίσταται των δεσμεύσεών του. Την ώρα που κάποιοι έκαναν οικονομικές και πολιτικές μπίζνες με την τρόικα.

Τους ενοχλεί, κυρίως, γιατί, σε αντίθεση με αυτούς, δεν προσκύνησε ποτέ τους ισχυρούς και ήταν εμπράκτως και με κόστος με την ενότητα του λαού και όχι με το δηλητήριο του Εμφυλίου. Αλλά και γιατί, όπως ο Πρόεδρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας Β. Πούτιν αναγνώρισε στο μήνυμά του, ο Μανώλης Γλέζος συνέβαλε τα μέγιστα στον αγώνα ενάντια στον φασισμό και την παραχάραξη της Ιστορίας.

** Ο Αριστομένης Συγγελάκης είναι Συγγραμματέας του Εθνικού Συμβουλίου Διεκδίκησης των Οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα, μέλος της Ένωσης Θυμάτων Ολοκαυτώματος Δήμου Βιάννου.*

για κατασκοπία (υπέρ της Σοβιετικής Ένωσης) και καταδικάστηκε σε πενταετή φυλάκιση. Αποφυλακίστηκε το 1962. Είχε προηγηθεί διεθνής κινητοποίηση υπέρ της απελευθέρωσης του όπου είχε συμμετάσχει μεταξύ άλλων και ο Αλμπέρ Καμί. Αν και ήταν αποφασισμένος να πάρει μέρος στο Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας είναι περισσότερο εκφραστής της νέας περιόδου που εγκαινίασε επίσημα η Σοβιετική Ένωση, του αγώνα υπέρ της ειρήνης που προωθήθηκε ενεργά με την ίδρυση της ΕΔΑ το 1951 και την ενεργή συμμετοχή του Γλέζου στις πορείες ειρήνης στην Ελλάδα ή την Αγγλία.

Οι ηγετικοί κύκλοι της Σοβιετικής Ένωσης τον έβλεπαν θετικά λόγω του αντιστασιακού παρελθόντος του και το 1963 τον τίμησαν με το βραβείο Λένιν. Ο Χρυστσόφ είχε δηλώσει δημόσια «ν' ακούτε τη γνώμη του Γλέζου, μπορεί να προσφέρει πολλά προς όφελος της Ελλάδας». Στη Μόσχα, εκδόθηκε και γραμματόσημο που έφερε τη φωτογραφία του. Τα λόγια του Χρυστσόφ για τον Γλέζο φάνηκε ότι ενόχλησαν ορισμένα ηγετικά στελέχη στο χώρο της ΕΔΑ που πίστευαν ότι ο Μανώλης

ήταν ένας ήρωας και έντιμος άνθρωπος, όμως αμφισβητούσαν τις ηγετικές του ικανότητες. Οι τιμές που του απέδωσαν οι Σοβιετικοί δεν τον εμπόδισαν να καταδικάσει το 1968 την εισβολή του Συμφώνου της Βαρσοβίας στην Τσεχοσλοβακία και η σοβιετική προτίμηση να λήξει.

Κατά τη μεταπολίτευση, ο Γλέζος πίστευε ότι θα έπρεπε να επαναλειτούργήσει η ΕΔΑ, αλλά η μεγάλη πλειοψηφία του αριστερού κόσμου προτίμησε κατά κύριο λόγο το ΚΚΕ ή το ΚΚΕ εσ. Εκλέχτηκε δυο φορές βουλευτής συνεργαζόμενος με το ΠΑΣΟΚ, το 1981 και το 1985.

Το μυστικό του Μανώλη ήταν η συνεχής δραστηριότητα, ιδιαίτερα με πολιτιστικά θέματα, την ίδρυση βιβλιοθηκών, τις ομιλίες του σε δημοτικά σχολεία για την εθνική αντίσταση, την ενασχόλησή του με την ποίηση κ.ά. Κάποια στιγμή ασχολήθηκε συστηματικά και με την τοπική αυτοδιοίκηση όταν εξελέγη δήμαρχος στην Απείρανθο της Νάξου, τόπο της καταγωγής του. Όπως έλεγε ο ίδιος, στην Απείρανθο του δόθηκε η ευκαιρία να εφαρμόσει αρχές της άμεσης δημοκρατίας στις οποίες πί-

στευε. Στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης που έπληξε την Ελλάδα, ο Γλέζος δραστηριοποιήθηκε και πάλι έντονα με την πολιτική. Το 2014 εκλέχτηκε ευρωβουλευτής με τον ΣΥΡΙΖΑ ερχόμενος πρώτος σε σταυρούς προτίμησης από τους βουλευτές όλων των κομμάτων. Ως πρόεδρος μέχρι το θάνατό του, του Εθνικού Συμβουλίου διεκδίκησης των οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα από την περίοδο του πολέμου, βοήθησε αποφασιστικά την ελληνική εξωτερική πολιτική ως αντίβαρο στις συνεχείς γερμανικές πιέσεις. Ένα πιθανό παράπονο που θα μπορούσε να έχει από τα μεγάλα κόμματα της Αριστεράς, αν και ποτέ δεν το εξέφρασε δημόσια, είναι ότι σε καμία περίπτωση δεν τον πρότειναν για υποψήφιο πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και όμως ήταν ο πλέον κατάλληλος γιατί το κατέβασμα της σβάστικας από την Ακρόπολη δεν ήταν υπόθεση ενός κόμματος, αλλά αφορούσε την Ελλάδα και το λαό της.

** Ο Φοίβος Οικονομίδης είναι συγγραφέας και ιστορικός*

Δεν ήταν πρόγονος, είναι ο νυν και αεί

■ του Δημήτρη Παπαχρήστου

Ο Μανώλης δεν είναι ένα πρόσωπο που πέθανε, επειδή σήμερα τελείωσε. Είναι ένα πρόσωπο που η μνήμη θα το έχει ζωντανό κάθε μέρα. Είναι τιμή για την πατρίδα μας που υπήρξε. Αλλά πρέπει δίπλα να βάζουμε και τον επίσης μεγάλο, γιατί τους γνώρισα και τους δύο, τον Αποστόλη τον Σάντα. Ανεβήκαμε και μαζί στην Ακρόπολη σε μια επέτειο της απελευθέρωσης της Αθήνας, στις 12 Οκτωβρίου 2002, και ήμουν μάρτυρας σ' αυτά που έλεγαν και άκουγα... Ήταν οι πρώτοι παρτιζάνοι. Εγώ τους βάζω δίπλα στους Αρμόδιους και τους Αριστογείτονες, διότι δεν ανέχονταν καμιά μορφή τυραννίας...

Από τον καιρό που είχαμε την επιτροπή για τον Γιάννη Σερίφη ήταν παρών. Είχε έρθει και στην επιτροπή και στη δίκη μαζί με τη Μελίνα τη Μερκούρη και άλλους συντρόφους, φίλους εκείνης της εποχής. Αυτό συνέβη το 1978. Από τότε μέχρι τώρα δεν έπαψε να είναι ακτιβιστής. Πέρα από τις πολιτικές και τις ιδεολογίες, ήταν ένας άνθρωπος της ενεργητικότητας. Γι' αυτό είπαμε «Ενεργούς Πολίτες» την ομάδα που κάναμε. Αυτός ο άνθρωπος έπασχε από μίαν αρρώστια. Έπασχε από την αρρώστια της νιότης, και μου 'λεγε πολλές φορές «θα σας θάψω, ο παππούς μου πέθανε 102 χρονών»...

Μαζί με τον Βαγγέλη τον Μαχαίρα, τον Γερμανό τον Στέλιο, όλοι αυτοί έχουν πεθάνει τώρα, έχουν φύγει, ήταν παλικάρια, και δεν μπορούσαν να πουχάσουνε αν δεν λυνόταν αυτό το θέμα της Γερμανίας [για τις πολεμικές αποζημιώσεις]. Όχι για να πάρουν αποζημιώσεις και λεφτά ή να μας φέρουν πίσω τα αγάλματα που μας κλέψανε, αλλά για το αγκάθι: «Αν δεν ξεριζωθεί και δεν βγει το αγκάθι», έλεγε ο Μανώλης, «τότε ακόμα και το τριαντάφυλλο θα μυρίζει βρώμικα. Δεν θα μπορέσει να στείλει το τριαντάφυλλο το άρωμά του στην αθανασία». Τέτοιες κουβέντες έλεγε, ήταν και ποιητής...

Παραλίγο να γινόταν και γενικός γραμματέας του ΚΚΕ. Τον φωνάξανε στη Μόσχα και πήγε. Και όταν του είπαν να αναλάβει το ΚΚΕ, τους λέει «να αναλάβω, αλλά θα με εκλέξει το ΚΚΕ, δεν θα με διορίσετε εσείς»... Έτυχε από παιδί να είναι σε μια δίνη της πατρίδας μας, σε μια κατοχή που γέννησε ήρωες. Και αυτός και ο Σάντας, όταν άκουγαν ότι τους αποκαλούσαν ήρωες, έλεγαν: «Α-πα-πα, χιλιάδες ήρωες γέννησε η κατοχή. Σκοτώθηκαν. Εμείς ζούμε ακόμα και ήμαστε και τυχεροί, γλιτώσαμε απ' το βόλι»... Λοιπόν, ο Μανώλης ήταν η ζωή και το πείσμα, ένας άνθρωπος ελεύθερος, ένας δικός μας άνθρωπος που δεν ήταν πρόγονος, είναι ο νυν και αεί.

** Αποσπάσματα από την παρέμβασή του στη διαδικτυακή συζήτηση του Δρόμου*

πολιτική

Η επιχείρηση «Ειρήνη» είναι σε πλήρη αρμονία με την απροσχημάτιστη υποκρισία που δείχνει η διεθνής κοινότητα στην εμφύλια σύγκρουση της Λιβύης, καθώς είναι γνωστό σε όλους ότι το λαθρεμπόριο όπλων ανθεί ατιμώρητο στην περιοχή με την εμπλοκή της Τουρκίας και άλλων δυνάμεων

Επιχείρηση «Ειρήνη»: Φιάσκο ή απάτη;

Γεωπολιτικά παιχνίδια για τον έλεγχο της Λιβύης

■ του Σπύρου Παναγιώτου

Επιχείρηση «Ειρήνη» ονόμασε η Ε.Ε τη νέα προσπάθεια ελέγχου των εξελίξεων στην ταραγμένη Λιβύη. Μετά την αποτυχημένη προσπάθεια της Γερμανίας με τη συνάντηση του Βερολίνου η Γαλλία και Ιταλία ανοίγουν ένα δεύτερο γύρο για τον έλεγχο της Λιβύης με επίδικο την επαναδιαπραγμάτευση της μοιρασιάς του πετρελαϊκού πλούτου της χώρας. Είχε προηγηθεί η χρεοκοπία μιας αντίστοιχης επιχείρησης, με την ονομασία «Σοφία», κυρίως λόγω της άρνησης της προηγούμενης κυβέρνησης της Ιταλίας να παράσχει η χώρα λιμενικές υποδοχές για την φιλοξενία μεταναστών-θυμάτων της επέμβασης και των ανηλεών βομβαρδισμών που επιφύλαξε στη σπαρασσόμενη χώρα.

Τώρα γίνεται μια νέα «αρχή». Με απόφαση των υπουργών Εξωτερικών της Ε.Ε., από τις 17/2, που επικυρώθηκε την περασμένη βδομάδα από τη σύνοδο των μόνιμων αντιπροσώπων των χωρών-μελών, ξεκινά μια νέα επιχείρηση με στόχο την εφαρμογή της «απόφασης» του ΟΗΕ για επιβολή εμπάργκο στην πώληση όπλων σε όλες τις πτέρυγες της εμφύλιας διαμάχης στη Λιβύη.

Στην πραγματικότητα οι διαπραγματεύσεις κράτησαν πολύ καιρό καθώς καμιά ευρωπαϊκή χώρα δεν επιθυμούσε τη διάθεση λιμενικών εγκαταστάσεων για τη υποδοχή όσων προσφύγων ή μεταναστών προσπαθούσαν να διαπλεύσουν τη Μεσόγειο για να αποφύγουν το πόλεμο. Το αδιέξοδο «έλυσε»

η Ελλάδα με τη διάθεση λιμανιών στην Κρήτη και άλλων νησιών στο Ν.Α. Αιγαίο για αυτό το σκοπό. Σύμφωνα με όσα έγιναν γνωστά η Ελλάδα δέχθηκε αυτό το ρόλο με την προϋπόθεση ότι όσοι δι-ασωθούν θα μοιράζονται αναλογικά στις χώρες της Ε.Ε. και ότι η συμφωνία θα επαναξιολογηθεί σε τέσσερις μήνες με ανοικτή τη δυνατότητα παύσης των διευκολύνσεων αν διαπιστωθεί ότι η χώρα επιβαρύνεται δυσανάλογα.

Υποκρισία και αδιαφορία συμμετοχής

Η απόφαση αυτή είναι σε πλήρη αρμονία με την απροσχημάτιστη υποκρισία που δείχνει η διεθνής κοινότητα στην εμφύλια σύγκρου-

ση της Λιβύης. Είναι σε όλους γνωστό ότι το λαθρεμπόριο όπλων ανθεί ατιμώρητο στην περιοχή. Μόλις πρόσφατα ένα τουρκικό εμπορικό πλοίο τέθηκε σε «αυστηρή επιτήρηση» από ναυτικές δυνάμεις της Γαλλίας καθώς πλησίαζε στις ακτές της Λιβύης. Παρά το γεγονός ότι θεωρήθηκε ύποπτο για μεταφορά όπλων και πυρομαχικών δεν επιχειρήθηκε νηοψία αλλά «εξαναγκάστηκε» να επιστρέψει στο λιμάνι της Αττάλειας για να επιχειρήσει αργότερα νέα προσπάθεια. Άλλωστε έχουν πολύ μικρή σημασία οι αναφορές σε τέτοια περιστατικά. Η Τουρκία με τον πιο επίσημο τρόπο ομολογεί ενώπιον του ΟΗΕ ότι εξοπλίζει με στρατιωτικούς συμβούλους

και πολεμικά μέσα το καθεστώς Σάρατζ στη Λιβύη στα πλαίσια του μνημονίου συνεργασίας των δύο χωρών. Παρομοίως είναι σε όλους γνωστός ότι τέσσερις τουρκικές φρεγάτες παραπλέουν στις ακτές της Λιβύης παρέχοντας προστασία στο λαθρεμπόριο όπλων αλλά και συμμετέχοντας ενεργά στον εμφύλιο πόλεμο. Μόλις προχθές έγινε γνωστό ότι εκτόξευσαν, αποτυχημένα, πυραύλους κατά μη επανδρωμένων αεροπλάνων του στρατηγού Χαφτάρ. Όλα αυτά, αν και παραβιάζουν κατάφορα τις αποφάσεις του ΟΗΕ, συναντούν την απάθεια της διεθνούς κοινότητας.

Άλλωστε δεν είναι μόνο η Τουρκία που παραβιάζει το εμπάργκο

όπλων στη Λιβύη. Η Αίγυπτος και χώρες της Αραβικής Χερσονήσου στηρίζουν, περισσότερο ή λιγότερο, φανερά τις δυνάμεις του Χαφτάρ την ίδια στιγμή που καλούν για την «ανάγκη πολιτικής λύσης». Η Ρωσία διατηρεί παραστρατιωτικές δυνάμεις που αγωνίζονται στο πλευρό του Χαφτάρ. Και ταυτόχρονα πολλές ισχυρές δυνάμεις πιέζουν και ταυτόχρονα στηρίζουν τότε την μία, τότε την άλλη από τις αντιμαχόμενες φατρίες. Το διαγυμνός οφθαλμού ορατό ζητούμενο είναι η προώθησή τους σε καλύτερες διαπραγματευτικές θέσεις έτσι ώστε όταν ο εμφύλιος τελειώσει να διασφαλιστούν προς όφελος τους τα μερίδια του νέου αναταξισμού.

Και όσο το τοπίο παραμένει ασαφές και οι «συμφωνίες κυρίων» δεν έχουν ολοκληρωθεί η υποκρισία συμβαδίζει απόλυτα με την αδιαφορία. Έτσι οι πολύχρονες διαπραγματεύσεις για την «Ειρήνη» κατέληξαν στο κωμικοτραγικό να διατεθούν μόλις τρία πολεμικά σκάφη (από ένα οι Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα) για την επιτήρηση ενός θαλάσσιου χώρου που καλύπτει έκταση δεκάδων χιλιάδων τετραγωνικών μιλίων. Να σημειωθεί ότι η Τουρκία από μόνη διαθέτει τέσσερις φρεγάτες αποκλειστικά και μόνο κοντά στις ακτές της Λιβύης. Και να θυμηθούμε την τεράστια δύναμη κρούσης που συγκροτούσαν οι «πρόθυμοι» του ΝΑΤΟ όταν αποφάσιζαν τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, του Ιράκ ή της Συρίας.

Πάλι πανηγυρίζει η ελληνική κυβέρνηση

Το υπουργείο Εξωτερικών θεώρησε την συμφωνία ως παράδειγμα της επιστροφής της χώρας στις μεγάλες διπλωματικές επιτυχίες. Ως την «εκδίκηση» για τον αποκλεισμό της Ελλάδας από τις συνομιλίες του Βερολίνου ή, ακόμα για τις «εν κρυπτώ» συνομιλίες μεταξύ Τσαβούσογλου-Κομισιόν για το προσφυγικό που συμφωνήθηκαν κατά την τελευταία επίσκεψη Ερντογάν στις Βρυξέλλες.

Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η συμφωνία εμπλέκει ενεργά και νόμιμα την χώρα στις εξελίξεις στη Λιβύη και δίνει ευκαιρίες κατάργησης της συμφωνίας Ερντογάν-Σάρατζ. Στην πραγματικότητα για άλλη μια φορά εναποθέτει τις ελπίδες της στις ασαφείς προθέσεις άλλων δυνάμεων, στην συγκεκριμένη περίπτωση της Γαλλίας, να μεσολαβήσουν υπέρ των ελληνικών συμφερόντων την στιγμή που συνεχίζει την πολιτική

κατευνασμού απέναντι στις επεκτατικές βλέψεις της Τουρκίας, Ηθελημένα ξενά ότι η Γαλλία συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών που συνιστά «συνεκμετάλλευση» σε Αιγαίο και Μεσόγειο ενώ η Ιταλία έχει διατυπώσει επιφυλάξεις για το σχέδιο East Med. Ηθελημένα ξενά ότι το ενδιαφέρον των εταιρών της στην επιχείρηση «Ειρήνη» εξαντλείται στη μοιρασιά των πετρελαίων της Λιβύης. Ο καιρός θα δείξει αν η νέα επιχείρηση δεν καταλήξει σε νέο φιάσκο. Pros το παρόν η μοναδική φανερά «επιτυχία» της εξωτερικής πολιτικής της χώρας είναι η πρόθυμη αποδοχή της απαίτησης της Ε.Ε. η χώρα να αναλάβει τη μόνιμη εγκατάσταση μερικών ακόμα χιλιάδων προσφύγων από τις χώρες της Αφρικής, κάνοντας ένα ακόμα βήμα για την ολοκλήρωση του σχεδίου μετατροπής της σε χώρο υποδοχής και φυλάκισης των θυμάτων των ιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών.

Ανταπόκριση από την Κύπρο

Ο Ερντογάν δεν πτοείται από τον κορωνοϊό

Οι επεκτατικοί σχεδιασμοί σε βάρος της Αθήνας και της Λευκωσίας συνεχίζονται

■ του Κώστα Βενιζέλου

Η πανδημία δεν επηρεάζει τους τουρκικούς σχεδιασμούς σε βάρος της Ελλάδος και της Κύπρου και γενικότερα τις κινήσεις της κατοχικής δύναμης στην περιοχή. Η υποβαθμισμένη αντιμετώπιση του κορωνοϊού από το καθεστώς Ερντογάν, προσέγγιση που επέτρεψε και τη ραγδαία εξάπλωση του ιού, συνδέεται με τα εσωτερικά πολιτικά παιχνίδια του Τούρκου προέδρου, αλλά παράλληλα και με τα στρατηγικά σχέδιά του στην περιοχή. Αυτοί οι σχεδιασμοί προφανώς και δεν εγκαταλείπονται από μέρους της Άγκυρας, ανεξαρτήτως των άλλων εξελίξεων.

Η πρόσφατη μεταφορά από το καθεστώς Ερντογάν των μεταναστών από τα ελληνοτουρκικά σύνορα, στον Έβρο, παρουσιάστηκε από την ελλαδική πλευρά ως αποτυχία της Τουρκίας να προωθήσει τους ανθρώπους αυτούς εντός ελληνικού εδάφους. Αποτυχία, δηλαδή, αυτού που ξεκίνησε στις 28 Φεβρουαρίου όταν είχε μεταφέρει μετανάστες στα σύνορα με στόχο να τους προωθήσει εντός της ελληνικής επικράτειας. Είναι σαφές πως ο λόγος που απομάκρυνε η τουρκική πλευρά τους μετανάστες είναι ο κορωνοϊός. Υπήρξαν άλλωστε και οι πληροφορίες πως εντοπίστηκαν κρούσματα μεταξύ των μεταναστών. Θα ήταν επικίνδυνο να ερμηνευθεί η κίνηση αυτή ως απόφαση του Ερντογάν να κάνει πίσω στους σχεδιασμούς του. Άλλωστε, για να αποφευχθούν παρερμηνείες, έσπευσε να πράξει το προφανές: έστειλε ζεύγος τουρκικών F-16 πάνω από τον βόρειο Έβρο. Οι παραβιάσεις συνεχίζονται και στο Αιγαίο αλλά και στην κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ). Σε διπλωματικό επίπεδο, συνεχίζεται από τουρκικής πλευράς η πολιτική της αμφισβήτησης κυριαρχικών δικαιωμάτων Ελλάδος και Κύπρου. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Τουρκίας στα Ηνωμένα Έθνη, Φερντίναντ Σινιρίογλου, απέστειλε πρόσφατα

Κινήσεις επιβολής τετελεσμένων από την Άγκυρα και μετά διαπραγμάτευση στη βάση των παράλογων και παράνομων διεκδικήσεων της κατοχικής δύναμης

επιστολή (18 Μαρτίου 2020), με την οποία απαντούσε μεν στον Κύπριο συνάδελφό του, αλλά με την ευκαιρία έθεσε τις ευρύτερες παράνομες και παράλογες διεκδικήσεις της κατοχικής δύναμης. Αυτό που έκανε ο Τούρκος αξιωματούχος με την επιστολή, είναι πρόδηλο. Έθεσε σε έγγραφο που έχει κατατεθεί στα Ηνωμένα Έθνη, τους βασικούς άξονες της «Γαλάζιας Πατρίδας». Ο Σινιρίογλου συμπεριέλαβε στην επιστολή τόσο τις παράνομες και παράλογες αξιώσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, όσο και την εφαρμογή του

λεγόμενου μνημονίου Τουρκίας και Λιβύης. Την ίδια ώρα, για πρώτη φορά, σε έγγραφο που υποβάλλεται στο Διεθνή Οργανισμό έχει περιληφθεί και χάρτης, ο οποίος επιβεβαιώνει πως η Άγκυρα θεωρεί πως η ελληνική και η κυπριακή υφαλοκρηπίδα είναι τουρκική. Ο συγκεκριμένος χάρτης καθορίζει τα όρια, δήθεν, της τουρκικής υφαλοκρηπίδας, που αναδεικνύουν τις αξιώσεις της σε βάρος Ελλάδος και Κύπρου. Σε σχέση με την Κύπρο, ο Σινιρίογλου θέτει με σαφή τρόπο την

ακύρωση των ενεργειακών σχεδιασμών της Λευκωσίας (η Κύπρος «δεν έχει θαλάσσιες ζώνες πέραν των χωρικών υδάτων της» και η Κυπριακή Δημοκρατία «δεν εκπροσωπεί το νησί» και «ως εκ τούτου δεν μπορεί να διεκδικήσει de jure ή/και de facto δικαιοδοσία ή κυριαρχία σε αυτές τις περιοχές»). Αναμένεται, ενδεχομένως όχι πολύ άμεσα, να υπάρξουν και κινήσεις προς την κατεύθυνση επιβολής νέων τετελεσμένων. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι το γεωτρύπανο «Γιαβούζ» συνεχίζει

τις γεωτρήσεις του στην κυπριακή ΑΟΖ, νοτιώς του νησιού. Τις εργασίες τους συνεχίζουν και τα ερευνητικά σκάφη. Σε ό,τι αφορά το τρίτο γεωτρύπανο, που εσχάτως έχει αποκτηθεί από την Τουρκία, το «Κανουνί» (Νομοθέτης), θα σταλεί στην περιοχή, μόλις ετοιμαστεί και το προσωπικό εξέλθει από τον καραντίνα. Θα σταλεί είτε στην κυπριακή ΑΟΖ ή σε θαλάσσια περιοχή της Ελλάδος, στη βάση και του χάρτη που έχει κατατεθεί στα Ηνωμένα Έθνη. Αναφορικά με το γεωτρύπανο «Πορθητή», ενδεχομένως, όπως μεταδίδεται από την Άγκυρα, να σταλεί στην Μαύρη Θάλασσα.

Η Τουρκία έχει συγκεκριμένους στόχους

Η Τουρκία θέλει να επιβάλλει τετελεσμένα και στη συνέχεια να σύρει Αθήνα και Λευκωσία σε διαπραγμάτευση με βάση τις διεκδικήσεις της. Σε αυτή τη μάχη σαφώς και θα είμαστε μόνοι. Άλλωστε, τα πρόσφατα γεγονότα με τον κορωνοϊό, αλλά και προηγουμένως όταν είχαν ενταθεί οι τουρκικές προκλήσεις, απέδειξαν πως αλληλεγγύη, πλην της φραστικής, δεν μπορεί να υπάρξει. Επιπροσθέτως, είναι σαφές πως για τους τρίτους ο μόνος τρόπος εκτόνωσης είναι η διαπραγμάτευση, ο συμβιβασμός. Στη βάση, όμως, των τουρκικών αξιώσεων, παράλογων και παράνομων διεκδικήσεων.

Η τακτική συντήρησης της έντασης, συνιστά συνεχή υπενθύμιση προς Ελλάδα και Κύπρο των επεκτατικών τουρκικών σχεδιασμών. Η κατοχική Τουρκία θέλει να κρατά συνεχώς στην πρίζα Αθήνα και Λευκωσία ακόμη και τώρα, περίοδο κατά την οποία «προελαύνει» ο κορωνοϊός και η προσοχή όλων είναι προς αυτή την κατεύθυνση. Το ζητούμενο είναι να διαμορφωθούν τρόποι αποτροπής και αναχαίτισης της τουρκικής επιθετικότητας. Η λογική της εξημέρωσης του θηρίου απέτυχε. Η προσέγγιση του κατευνασμού επίσης.

Σκληρά μέτρα για τον κορωνοϊό

Η αύξηση των κρουσμάτων –όπως και των νεκρών αλλά και η συνεχιζόμενη ανυπακοή στα μέτρα από μερίδα πολιτών, οδήγησε την κυβέρνηση Αναστασιάδη στη λήψη σκληρότερων μέτρων. Οι μετακινήσεις έχουν σχεδόν σταματήσει ενώ από τις 9.00 μ.μ. μέχρι και τις 6.00 π.μ. απαγορεύεται πλήρως η κυκλοφορία. Οι πολίτες δικαιούνται να κάνουν χρήση του δικαιώματος της κατ' εξαίρεσης μετακίνησης μια φορά την ημέρα για περιορισμένο/καθορισμένο χρόνο διάρκειας. Αν και τα μέτρα παραπέμπουν σε μια

οργουελικού τύπου οργάνωση της κοινωνίας, αυτό δεν προκαλεί πολλές αντιδράσεις. Κι αυτό καθώς από κόμματα και διάφορους φορείς εκφράζεται η άποψη πως όλα είναι προσωρινά και μετά θα επανέλθουν όλα σε μια «κανονικότητα». Ποια θα είναι άραγε η κανονικότητα της επόμενης ημέρας, μετά τον κορωνοϊό; Γιατί είναι προφανές πως κάποιων, σε Ευρώπη και αλλού, η όρεξη έχει ανοίξει, με το ψαλίδισμα δικαιωμάτων και λειτουργίας της δημοκρατίας. Η Ουγγαρία έχει ήδη ανοίξει το δρόμο.

02 **παρέμβαση**

■ **ΤΟΥ Δημήτρη
Α. Τραυλού –
Τζανετάτου**

1 Από τα μέσα του Φεβρουαρίου η ανθρωπότητα βιώνει το σοκ και το δέος της πανδημίας του κορωνοϊού. Η ραγδαία εξάπλωση μέσω της αυξητικής εκθετικής δυναμικής του, σε συνδυασμό με την ταχύτατη μεταδοτικότητα του, έχει οδηγήσει την παγκόσμια κοινότητα σε συναγερμό και κατάσταση πολιορκίας. Η νότια κυρίως Ευρώπη, με προεξάρχουσα την Ιταλία, βιώνει έναν πραγματικό εφιάλτη. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η, μετά από ένα δίμηνο περίπου παροξυσμό, αποτελεσματική επί του παρόντος ανάσχεσή του στην Κίνα, όπου πρωτοεμφανίστηκε, γεννά την ελπίδα ότι δεν θα αργήσει η αντιμετώπισή του και στις άλλες πληττόμενες χώρες με την ανάπτυξη μιας κατάλληλης φαρμακευτικής αγωγής και αργότερα ενός κατάλληλου εμβολίου. Μέχρι τότε βεβαίως ο ζόφος της πανδημίας και οι δραματικές επιπτώσεις στην δημόσια υγεία, αλλά και γενικότερα στην οικονομική και κοινωνική ζωή και οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί θα μονοπωλούν την επικαιρότητα.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η εμφάνιση ενός ιού γνωστού μεν ως προς τη βασική του δομή, ως ανήκοντος στην κατηγορία των ιών sars –με ιδιαίτερα, ωστόσο, χαρακτηριστικά, καθιστώντας επί του παρόντος ιδιαιτέρως δυσχερή τη φαρμακευτική αντιμετώπισή του-, και η εξέλιξή του σε πανδημία παρέσχε πρόσφορο έδαφος για τη διατύπωση και καλλιέργεια ποικίλων θεωριών και σεναρίων σχετικά με την προέλευση, τη δυναμική, τις συνέπειες, τις δυνατότητες εργαλειοποίησης, αλλά και τις υποτιθέμενες υποκρυπτόμενες στοχεύσεις του. Στο πλαίσιο αυτό δεσπόζει το ερώτημα, αν και κατά πόσο ο κορωνοϊός αποτελεί φυσικό φαινόμενο, είτε ως εντασσόμενο στην εξελικτική δυναμική των ιώσεων είτε ως αποτέλεσμα ανατροπής της φυσικής πορείας των πραγμάτων λόγω της ανθρώπινης παρέμβασης (εκδίκηση της φύσης) ή ανθρώπινο δημιούργημα, γενετικό εργαστηριακό προϊόν που είτε δραπετεύσε είτε απελευθερώθηκε σκοπίμως από το πειραματικό εργαστήρι για να δοκιμαστεί ως βιολογικό όπλο (βλ. ενδεικτικά I. Grimm, Verschwörungstheorien und das Coronavirus, www.fr.de/panorama/grosse-weltverdrehungen, 18/3/2020). Πέραν, ωστόσο, από τις συχνά ευφάνταστες αν όχι συνωμοσιολογίζουσες, επηρεασμένες ίσως και από χολυγουντιανές «προφητικές» ταινίες (Contagion, 2011),

θεωρίες και ερμηνευτικές προσεγγίσεις του, ο κορωνοϊός (SARS-CoV-2) επανέφερε δυναμικά στην επικαιρότητα την θεωρία των μαύρων κύκνων του Nassim - Nikolas Taleb (βλ. Ο μαύρος κύκνος - Ο αντίκτυπος του εξαιρετικά απρόβλεπτου, 2010). Πρόκειται για μια ενδιαφέρουσα θεωρία που προκάλεσε αίσθηση, καθώς φαίνεται να προέβλεψε την οικονομική κρίση του 2008 ένα χρόνο πριν από την εμφάνισή της. Αντικείμενο έρευνας της θεωρίας αυτής είναι τα τυχαία, απρόβλεπτα γεγονότα, που με τρόπο είτε αρνητικό (π.χ. Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος) είτε θετικό (εμφάνιση διαδικτύου), επεμβαίνουν ανατρεπτικά στην κανονική ροή των πραγμάτων, προκαλώντας σαρωτικές αλλαγές σ' όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Κεντρικό έτσι ζητούμενο είναι το αν και κατά πόσον οι θεωρούμενοι ως μαύροι κύκνοι βρίσκονται πράγματι εκτός αντικειμενικής δυνατότητας πρόβλεψης, κατανόησης και έτσι έγκαιρης αντιμετώπισης ή αν ο αιφνιδιασμός οφείλεται σε ανθρώπινη ολιγωρία ή και εθελουφλία (πρβλ. Ρ. Ρινάλντι, Μαύρος κύκνος και η πορεία του πλανήτη, *Δρόμος της Αριστεράς*, 21/03/2020, σ. 5).

2 Η πανδημία του κορωνοϊού με την εκθετική και ανατρεπτική δυναμική θα μπορούσε καταρχήν να χαρακτηριστεί ως αρνητικός μαύρος κύκνος. Το κρίσιμο ωστόσο ερώτημα είναι αν και κατά πόσο δικαιολογείται ο πλανητικός αιφνιδιασμός λόγω πραγματικής αδυναμίας πρόβλεψης, καθώς, όπως ήδη παρατηρήθηκε, παρά την όποια διαφορετικότητά του (επιθετικότητα, μεταδοτικότητα κλπ.), δεν παύει, όπως άλλωστε ο χαρακτηρισμός του ως SARS-CoV-2 φανερώνει, να ανήκει σε γνωστότατη και συχνά ενσκήψασα στο παρελθόν κατηγορία ιώσεων (π.χ. SARS-CoV, 2002-2003. Πρβλ. Κ. Μελά, Μαύροι κύκνοι και... πράσινα άλογα, *Δρόμος της Αριστεράς*, 28/03/2020, σ. 21). Ανεξαρτήτως πάντως της παρατήρησης αυτής, είναι γεγονός ότι η παγκόσμια κοινότητα, ακόμη δε και ισχυρά κράτη, με άκρως ανεπτυγμένα και άρτια οργανωμένα συστήματα υγείας, δεν αιφνιδιάστηκαν απλώς, αλλά τρομοκρατήθηκαν από την δυναμική εξάπλωση του ιού, την οποία τα υφιστάμενα όπλα της ιατρικής και φαρμακολογίας αδυνα-

τούν επί του παρόντος να αναχαιτίσουν. Υπό τις συνθήκες αυτές, ως αναγκαίος μονόδρομος εμφανίζεται η λήψη δρακόντειων περιοριστικών μέτρων, αφορώντων θεμελιακά δικαιώματα, που οδηγούν σε πρακτική καραντίνας ολόκληρες πόλεις, περιφέρειες και κράτη. Το σύνθημα «μείνετε στο σπίτι», θυσιάστε δικαιώματα, συνήθειες, κανονικότητα για την προστασία της δημόσιας υγείας εκφράζει ανάγλυφα τη δραματικότητα της κατάστασης, αλλά και τον τρόπο των υπευθύνων για τα όρια της αντοχής των συστημάτων υγείας. Ωστόσο, δεν μπορεί να διαφύγει της προσοχής και να μην προβληματίσει το γεγονός ότι η λήψη των δρακόντειων αυτών μέτρων θεωρήθηκε απαραίτητη, παρ' όλες τις προβλεπόμενες καταγιγιστικές συνέπειες στην οικονομία σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο. Είναι ενδεικτική η παρατήρηση ότι απειλείται μιας τέτοιας έκτασης ύφεση, μπροστά στην οποία η κρίση που προκάλεσε η κατάρρευση της Lehman Brothers θα ωχριά, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΠΟΕ. Αντιλαμβάνεται κανείς τις εφιαλτικές συνέπειες στην οικονομία και την απασχόληση στην ουσιαστικά αποδεκατισμένη από τις μνημονιακές πολιτικές Ελλάδα, η οποία άλλωστε ποτέ δεν έπαυσε να τελεί υπό την αυστηρή εποπτεία των θεσμών και τον βραχνά του δημόσιου χρέους (βλ. χαρακτηριστικά Μ. Νεγρεπόντη-Δελιβάνη, Αρμαγεδδών για την ελληνική οικονομία ο κορωνοϊός, *slpress.gr*, *oikonomia*, 20/3/2020).

3 Από την άλλη πλευρά δεν μπορεί παρά, εξ αδήριτης ανάγκης, να γίνει αποδεκτή η πολλαπλώς οδυνηρή επιλογή των εθνικών κυβερνήσεων καθ' υπόδειξη και του ΠΟΥ για λήψη μιας σειράς περιοριστικών μέτρων για την προστασία του ύψιστου κοινωνικού αγαθού της δημόσιας υγείας, παρά τις προβλεπόμενες δραματικές επιπτώσεις στην οικονομία, ανατρέποντας την γενικότερα αναγνωρισμένη σε πραγματολογικό επίπεδο πρωτοκαθεδρία της οικονομίας έναντι του θεσμικού και πολιτικού παράγοντα. Πρωτοκαθεδρία η οποία σε περιόδους οικονομικής κρίσης (βλ. μνημόνια) αμφισβητεί ακόμη και τον συνταγματικά προστατευμένο πυρήνα θεμελιακών κοινωνικών δικαιωμάτων (βλ. σχετικά Δ. Α.

Τραυλού-Τζανετάτου, Ανώτατα Δικαστήρια και εργασιακές σχέσεις την εποχή των μνημονίων, 2015). Βεβαίως τις συνέπειες αυτής της ανατροπής και το κόστος της επιχείρησής επούλωσης των βαθιών τραυμάτων και της «δημιουργικής καταστροφής» θα κληθούν ως συνήθως να επωμιστούν οι εργαζόμενοι και το κοινωνικό κράτος, που ήδη τις τελευταίες δεκαετίες βρίσκονται σε διαρκή διαδικασία απορρυθμίσεων και βαθιάς κρίσης.

Ανεξαρτήτως πάντως των παρατηρήσεων αυτών και των όποιων ερμηνευτικών προσεγγίσεων, η πανδημία συνιστά μια δραματικά βιώνόμενη καθημερινά πραγματικότητα, ανατρεπτική εδραιωμένων κανονικοτήτων, κυριαρχούμενη από ένα κλίμα φόβου και περιβαλλόμενη από αβεβαιότητες και αναπάντητα ερωτηματικά. Η δε επιστημονική-ιατρική κοινότητα, η οποία φαίνεται να πλέει ακόμη σε αχαρτογράφητα νερά, δίνει τη μάχη για την ανάπτυξη των κατάλληλων φαρμάκων και του εμβολίου, που θα είναι τα μόνα ικανά να τερματίσουν τον εφιάλτη μέτρα.

4 Με βάση την μέχρι τώρα εξέλιξη του φαινομένου, θα μπορούσαν να επιχειρηθούν ορισμένες βασικές επιστημονικές, ιδίως αναφορικά με τις επιπτώσεις και τις ανατροπές σε οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και ιδεολογικό επίπεδο, που είτε είναι ήδη εμφανείς είτε φαίνεται να προδιαγράφονται για την μετακορωνοϊκή περίοδο.

α) Αποτελεί κοινή πια διαπίστωση-πρόβλεψη ότι ο SARS-CoV-2, που ήδη προκαλεί τεράστιες ζημιές στην οικονομία, σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο, όταν η ζωή θα επανέλθει στην ομαλότητα, η ύφεση θα τείνει να λάβει τεράστιες διαστάσεις. Έτσι η πανδημία, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού της ως μαύρου κύκνου ή όχι, θα έχει συνέπειες προσομοιάζουσες με εκείνες ενός παγκόσμιου πολέμου. Αυτό σημαίνει ότι ο, ευρισκόμενος ήδη σε βαθιά κρίση, παγκοσμιοποιημένος χρηματοπιστωτικός καπιταλισμός υφίσταται ένα νέο σοβαρό πλήγμα σε επίπεδο τόσο ιδεολογικοπολιτικής νομιμοποίησης όσο και κυρίως λειτουργίας και αναπαραγωγής. Έτσι, παράλληλα με τα προβλήματα και τις ανατροπές της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης, το κυρίαρχο σύστημα καλείται να αντιμετωπίσει και τις συνέπειες της πανδημίας. Αναπόδραστο αποτέλεσμα των ανατροπών αυτών θα είναι η περαιτέρω αμφισβήτηση και συρρίκνωση των όποιων εναπομεινάντων εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων και η ενίσχυση της διαδικασίας μετάλλαξης του εργατικού δικαίου (βλ. σχετικά Δ. Α. Τραυλού-Τζανετάτου, Το εργατικό δίκαιο στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, 2019, ιδίως, σ. 145, 216).

Η πολλαπλώς οδυνηρή επιλογή των εθνικών κυβερνήσεων καθ' υπόδειξη και του ΠΟΥ για λήψη μιας σειράς περιοριστικών μέτρων για την προστασία του ύψιστου κοινωνικού αγαθού της δημόσιας υγείας, παρά τις προβλεπόμενες δραματικές επιπτώσεις στην οικονομία, ανατρέπει την γενικότερα αναγνωρισμένη σε πραγματολογικό επίπεδο πρωτοκαθεδρία της οικονομίας έναντι του θεσμικού και πολιτικού παράγοντα

και οι μετακορωναϊκοί κίνδυνοι

β) Οι νέες προκλήσεις και τα διακυβεύματα που θα έχει να αντιμετωπίσει το κυρίαρχο οικονομικοπολιτικό σύστημα δεν αποκλείεται αργά ή γρήγορα να οδηγήσουν στην υιοθέτηση ενός νέου υβριδικού οργανωτικού μοντέλου, στο οποίο θα συνυπάρχουν και θα συλλειτουργούν μεταδημοκρατικά και κρατικιστικά-αυταρχικά στοιχεία. Τα «πλεονεκτήματα» του κινέζικου κυρίως οικονομικοπολιτικού μοντέλου, που καταδεικνύει ταχεία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του κορωνοϊού, αλλά και η γενικότερη οικονομική αναπτυξιακή δυναμική του είναι πιθανό να το καταστήσουν, ύστερα από τις αναγκαίες αναπροσαρμογές, παραλλαγές και βελτιώσεις του, ευρύτερα αποδεκτό και πρόσφορο για την αντιμετώπιση της πολλαπλής καπιταλιστικής κρίσης στις χώρες του «δημοκρατικού καπιταλισμού» (πρβλ. Μ. Hanfeld, Corona-Vorbild China?, *www.faz.net/aktuell/feuilleton*, 01/04/2020). Σημαδιακή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί για την εξέλιξη αυτή η έντονη συζήτηση που διεξάγεται στην Ευρώπη για την άκρως προβληματική σχέση καπιταλισμού και δημοκρατίας και το άδηλο, δυσοίωνα μέλλον του ευρισκόμενου σε βαθειά κρίση «δημοκρατικού καπιταλισμού» (βλ. ενδεικτικά Β. Στρεκ, Κερδίζοντας χρόνο, 2016).

γ) Τα προβλήματα που ανακύπτουν από τις άνευ όρων και ορίων παρεμβάσεις των ανθρώπων στη φύση, στο βωμό του κερδούς Ερμού, νεοφιλελεύθερου φετίχ της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και του αχαλίνωτου ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού, ιδιαιτέρως στο κρίσιμο πεδίο των νέων εκθετικών τεχνολογιών, αναδεικνύονται με δραματική ενάργεια μέσω της πανδημίας του κορωνοϊού. Η συνεχιζόμενη ανθρώπινη ύβρις κατά των νόμων της φύσης και καταστροφής του περιβάλλοντος, η οποία έχει προσδώσει δραματική επικαιρότητα στην επιτακτική ανάγκη μιας ύστατης ανθρώπινης παρέμβασης για την ανάσχεση της πορείας προς τον οικολογικό όλεθρο, καθιστά λίαν πιθανή την έμμεση ανθρωπογενή προέλευση του κορωνοϊού (πρβλ. Ντ. Χάρβεϊ, Αντικαπιταλιστικές πολιτικές στον καιρό του κορωνοϊού, *Δρόμος της Αριστεράς*, 28/03/2020, σ. 16).

δ) Ο κίνδυνος κατάρρευσης των συστημάτων δημόσιας υγείας από την επέλαση του κορωνοϊού, που βρίσκεται προ των πυλών σε περίπτωση μη έγκαιρης αναχαίτισής του, και απειλεί κυρίως μεν, αλλά όχι μόνο, τις πληγείσες από τα μνημόνια χώρες, αλλά και τις πλέον εύρωστες, λόγω των περιορισμών του συμφώνου σταθερότητας και των πολιτικών συρρίκνωσης του κοινωνικού κράτους, σε συνδυασμό με τη διαφαινόμενη αδυναμία των ευρωπαϊκών θεσμών να επιδείξουν την, επιβαλλόμενη από την αποστολή και τον «αξιακό τους κώδικα»,

Αποτελεί κοινή πια διαπίστωση-πρόβλεψη ότι ο SARS-CoV-2, που ήδη προκαλεί μεγάλες ζημιές στην οικονομία, σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο, όταν η ζωή θα επανέλθει στην ομαλότητα, η ύφεση θα τείνει να λάβει τεράστιες διαστάσεις

στοιχειώδη αλληλεγγύη στα μαστιζόμενα από τον κορωνοϊό κράτη, οδηγούν αβίαστα στις ακόλουθες ειδικότερες επισημάνσεις: αα. Το ήδη σοβαρά παραπαίον ιδεολόγημα της ισχυρής, αλληλέγγυας και συνεκτικής κοινωνικά Ευρωπαϊκής Ένωσης, της περίφημης κιβωτού του νομικού πολιτισμού και της δημοκρατίας, δέχθηκε από τον κορωνοϊό ένα ακόμη ισχυρό πλήγμα. Είναι χαρακτηριστικό ότι, πέραν της αμχηανίας και των διαφοροποιήσεων, που επιδεικνύουν οι θεσμοί αναφορικά με την ανάγκη οικονομικών και κοινωνικών μέτρων ανακούφισης των πληγέντων λαών των κρατών μελών, ενδεικτική της κρατούσας στην Ε.Ε. πραγματικότητας είναι η αποτυχία υιοθέτησης έκδοσης ενός ομολόγου ειδικού σκοπού (κορωνοομολόγου) από τη Σύνοδο Κορυφής των ευρωπαϊών ηγετών, βασικά λόγω αντίδρασης της ευρωκράτειρας Γερμανίας. Σημειωτέον ότι η Γερμανία, που έχει και τα λιγότερα κρούσματα και θύματα, το αρτιότερο σύστημα υγείας, φρόντισε να ενισχύσει την οικονομία της με 500 δισ. ευρώ, ενώ το διαθέσιμο για τη στήριξη της οικονομίας των πληττομένων από την πανδημία κρατών-μελών φαίνεται να ανέρχεται μετά βίας στα 37 δισ. ευρώ. Φαίνεται δε, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, να αρνείται την παροχή αναγκαίου υγειονομικού υλικού, όπως π.χ. αναπνευστήρων στη ρημαγμένη από τα γερμανόπνευστα και γερμανοκίνητα μνημόνια, Ελλάδα! Χαρακτηριστικό εξάλλου «της ευρωπαϊκής ομοψυχίας» είναι το γεγονός ότι στην απάλυνση του ιταλι-

κού δράματος έσπευσαν να συμβάλλουν η Ρωσία, η Κίνα και η Κούβα.

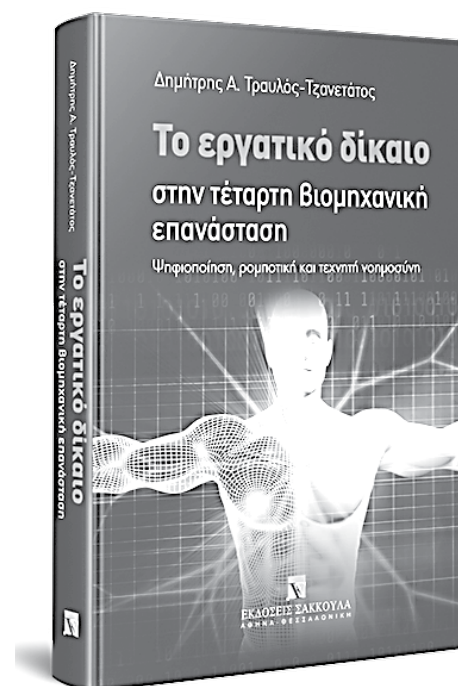
ββ. Η προαναφερθείσα εξέλιξη και ο ουσιαστικός εξαναγκασμός αντιμετώπισης της πανδημίας σε εθνικό-κρατικό επίπεδο, ιδίαις δηλαδή δυνάμεις, σε συνδυασμό με το κλείσιμο των συνόρων και την ουσιαστική αναστολή της Συμφωνίας Σένγκεν

για τον περιορισμό της μεταδοτικότητάς του, επαναφέρει στην επικαιρότητα το, πολλαπλώς βαλλόμενο και δυσφημιζόμενο από τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση «δεξιός» και «αριστερής» κοπής ως εμπόδιο της ανάπτυξης και καταδικασμένο ιστορικά σε εξαφάνιση, εθνικό κράτος. Στο πλαίσιο αυτό δεν επανεφευρίσκεται μόνο ο «ξεπερασμένος» από τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση «κρατικομονοπωλικός καπιταλισμός», χωρίς προφανώς τις υποχωρήσεις έναντι της εργασίας της «χρυσής εποχής» του φορντισμού. Επίσης ενισχύεται η συνείδηση για τον κρίσιμο ρόλο του κράτους ως κρίσιμου πεδίου αγωνιστικής διεκδίκησης κοινωνικών δικαιωμάτων και διασφάλισης βασικών δημοκρατικών εγγυήσεων και αρχών (πρβλ. Ρ. Ρινάλντι, ο.π., σ. 5).

ε) Η ανάδειξη του ρόλου του κράτους, όχι μόνο ως ιστορικά αναγκαίου μηχανισμού διασφάλισης της κεφαλαιακής συσσώρευσης και αναπαραγωγής, αλλά ταυτόχρονα ως πεδίου συμπύκνωσης και διεξαγωγής του κοινωνικού ανταγωνισμού και, συνακόλουθα, προστασίας και διεκδίκησης κοινωνικών δικαιωμάτων, δεν στερείται σημαντικών επιπτώσεων στο ιδεολογικό

επίπεδο. Τούτο δε καθώς ενισχύει τη διαδικασία απονομιμοποίησης της, αναληφθείσας οιονεί εργολαβικά και διεξαγόμενης με οιονεί θρησκοληπτικό φανατισμό, επιχείρησης στιγματισμού ως «εθνολαϊκίστικης» κάθε εκδήλωσης αυτονόητου και άδολου, ιδίως στους κρίσιμους για την πατρίδα καιρούς, πατριωτισμού, μέσω μιας ανιστόρητης ταύτισής του με τον εθνικισμό και τον σωβινισμό, ανασύροντας προς ενίσχυση μνήμες του εμφυλιακού και πρώιμου μετεμφυλιακού παρελθόντος για «πατριδοκάπηλους» και «εθνικόφρονες», και, ηθελημένης ή οφειλόμενης σε άγνοια, σύγχυσης του πατριωτικού διεθνισμού με τον νεοφιλελεύθερης υφής κοσμοπολιτισμό, κατά παράφραση και παρανόηση της περίφημης ακροτελεύτιας πρότασης του Κομμουνιστικού Μανιφέστου, που αναφέρεται στην ανάγκη ένωσης των προλεταριάτων, όχι όλου του κόσμου, όπως ψευδεπίγραφα συχνά αναφέρεται, αλλά όλων των χωρών. Η κρίσιμη διαφορά είναι προφανής. Άλλωστε αξίζει η υπενθύμιση των σκέψεων του Άρη Βελουχιώτη για την πατρίδα και την Ελλάδα, που διατυπώθηκαν στην πραγματοποιηθείσα στη Λαμία τον Οκτώβρη του 1944 αφορμή την απελευθέρωσή της από τους Γερμανούς κατακτητές.

στ) Όπως είναι γνωστό, λόγω έλλειψης κατάλληλης φαρμακευτικής αγωγής, πολλώ μάλλον σχετικού εμβολίου, η αντιμετώπιση του κορωνοϊού επιχειρείται πλέον παντού με περιοριστικά μέτρα που φθάνουν μέχρι την ουσιαστική αναστολή θεμελιακών συνταγματικών δικαιωμάτων χωρίς τη συνταγματική νομιμοποίηση, που άλλωστε δεν προβλέπεται, μέσω της κήρυξης μιας χώρας σε κατάσταση ανάγκης. Βεβαίως όλα αυτά τα μέτρα θεωρούνται επιτακτικά αναγκαία για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Ως επιτυχημένα παραδείγματα θεωρούνται εκείνα της Κίνας και της Νότιας Κορέας, όπου ωστόσο η έκταση της επιτήρησης έχει λάβει οργουελικές διαστάσεις. Αξίζει να θυμηθούμε ότι με την επίκληση αντίστοιχης, συνταγματικά ανομιμοποίητης, κατάστασης έκτακτης ανάγκης, μάλιστα με τη βούλα του ΣτΕ, δικαιολογήθηκαν τα απορρυθμιστικά, εν πολλοίς αντισυνταγματικά, των σχέσεων εργασίας μέτρα. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι στη Γερμανία, όπου τα μέτρα δεν έχουν λάβει ακόμη τον δρακόντειο χαρακτήρα άλλων χωρών, όπως, π.χ. της Ελλάδας, εκφράζεται ο φόβος μήπως η Γερμανία, βαδίζει στον δρόμο της Νότιας Κορέας, διολισθαίνοντας έτσι προς ένα κράτος ολοκληρωτικής επιτήρησης (βλ. σχετικά Droht wegen der Coronacrise die totale Ueberwachung durch den Staat, *www.tag24.de*, 21/03/2020). Ενόψει της προϊ-

**Το εργατικό δίκαιο
στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση**
Ψηφιοποίηση, ρομποτική
και τεχνητή νοημοσύνη

Συγγραφέας:
Δημήτριος Α. Τραυλός-Τζανετάτος
ISBN: 978-960-568-971-1
Σελίδες: 266
Τιμή: 24,00 ευρώ
Εκδόσεις Σάκκουλα

02 **παρέμβαση****Ο κορωναϊός, οι ανατροπές και οι μετακορωναϊκοί κίνδυνοι**

συνέχεια από τη σελ. 23

ούσας στο πλαίσιο της οδεύουσας προς ένα ψηφιακό πανοπτικό δυναμικής της ολοκληρωτικής επιτήρησης, τίθεται το ερώτημα, αν και κατά πόσο η δυναμική αυτή, η οποία ενισχύεται, μέχρις ένα βαθμό δικαιολογημένα, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του SARS-CoV-2, αλλά υποδουλίζεται και μεγιστοποιείται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, θα αναπτύξει μια κορωναϊκή μετενέργεια, δηλαδή, θα ενισχύσει κατά την μετακορωναϊκή εποχή τον ψηφιακό μιθριδατισμό. Ο κίνδυνος αυτός θα μπορούσε να προκύψει ως παράπλευρη μετακορωναϊκή συνέπεια ενός πραγματοποιηθέντος ανεπαίσθητα, αλλά σταθερά, εθισμού του πολίτη στα βιώνόμενα ως σωστικά, για κάποιον άλλο, πραγματικό ή προσχηματικό, λόγο γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος, περιοριστικά μέτρα κατά της πανδημίας: γενεσιουργού μιας μετακορωναϊκής προδιάθεσης για αποδοχή ή ανοχή και ανοσία έναντι μέτρων περιοριστικών θεμελιωδών δικαιωμάτων, για πειθάρχηση και υπακοή. Υπό τις συνθήκες αυτές φαίνεται υπαρκτός ο κίνδυνος, μια νέας «κατάστασης εξαίρεσης» ή «έκτακτης ανάγκης», προστιθέμενη στις κατά καιρούς εμφανιζόμενες, ιδίως δε τις οφειλόμενες στις αλληπάλληλες οικονομικές κρίσεις, ως ένας ακόμη «αρνητικός μαύρος κύκνος», να συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση και εδραίωση της διαδικασίας προϊούσας μετάλλαξης του «εξαιρετικού» σε «κανονικό» και διαμόρφωσης μιας νέας, στηριζόμενης βασικά στην πρόληψη, βιοπολιτικής εξουσιαστικής πραγματικότητας (πρβλ. N. Bosson, Wir muessen wach bleiben und diskutieren, *www.zeit.de/kultur*, 20/03/2020).

ζ) Πέραν από την αναμενόμενη κατά τη μετακορωναϊκή περίοδο βαθιά κρίση απασχόλησης, νομοτελειακό σύνδρομο της οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης που θα ενσκήψει, προβλήματα και κίνδυνοι περαιτέρω, ψηφιακής πια, απορρύθμισης των σχέσεων εργασίας στη χώρα μας μπορεί να εμφανιστούν κατά τη μετακορωναϊκή περίοδο και λόγω της αύξησης της διαφημιζόμενης ως μιας, προκληθείσας από τον κορωναϊό, ευκαιρίας για εκλογίκευση της παροχής εργασίας και επιτάχυνσης της διαδικασίας αξιοποίησης της ψηφιακής εποχής. Και ναι μεν η καταφυγή στην τηλεργασία στις συνθήκες της πανδημίας μπορεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες λειτουργίας ορισμένων επιχειρήσεων και διατήρησης ως ένα βαθμό της απασχόλησης.

Ωστόσο δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι, όπως ήδη έχει επισημανθεί από την δεκαετία του 1980 (βλ. σχετικά Κ. Παπαδημητρίου, Πληροφορική, Εργασία, Εργατικό Δίκαιο, 1987 και Δ. Α. Τραυλού-Τζανετάτου, Η επανάσταση της

τηλεργασίας, *Τα Νέα*, 15/01 και 29/04/1988), πέραν από ορισμένα, αφορώντα βασικά συγκεκριμένες περιπτώσεις, οφέλη για τον εργαζόμενο, η τηλεργασία ωφελεί βασικά τον εργοδότη και την επιχείρηση. Λόγω δε της προκαλούμενης χωροχρονικής αποσταθεροποίησης της εργασιακής διαδικασίας, έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο όλο σύστημα προστασίας της εργασίας, ιδίως δε στη διασφάλιση και αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Υπάρχει μάλιστα ο κίνδυνος κατά τη μετακορωναϊκή εποχή, όπου θα επιχειρείται η οικονομική ανασυγκρότηση της χώρας από τα ερείπια της πανδημίας τόσο η ιδεολογικοποίηση του εκσυγχρονιστικού και βασικά ευνοϊκού για τον εργαζόμενο ρόλου της, όσο όμως και οι πραγματικές ανάγκες για την αντιμετώπιση της μικροοικονομικής κρίσης και της κρίσης απασχόλησης, όχι μόνο θα ενισχυθεί η εξ αποστάσεως παροχή εργασίας. Πολύ περισσότερο θα ανοίξει ο δρόμος για την αξιοποίηση και άλλων πλέον σύγχρονων μορφών ψηφιακής απασχόλησης, όπως π.χ. το *crowdworking*. Οι μορφές δε αυτές χωρίς τις αναγκαίες νομικές εγγυήσεις, θα οδηγήσουν αναπόδραστα σε περαιτέρω επιδείνωση της εργασίας και αποδιάρθρωση του καθεστώτος θεσμικής προστασίας της (βλ. αναλυτικά Δ. Α. Τραυλού-Τζανετάτου, Το εργατικό δίκαιο στην τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, 2019, σ. 15 επ., 71 επ., 123 επ., 162 επ.).

Βεβαίως δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ο θετικός ρόλος της ψηφιακής τεχνολογίας για την αντιμετώπιση κρίσιμων ζητημάτων που ο αναγκαστικός εγκλεισμός προκαλεί, π.χ. της τηλεϊατρικής και της τηλεεκπαίδευσης. Επίσης άξια ιδιαίτερης υπογράμμισης είναι η αξιοποίηση των τρισδιάστατων εκτυπωτών για την αντιμετώπιση των ελλείψεων υγειονομικού υλικού, ιδίως αναπνευστήρων. Από την άλλη πλευρά, το γνωστό ζήτημα, εάν και κατά πόσο η ψηφιακή τεχνολογία προωθεί ή υπονομεύει τη δημοκρατία (βλ. ενδεικτικά T. Thiel, Digitalisierung: Gefahr fuer die Demokratie?, *www.econstor.eu/bitstream/10419/184647/1/f-2151*), μέλλει να αποκτήσει στη μετακορωναϊκή εποχή ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Βεβαίως δεν αμφισβητείται η σημασία της διεύρυνσης των δυνατοτήτων της ψηφιακής επικοινωνίας για την οργάνωση εκδηλώσεων πολιτικής,

οικολογικής ή κοινωνικής διαμαρτυρίας, ακόμη και απεργιών. Ωστόσο η υποκατάσταση της ζωντανής, πραγματικής παρουσίας και προσωπικής επαφής από την εικονική στερεί από την αλληλεγγύη την κεντρική της ουσία, τη σφυρηλατημένη στο εργαστήριο της πραγματικής ζωής οργανωτική και χειραφετητική δυναμική.

5 ■ Ανεξαρτήτως όλων αυτών, το φάντασμα του κορωναϊού εξακολουθεί να πλανάται πάνω από την υφήλιο, οδηγώντας στην αποδοχή πρωτοφανών δρακόντειων μέτρων, περιοριστικών ή και ανασταλτικών στοιχειωδών ατομικών δικαιωμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι παντού, βεβαίως κατ'εξοχήν στη χώρα μας, το ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό και σε μεγάλο βαθμό και το διαδικτυακό τοπίο δεν κυριαρχούνται απλώς, αλλά βασικά μονοπωλούνται από την πανδημία και την εξέλιξή της, με αποτέλεσμα την ενίσχυση του κλίματος φόβου αλλά και αποπροσανατολισμού, από άλλα κρίσιμα ζητήματα. Έτσι, π.χ. η οικολογική κρίση (η Γκρέτα έχει εξαφανιστεί!), το προσφυγικό-μεταναστευτικό, οι επιπτώσεις της 5G τεχνολογίας έχουν χαθεί από τον ορίζοντα της επικαιρότητας. Αναφορικά δε με τη χώρα μας, το μείζον εθνικό ζήτημα της αντιμετώπισης των μεταναστευτικών ροών, που έχει προφανώς καταστεί από τους Τούρκους εργαλείο στο πλαίσιο διεξαγωγής υβριδικών πολεμικών ενεργειών κατά της Ελλάδας, πράγμα που φαίνεται επιτέλους να αντελήφθησαν και πολλοί από τους ευαίσθητους αντισυνταγματολόγους στην περίπτωση της πολιορκίας του Έβρου, έχει ουσιαστικά παραπεμφθεί στις ειδησεογραφικές καλένδες, ωσάν ως δια μαγείας να έχουν σταματήσει οι μεταναστευτικές ροές. Ωστόσο πρόσφατα 193 μετανάστες (Αφγανοί, Πακιστανοί, Σομαλοί), βασικά νεαρής ηλικίας και χωρίς γυναικεία συντροφιά, ξεκινώντας από το Τσανακαλέ, διέσχισαν το Αιγαίο, με 8 έως 9 μποφόρ, χωρίς σημαία και απαρατήρητοι (αλήθεια η ΕΥΠ κοιμάται;), και «εξώκειλαν» στην Τζια, προκαλώντας έκπληξη και αγωνία στον τοπικό πληθυσμό. Παλαιότερα η απόβαση 15 μεταναστών σ' ένα μικρό νησί του Αιγαίου εγγύς των τουρκικών ακτών θα κυριαρχούσε στον ειδησεογραφικό τοπίο. Το μείζονος σημασίας αυτό γεγονός, απο-

καλυπτικό της επικίνδυνης αναβάθμισης της τουρκικής επιθετικότητας, αλλά και της συνεχιζόμενης παραβίασης των θαλάσσιων συνόρων της χώρας μας αποσιωπήθηκαν, αφού ελάχιστα μέσα κατά τρόπο φευγαλέο και ασχολίαστο, το ενέταξαν στο ειδησεογραφικό τους πρόγραμμα. Στη λήθη ή στα ψιλά της ενημέρωσης περιέπεσαν κρίσιμα επίσης ζητήματα, όπως ο εμφύλιος πόλεμος στη Λιβύη, η διείσδυση της Τουρκίας και το Σύμφωνο Ερντογάν-Σάρατ, αλλά και η στάση της Ελλάδας στο ζήτημα ένταξης της Αλβανίας και της Βόρειας Μακεδονίας στην Ε.Ε. Έτσι δεν φαίνεται να απασχόλησε ιδιαίτερα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης η άστοχη και άκριτη συμφωνία της Ελλάδας, έναντι της Αλβανίας, όταν εκκρεμούν ζωτικής σημασίας για τη σχέση της με την Ελλάδα ζητήματα, όπως ο σεβασμός της εθνικής μειονότητας, η οποία απειλείται με εκρίζωση, η συμφωνία για την ΑΟΖ, κ.λπ. Το επιχείρημα ότι στο πλαίσιο της ενταξιακής διαδικασίας είναι αποτελεσματικότερη προάσπιση των εθνικών συμφερόντων, δεν ευσταθεί, όπως το παράδειγμα της Τουρκίας πανηγυρικά επιβεβαιώνει. Πολλώ μάλλον, όταν, σήμερα, ιδίως στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, κυριαρχούν ξένα εθνικά και γεωπολιτικά συμφέροντα.

Οι καταθλιπτικές εικόνες του φόβου και της ανασφάλειας με τις ψυχοπαθολογικές παρενέργειές τους και η κρίση του μοντέλου του «βιωματικού» καταναλωτισμού, δηλωτική των ορίων της καπιταλιστικής συσσώρευσης (βλ. και Χάρβεϊ σ. 17) αποκαλύπτουν βεβαίως την πορεία προϊούσας παρακμής ενός γερασμένου, κυριαρχούμενου από τον χρηματοπιστωτικό καπιταλισμό και τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, κόσμου. Ταυτόχρονα κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου, το δυστοπικό παρόν να εξελιχθεί σε εφιαλτικό μέλλον, αν οι κάθε λογής, παραδοσιακοί ή ψηφιακοί προλετάριοι ή πρεκάριοι, περιθωριοποιημένοι και απόβλητοι, δεν συνειδητοποιήσουν τη δύναμή τους, να αντισταθούν και να αγωνιστούν για την κατάρριψη των μύθων περί των μονόδρομων, του τέλους της ιστορίας και τη χάραξη μιας ριζοσπαστικής, απαλλαγμένης από τα καπιταλιστικά δεσμά, εναλλακτικής, χειραφετητικής πορείας, οδηγούσας στην διαλεκτική επανασύνδεσης του ατομικού με το συλλογικό, του εθνικού με το διεθνικό, του ανθρώπου με τη φύση. Μόνον έτσι μια σειρά από ανατρεπτικά των κανονικοτήτων της καθημερινής ζωής γεγονότα, ιδίως τα έχοντα άμεση ή έμμεση ανθρωπογενή προέλευση, αλλά και τα οφειλόμενα βασικά στην εξελικτική δυναμική της φύσης και της λειτουργίας του πλανήτη, που ωστόσο, τους τελευταίους δύο αιώνες έχουν υποστεί τεράστιες, ίσως και ανεπανόρθωτες, βλάβες από την καπιταλιστική κερδοσκοπική βουλμία και λεηλασία.

Φαίνεται υπαρκτός ο κίνδυνος, μια νέα «κατάσταση εξαίρεσης» ή «έκτακτης ανάγκης», προστιθέμενη στις κατά καιρούς εμφανιζόμενες, ιδίως δε τις οφειλόμενες στις αλληπάλληλες οικονομικές κρίσεις, ως ένας ακόμη «αρνητικός μαύρος κύκνος», να συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση και εδραίωση της διαδικασίας προϊούσας μετάλλαξης του «εξαιρετικού» σε «κανονικό» και διαμόρφωσης μιας νέας, στηριζόμενης βασικά στην πρόληψη, βιοπολιτικής εξουσιαστικής πραγματικότητας

της επιστήμης και της κοινωνίας

■ Επιμέλεια:
Γιάννης
Σχίζας

Αν και ανιαρός...

Ο Ουρανός θεωρείται μάλλον ανιαρός πλανήτης, αλλά τελευταία έχει αποκτήσει μεγάλο ενδιαφέρον. Απρόσμενα φωτεινά νέφη τον έχουν σκεπάσει και ακραίες θύελλες μαίνονται στην επιφάνειά του, σε σημείο που ακόμη και ερασιτέχνες αστρονόμοι μπορούν πια να διακρίνουν και να φωτογραφίσουν λεπτομέρειες στην ομιχλώδη γαλαζοπράσινη ατμόσφαιρά του. Η ερευνητική ομάδα, με επικεφαλής τον καθηγητή Ίμκε ντε Πάτερ του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια Μπέρκλεϊ, που παρακολουθεί τη δραστηριότητα στον Ουρανό, η οποία είναι ορατή τόσο στο οπτικό, όσο και στο υπέρυθρο τμήμα του φάσματος, ανακοίνωσε σε συνέδριο της Αμερικανικής Αστρονομικής Εταιρείας ότι αγνοεί γιατί συμβαίνει κάτι τέτοιο στον μακρινό πλανήτη. Μέχρι στιγμής έχουν παρατηρηθεί, μέσω του τηλεσκοπίου Κεκ της Χαβάης, οκτώ μεγάλες καταιγίδες στο βόρειο ημισφαίριο του πλανήτη, η μία από τις οποίες ήταν η ισχυρότερη που έχει εντοπιστεί ποτέ. Ακολούθησαν νέες παρατηρήσεις με το διαστημικό τηλεσκόπιο «Χαμπλ», το οποίο παρατήρησε πληθώρα νεφών σε διάφορα υψόμετρα, καθώς και πολλαπλές θύελλες που εκτείνονται σε μία απόσταση άνω των 9.000 χιλιομέτρων. Τα φωτεινά νέφη πιθανότατα δημιουργούνται από αέρια όπως το μεθάνιο, που υψώνονται στην ατμόσφαιρα και συμπυκνώνονται σε πάγους από μεθάνιο με μεγάλη ανακλαστικότητα.

Ο Ουρανός είναι ένας παγωμένος γίγαντας με διάμετρο περίπου τετραπλάσια του πλανήτη μας και απέχει από τον Ήλιο 30 φορές περισσότερο από ό,τι η Γη. Έχει μια ατμόσφαιρα από υδρογόνο και ήλιο και λιγοστό μεθάνιο, που της προσδίδει τη γαλαζωπή απόχρωσή της. Επειδή ο πλανήτης, αντίθετα με τη Γη, δεν έχει εσωτερική γεωλογική δραστηριότητα και

κάποια εσωτερική πηγή θερμότητας, η ατμοσφαιρική δραστηριότητά του, όπως πίστευαν ως τώρα οι αστρονόμοι, επηρεάζεται αποκλειστικά από την ηλιακή ακτινοβολία, η οποία όμως αυτή την εποχή είναι ιδιαίτερα εξασθενημένη στο βόρειο ημισφαίριό του. Εξάλλου, ερευνητές από το Πανεπιστήμιο της Αριζόνα, με επικεφαλής τον Έρικ Καρκόσκα, ανακοίνωσαν στο ίδιο αστρονομικό συνέδριο, σύμφωνα με το *Nature*, πως ανακάλυψαν ανομοιότητες στην ατμοσφαιρική κυκλοφορία ανάμεσα στο βόρειο και στο νότιο ημισφαίριο του Ουρανού, κάτι που δεν έχει παρατηρηθεί σε κανέναν άλλο αέριο γίγαντα πλανήτη του ηλιακού μας συστήματος. Αναλύοντας δεδομένα που είχε στείλει το σκάφος «Βόγιατζερ 2» της NASA, οι επιστήμονες ανακάλυψαν ότι μερικές περιοχές της ατμόσφαιρας στο νότιο ημισφαίριο περιστρέφονται έως 15% ταχύτερα από ό,τι στο βόρειο. Επίσης διαπιστώθηκε ότι ο νότιος πόλος του Ουρανού διαθέτει μια κηλίδα που περιστρέφεται πέντε φορές πιο γρήγορα σε σχέση με το μυστηριώδες εσωτερικό του πλανήτη. Pros το παρόν, δεν υπάρχει κάποια εξήγηση γι' αυτές τις παρατηρήσεις.

Πηγή: ΑΜΠΕ

Τα μικρόβια καιροσκόποι

Οι μικροοργανισμοί που προκαλούν ασθένειες επανεμφανίζονται παντού στον κόσμο, τη στιγμή που οι μολυσματικές ασθένειες θεωρούνταν ότι ήταν υπό έλεγχο. Μερικοί έχουν ανακαλυφθεί προσφάτως και δεν έχουμε ακόμα εξοικειωθεί με αυτούς, όπως ο ιός Hanta και ο πυρετός Lassa, μερικοί είναι ανθεκτικοί και λοιμώδεις, όπως ορισμένες ανθεκτικές στα αντιβιοτικά ποικιλίες βακτηρίων και η πνευμονο-κοκκώδης πνευμονία, πολλοί αντιπροσωπεύουν παλιές ασθένειες που θεωρούνταν ότι έχουν καταπολεμηθεί, όπως η φυματίωση (TB), η ελονοσία, η πανώλη και η ιλαρά. Όλοι αυτοί συμβάλλουν στη μάστιγα των μολυσματικών ασθενειών. Παρά τις βελτιώσεις που αφορούν τη διατροφή, την υγιεινή (σε γενικό και ατομικό επίπεδο) και τη σχετική με την υγεία εκπαίδευση, οι μολυσματικές ασθέ-

νειες παραμένουν η υπ' αριθμόν ένα αιτία θανάτου παγκοσμίως... Οι θάνατοι από μολυσματικές ασθένειες έχουν την τάση να παρουσιάζονται κατά ομάδες, καθώς εξαρτώνται και από τον καιρό, το κλίμα, την ευπάθεια του πληθυσμού και την υπάρχουσα ιατρική υποδομή... Οι ιοί μεταλλάσσονται ένα εκατομμύριο φορές ταχύτερα από ό,τι τα ανθρώπινα κύτταρα. Ένας μολυσματικός ιός μπορεί να παράγει 10.000 αντίγραφα του περρίπου σε μια ώρα. Επειδή τα μικρόβια αναπαράγονται τόσο γρήγορα, μπορούν να εκμεταλλευθούν τις νέες συνθήκες και να προσαρμοστούν ταχύτατα σε νέες οικολογικές βιοθέσεις...

Απόσπασμα από το δοκίμιο της Ανν Ε. Πλατ «Αντιμετωπίζοντας τις μολυσματικές ασθένειες», στην «Κατάσταση του πλανήτη» 1996, ετήσια έκθεση του Ινστιτούτου Worldwatch

Αποφυγή συγκρούσεων

Για πρώτη φορά η NASA ετοιμάζεται να στείλει διαστημικό σκάφος σε έναν αστεροειδή, ο οποίος μπορεί να συγκρουστεί με τη Γη σε περίπου 150 χρόνια. Ο αστεροειδής, με την ονομασία Bennu, έχει διάμετρο σχεδόν 500 μέτρων και θεωρείται ως ένας από τους πλέον επικίνδυνους αστεροειδείς με σχετικά υψηλή πιθανότητα να καταπέσει στη Γη περί τα τέλη του 22ου αιώνα. Η αποστολή OSIRIS-Rex θα εξετάσει τις αργές μεταβολές της τροχιάς του αστεροειδή και τις χημικές του ιδιότητες, κάτι που θεωρείται υψίστης σημασίας για τους επιστήμονες εάν αποφασιστεί ο σχεδιασμός μιας αποστολής μετριασμού των επιπτώσεων μιας πιθανής σύγκρουσης, όπως αναφέρει η NASA. Ο αστεροειδής, που ανακαλύφθηκε το 1999, ταξιδεύει γύρω από τον ήλιο με μέση ταχύτητα 63.000 μίλια την ώρα. Οι επιστήμονες θεωρούν ότι αστεροειδείς με διάμετρο 500 μέτρων συγκρούονται με τη Γη κάθε 130.000 χρόνια. Ο

Bennu συγκαταλέγεται σε σχετικό κατάλογο αστεροειδών έχοντας τον τρίτο υψηλότερο βαθμό επικινδυνότητας για σύγκρουση με τη Γη. Στην περίπτωση όμως που όντως συγκρουστεί με τη Γη, η καταστροφή που θα προκαλέσει θα είναι τοπική και όχι παγκόσμια. Οι αστρονόμοι πιστεύουν ότι ένας αστεροειδής πρέπει να έχει τουλάχιστον μήκος ενός χιλιομέτρου προκειμένου να προκαλέσει παγκόσμια καταστροφή. Σημειώνεται ότι ο αστεροειδής που σύμφωνα με τις θεωρίες αφάνισε τους δεινόσαυρους είχε μήκος από έξι μέχρι δέκα χιλιόμετρα. Ακόμη όμως και στο σενάριο της σύγκρουσης, γίνονται προετοιμασίες για αλλαγή της τροχιάς του αστεροειδούς προκειμένου να αποφευχθεί η καταστροφή. Τόσο η NASA όσο και η ευρωπαϊκή διαστημική υπηρεσία ESA λαμβάνουν τα μέτρα τους μελετώντας τρόπους να αποφευχθεί μια μελλοντική πρόσκρουση αστεροειδούς στον πλανήτη μας.

Οι δύο υπηρεσίες ανακοίνωσαν μια φιλόδοξη αποστολή για το 2022 που στόχο έχει την αλλαγή της τροχιάς ενός αστεροειδούς. Επί πλέον σκοπός της αποστολής θα είναι και η συλλογή δειγμάτων: Πιστεύεται ότι τα δείγματα θα περιέχουν τις μοριακές εκείνες δομές που θεωρούνται απαραίτητες για τη δημιουργία της ζωής και των ωκεανών στη Γη. Επίσης, θα μελετηθεί κατά πόσον υπάρχουν ορυκτά για μελλοντική εξόρυξη. Ένας και μόνο αστεροειδής, ο ονομαζόμενος 241 Germania, διαθέτει στο εσωτερικό του ορυκτό πλούτο που φθάνει στο αστρονομικό ποσό των 96 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, σχεδόν το ετήσιο ΑΕΠ όλου του κόσμου. Τα ορυκτά που βρίσκονται άφθονα στους αστεροειδείς (και τους κομήτες) περιλαμβάνουν π. χρυσό, ιρίδιο, ασήμι, όσμιο, παλλάδιο, λευκόχρυσο, ρόδιο, σίδηρο, μαγγάνιο, μολυβδαίνιο, νικέλιο, αλουμίνιο, τιτάνιο. Περιέχουν επίσης νερό, οξυγόνο, υδρογόνο, αμμωνία.

Πηγή: ΚΥΠΕ

■ της **Ιφιγένειας
Καλαντζή***

04 πολιτισμός

Στο βασίλειο των τυφλών

Για την ταινία *Περί Τυφλότητας* (2008) του Φερνάντο Μείρέγιε

☞ «Είμαστε περισσότερο τα ελαττώματά μας» έλεγε λακωνικά ο Πορτογάλος Ζοζέ Σαραμάγκου (1922-2010), που βραβεύτηκε με Νόμπελ για το περίφημο αλληγορικό μυθιστόρημά του «Περί Τυφλότητας» (1995), που μετέφερε στο σινεμά το 2008 στην ομώνυμη ταινία ο 64χρονος σήμερα Βραζιλιάνος Φερνάντο Μείρέγιε («Ο επίμονος κηπουρός»/2005), με συνεργάτη στο βραβευμένο διασκευασμένο σενάριο τον Καναδό σκηνοθέτη και ηθοποιό Ντον ΜακΚέλαρ.

☞ Το κυκλοφοριακό χάος εντείνεται από κορναρίσματα, για την ακινητοποίηση ενός αμαξίου. Έντρομος ο οδηγός περιγράφει στον κόσμο που μαζεύτηκε ότι τυφλώθηκε από μια θάλασσα φωτός που πλημμυρίζει τα μάτια του και ένας καλοθελητής (Ντον ΜακΚέλαρ) προσφέρεται να τον πάει σπίτι του, αλλά δίχως τύψεις κλέβει στη συνέχεια το αμάξι του «πρώτου τυφλού». Στο σπίτι, η γυναίκα του κλείνει αμέσως ραντεβού στον οφθαλμίατρο, όπου επικαλούμενοι το αιφνίδιο συμβάν παίρνουν τη σειρά μιας γυναίκας με σκούρα γυαλιά (Άλις Μπράγκα) που συνοδεύει ένα αγόρι με στραβισμό και ενός γέρου με μαύρη καλύπτρα στο μάτι (Ντάνι Γκλόβερ), που περίμεναν εκεί. Ο οφθαλμίατρος (Μαρκ Ράφαλο) αδυνατεί να διαγνώσει την αιτία της τύφλωσης, την αποδίδει σε αμαύρωση, αλλά στο δείπνο με τη γυναίκα του (Τζούλιαν Μουρ) μονολογεί ότι στην αμαύρωση όλα γίνονται μαύρα, ενώ στην περίπτωση του ασθενή όλα έγιναν λευκά. Το επόμενο πρωί, ο οφθαλμίατρος τυφλώνεται με τα ίδια ακριβώς συμπτώματα. Συνειδητοποιώντας πως πρόκειται για μεταδοτική νόσο, ειδοποιεί ειδικό ασθενοφόρο, που τον παραλαμβάνει μαζί με τη γυναίκα του, που υποδύεται κι αυτή την τυφλή. Τα περιστατικά πληθαίνουν και η επιστημονική κοινότητα ανακοινώνει επιδημία αιφνίδιας τυφλότητας. Η κυβέρνηση απαντά με ακραία μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας. Οι μολυσμένοι τυφλοί απομονώνονται σε καραντίνα, σε φρουρούμενο κέντρο κράτησης. Στη φυλακή, μαζί με τον τυφλό οφθαλμίατρο και τη γυναίκα του, που αποκρύπτει ότι διατηρεί την όρασή της, βρίσκονται και οι ασθενείς που περίμεναν στον οφθαλμίατρο. Καθώς συνεχίζουν να στοιβάζονται εκεί πανικόβλητοι μολυσμένοι τυφλοί, οι συνθήκες διαμονής γίνονται άθλιες, σύντομα βρωμίζουν τα πάντα, σε μια εφιαλτική συνύπαρξη ανθρώπων χωρίς όνομα, φύλο και ηλικία, που κυκλοφορούν βρώμικοι και γυμνοί, δίχως ηθικές αναστολές. «Είσαι τυχερός που δεν μπορείς να δεις» αναφέρει η γυναίκα του οφθαλμίατρο, μόλις συνειδητοποιούν ότι έχουν εγκαταλειφθεί ως αποκρουστικά μιάσματα σε μια φυλακή-γκέτο, με τους περισσότερους σε βαθιά κατάθλιψη. Κανείς δεν έχει διάθεση να ασχοληθεί με τα προβλήματα που ανακύπτουν, όπως η δίκαιη κατανομή της λιγοστής τροφής. Προνόμιο και κατάρρα για τη γυναίκα του γιατρού, να συνεχίζει

να βλέπει στο βασίλειο των τυφλών, νιώθει χρέος να αντιδράσει, αλλά οι περισσότεροι, φοβισμένοι, προτιμούν ατιμωτική υποταγή στους αυτοανακηρυγμένους δυνάστες τους. Μετά από μια πυρκαγιά, οι τυφλοί ξεχύνονται στον έξω κόσμο. Στα μακρινά πλάνα αποκαλύπτονται παρατημένα αμάξια στους αδειανούς αυτοκινητόδρομους και μια λεηλατημένη πόλη, γεμάτη σκουπίδια, όπου μπουλούκια τυφλών προχωρούν χέρι-χέρι.

☞ Η καταλυτική αυτή επιδημία επιδρά πολύπλευρα σε συμπεριφορές, βαθιά συνυφασμένες με την ανθρώπινη φύση. Άλλοι αναπτύσσουν αλληλεγγύη και άλλοι αναζητούν βία και εξουσία. Οι χαρακτήρες του βιβλίου αλλά και της ταινίας υπάρχουν και κρίνονται από τις πράξεις τους σε ακραίες συνθήκες. Η παθητική αρχικά και δυναμική στη συνέχεια πρωταγωνιστική φιγούρα της γυναίκας του γιατρού αναπτύσσει σταδιακά συλλογική συνείδηση και αίσθημα χρέους απέναντι στο κοινωνικό σύνολο. Η προστατευτική στοργή της στη μικρή παρέα στη φυλακή επεκτείνεται και στην υπόλοιπη κοινωνία, σε μια απόπειρα επανεκκίνησης του πολιτισμού. Βγαίνει από τη σκιά στο φως και αναλαμβάνει δράση, πλάι στον παροπλισμένο τυφλό οφθαλμίατρο, που περνάει σε υποστηρικτικό ρόλο. Η διακριτικότητα της μετάλλαξη της ηρωίδας υποδηλώνεται και ενδυματολογικά, με παλ χρωματισμούς, ταιριαστούς στο δέρμα της. Ο γιατρός, βαθιά αλτρουιστής και συναισθανόμενος την ευθύνη της επιστήμης που κατέχει, διατηρεί λογική δικαιοσύνης και δημοκρατικών διαδικασιών, προσπαθώντας να οργανώσει συλλογικά την ομήγυρη. Ένας τυφλός με όπλο, πρώην μπάρμαν, αυτοανακηρύσσεται σε μονάρχη και γίνεται αδίστακτος δυνάστης επαναφέροντας το νόμο του ισχυρού. Χριστιανική παραβολή, η γυναίκα με τα σκούρα γυαλιά τυφλώνεται στο απόγειο της ερωτικής ηδονής, για να αναπτύξει ως μετανοημένη Μαгдаληνή μητρικά χαρακτηριστικά, παίρνοντας υπό την προστασία

της το τυφλό αγόρι. Εύστοχα επιλέγεται στην ταινία αφροαμερικανός στο ρόλο του γέρου με τη μαύρη καλύπτρα, που ως μονόφθαλμος γνώριζε τις διακρίσεις μιας υπεροπτικής κοινωνίας, εισάγοντας το διαφυλετικό στοιχείο που αντανάκλα τη διαπλανητική διάσταση μιας πανδημίας. Αντίστοιχα, το ζευγάρι του πρώτου τυφλού και της γυναίκας του ερμηνεύονται από Γιαπωνέζους που συνεννοούνται στη μητρική τους γλώσσα, εμπλουτίζοντας με πολυγλωσσικό άκουσμα την ταινία. Η κινηματογραφική ιδέα της φυλετικής διάστασης ενισχύει τη διευρυμένη οπτικοακουστική αφήγηση μιας ταινίας, πέρα από τη λεκτική περιγραφή εικόνων και ήχων στο βιβλίο.

☞ Η αίσθηση της τυφλότητας σκηνοθετικά αποδίδεται με υποκειμενικά ανετάριστα πλάνα. Ο ταλαντούχος Μείρέγιε παίζει με το φλου, οι φιγούρες αχνοφαίνονται δίχως ευκρίνεια, αναδυόμενες με ασαφές περίγραμμα από λευκωπό φόντο. Οι τυφλωμένοι του Σαραμάγκου περιγράφουν την περίφημη πλημμυρίδα «γαλακτερής θάλασσας» φωτός, που ο Μείρέγιε αποδίδει έντεχνα με τον χαρακτηριστικό ήχο από ένα καμπανάκι, που υπογραμμίζει τη στιγμή ακαριαίας τύφλωσης, ενώ η εικόνα σβήνει σε λευκή οθόνη, οπτικοακουστικό μοτίβο κάθε φορά που κάποιος τυφλώνεται, ενώ μεταφέρεται και η οδυνηρή βιωματική απόδοση πανικού όσων παύουν να βλέπουν, ακολουθώντας τις περιγραφές ενός βιβλίου, που «μέσα από την τυφλότητα, ανοίγει τα μάτια των αναγνωστών ώστε να δουν ό,τι αποφεύγουν»

☞ Η αντιληπτική ικανότητα των τυφλών υλοποιείται με την ακοή και την αφή τόσο στο βιβλίο όπως και στην ταινία, όπου οι τυφλοί μονίμως παραπατούν και σκοντάφτουν, συχνά βαδίζουν ακουμπώντας στον τοίχο ή αναζητούν με προτεταμένο χέρι πιθανά εμπόδια. Άλλοτε, πιασμένοι χέρι-χέρι ο ένας πίσω από τον άλλον, σχη-

ματίζουν ανθρώπινη αλυσίδα σαν γιρλάντα χαρτοκοπτικής από ανθρωπάκια. Αυτή η χαρακτηριστική εικόνα συνοδεύεται από ρυθμική μινιμαλιστική μουσική, σε στυλ Φίλιπ Γκλας.

Παρακάμπτοντας το παιχνίδι των βλεμμάτων στο σινεμά, ο Μείρέγιε μεταφέρει συναισθήματα μέσα από την πρωτότυπη μινιμαλιστική μουσική του Βραζιλιάνου Μάρκο-Αντόνιο Γκουιμαράες, με αυτοσχέδια όργανα από ανακυκλώσιμα υλικά του κουιντέτου Uakti. Ένας χαρούμενος ρυθμικός χορός ακούγεται στην επανάκτηση της συλλογικότητας, με την καταρακτώδη εξαγνιστική βροχή, κάτω από την οποία τρέχουν όλοι να πλυθούν και να αγκαλιαστούν. Μια πυρκαγιά λυτρώνει τους έγκλειστους από τον εφιάλτη της καραντίνας και μια βροχή συμπαρασέρνει κάθε τι αρνητικό, επαναφέροντας το χαμόγελο στα πρόσωπα, μαζί με τη χαμένη ελπίδα και τον έρωτα.

Τα λεγόμενά του γέρου, που συνοψίζει στην ομήγυρη ό,τι άκουσε από το ραδιόφωνο, εικονογραφούνται από εμβόλιμες εικόνες των συμφορών που επακολούθησαν. Ως άλλος Ορφέας γητευτής χρησιμοποιεί τη μουσική, αφήνοντας να ακουστεί ραδιοφωνικά το νοσταλγικό «Σαμπολέρο» (1959) του Βραζιλιάνου κιθαρίστα Λουίζ Μπονφά, και όλοι κάθονται γύρω του για να το ακούσουν. Σε άλλη σκηνή από ανοιχτό παράθυρο ακούγεται στο πιάνο η «Συμφωνία από την Καντάτα BWV 156» του Γ.Σ. Μπαχ, σηματοδοτώντας αισιόδοξη τροπή. Δυο πετυχημένες επιλογές του Μείρέγιε, ενώ στο βιβλίο απουσιάζει η ακουστική διάσταση της μουσικής.

☞ Ενδεικτική της χριστιανικής οπτικής του Σαραμάγκου, η συγχώρεση της γυναίκας του γιατρού προς την μοιχαλίδα πόρνη, που την μετατρέπει σε μια παραβολή της φιγούρας ενός Χριστού, σε έναν κόσμο που έχει χάσει την πίστη του. Οι χριστιανικές παραβολές συνδιαλέγονται με στιγμές τραγωδίας. Στη φυλακή, οι επτά από τις οκτώ εθελόντριες που προσφέρθηκαν στους εκβιαστές, με αντάλλαγμα τροφή για τους υπόλοιπους, επιστρέφουν βαστάζοντας το κακοποιημένο μέχρι θανάτου κορμί της όγδοης, το οποίο ξεπλένουν ευλαβικά, με τελετουργικές κινήσεις χορού αρχαίας τραγωδίας σε μια σκηνή αποκαθήςλωσης, με υπόκρουση εγχόρδου με δοξάρι, σαν μεσαιωνικό μοιρολόγι, που σβήνει στο πένθιμο μαύρο, σε αντίθεση με το λευκό των άλλων σκηνών.

Διερευνώντας τα όρια της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε ακραίες συνθήκες, βιβλίο και ταινία ξεκινούν από ένα μεμονωμένο σύνολο, ανοίγοντας την προβληματική στην ευρύτερη κοινωνία. Δεν βλέπω, δεν θέλω ή αδυνατώ να δω αποτελούν τρεις διαφορετικές εκδοχές προσωπικής επιλογής που αντανάκλουν την ανθρώπινη αδράνεια, που μας αφήνει μεταφορικά τυφλούς.

* Η Ιφιγένεια Καλαντζή, θεωρητικός-κριτικός κινηματογράφου, ifigenia.kalantzi@gmail.com

πρόσωπα/πολιτισμός 04

■ Συνέντευξη
στον Κώστα Στοφόρο

Πριν ξεσπάσει όλη αυτή η τραγική κατάσταση με την πανδημία του κορωνοϊού που έχει οδηγήσει σε τόσους θανάτους στη γειτονική μας Ιταλία, είχαμε αρχίσει να σας παρουσιάζουμε μια σειρά θεμάτων που σχετίζονται με τη «Μεγάλη Ελλάδα» και τη γλώσσα των Ελληνόφωνων της Καλαβρίας και της Απουλίας. Πολλά τα κοινά πολιτιστικά στοιχεία που μοιράζονται Ελλάδα, Σικελία και Κάτω Ιταλία.

Η κυρία Βασιλική Βούρδα διδάσκει Νέα Ελληνικά στο Κέντρο Ξένων Γλωσσών του Πανεπιστημίου Dante Alighieri, το οποίο με δική της πρωτοβουλία δημιούργησε το πρώτο εξεταστικό κέντρο πιστοποίησης της ελληνομάθειας στην ελληνόφωνη Καλαβρία. Η ίδια, πριν από πέντε χρόνια, ίδρυσε το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού «Ελληνομάθεια» στο Ρήγιο της Καλαβρίας, όπου ζει σχεδόν είκοσι χρόνια. Η συζήτησή μας δυστυχώς συνέπεσε με την πανδημία. Μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές η Καλαβρία δεν έχει πληγεί όσο η υπόλοιπη χώρα, αλλά το μέλλον είναι άδηλο. Ελπίζουμε όλοι να βγούμε γεροί από αυτή τη δοκιμασία και η ελληνική γλώσσα να αποκτά όλο και περισσότερους οπαδούς και ομιλητές.

► **Βασιλική Βούρδα, ιδρύτρια του Κέντρου «Ελληνομάθεια» στην Καλαβρία**

Η ελληνική γλώσσα και κουλτούρα έχουν ζήτηση

► **Πώς βρεθήκατε να ζείτε στο Reggio -το Ρήγιο- της Καλαβρίας; Νιώθετε σαν στο σπίτι σας;** Επισκέφθηκα το Ρήγιο για πρώτη φορά ως φοιτήτρια Εράσμους το Πάσχα του '92 και απογοητεύτηκα τόσο πολύ, που ήμουν σχεδόν σίγουρη ότι δεν θα επέστρεφα ποτέ πια σ' αυτήν την πόλη. Κι όμως, σχεδόν μια δεκαετία αργότερα μετακόμισα μόνιμα στο Ρήγιο της Καλαβρίας όπου ζω τα τελευταία δεκαοκτώ χρόνια με την οικογένειά μου, τον σύζυγό μου Τζιανλούκα και τα δυο μου παιδιά, την Ιρένε και τον Κάρλο. Ελλάδα και Νότια Ιταλία έχουν πολλά κοινά, ιδιαίτερα η Καλαβρία, η αλλοτινή Μεγάλη Ελλάδα, δεν διαφέρει σχεδόν καθόλου από την ελληνική επαρχία, με όλα τα θετικά και τα αρνητικά της. Συνεπώς η απάντηση είναι ναι, νιώθω πλέον σαν στο σπίτι μου. Παρόλαυτα η νοσταλγία δεν λείπει, θα ήθελα να μπορούσα να επισκέπτομαι την Ελλάδα συχνότερα.

► **Από πότε χρονολογείται, η εκεί, ελληνική παρουσία;**

Όλα ξεκίνησαν στα τέλη του 8ου π.Χ. αιώνα, όταν ελληνικοί πληθυσμοί εγκαταστάθηκαν στα ανατολικά παράλια της Σικελίας και της Κάτω Ιταλίας, ιδρύοντας πολλές αποικίες, πολλές από τις οποίες γνώρισαν μεγάλη ακμή. Αργότερα η Καλαβρία θα αποτελέσει για τους Βυζαντινούς σημαντικό οχυρό προς τη Δύση για την αναχαίτιση των βαρβάρων.

Στα επόμενα χρόνια, εξαιτίας των αιρέσεων, της εξάπλωσης του Ισλάμ και κυρίως της οικονομικής, θα αυξηθεί ιδιαίτερα ο αριθμός μοναχών που θα εγκατασταθούν στην περιοχή. Οι μοναχοί αυτοί θα

γίνουν φορείς μετάδοσης της ορθόδοξης παράδοσης και της ελληνικής γλώσσας. Πράγματι η ελληνική γλώσσα παρέμεινε ζωντανή ακόμα και όταν, αργότερα, καθιερώθηκε ως επίσημη η λατινική. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) και η οθωμανική κατάκτηση του ελλαδικού χώρου προκάλεσαν ένα τελευταίο κύμα εποίκων προς την Κάτω Ιταλία και τη Σικελία, με αποτέλεσμα όχι μόνο να διασωθεί το ελληνικό στοιχείο από την εξαφάνιση, αλλά να ενισχυθεί και να ακμάσει για δύο ακόμη αιώνες. Δυστυχώς οι συνεχείς πιέσεις και παρεμβάσεις της καθολικής εκκλησίας και η σταδιακή υποχώρηση της ελληνικής γλώσσας έναντι της ιταλικής επέφεραν την απομόνωση των ελληνικών πληθυσμών και την τελική παρακμή τους στο τέλος του 16ου αιώνα. Στις αρχές του 19ου αιώνα το ελληνικό στοιχείο είχε περιοριστεί σε μια μικρή απομονωμένη γεωγραφικά κοιλάδα της επαρχίας του Ρηγίου.

► **Το 2015 -αν δεν κάνω λάθος- ιδρύσατε το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού «Ελληνομάθεια». Ποιες είναι οι δραστηριότητές σας; Υπάρχει ανταπόκριση;**

Με χαρά διαπιστώνω ότι όχι μόνο υπάρχει ανταπόκριση, αλλά και όσο πιο μεγάλη είναι η προσφορά, τόσο μεγαλύτερη είναι και η ζήτηση, τουλάχιστον σε ό, τι αφορά την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα. Για να σας δώσω ένα παράδειγμα το 2018 η ελληνική εταιρεία Superfast Ferries, αποφάσισε να χορηγήσει το Κέντρο «Ελληνομάθεια» για τη διοργάνωση σεμιναρίων ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού για ενήλικους, στο Ρήγιο της Καλαβρίας και στον ελληνόφωνο Δήμο του Κοντοφούρι.

Με ελάχιστη διαφήμιση μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα και σε χρόνο ρεκόρ, πάνω από σαράντα άτομα γράφτηκαν στα μαθήματα, ενώ δεκάδες άλλοι ζήτησαν πληροφορίες. Το κέντρο «Ελληνομάθεια» προσφέρει εκτός από μαθήματα νεοελληνικής γλώσσας, σεμινάρια ελληνικών παραδοσιακών χορών, αρχαίου δράματος, αρχαίων ελληνικών και υπηρεσίες μετάφρασης και διερμηνείας. Επίσης σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο «Dante Alighieri» δημιουργήσαμε το πρώτο εξεταστικό κέντρο Πιστοποίησης της Ελληνομάθειας στην Καλαβρία. Αυτήν την εποχή, χάρη στη γενναιόδωρη χορηγία της Superfast Ferries δεκατέσσερις μαθητές και μαθήτριες του Κλασσικού και Γλωσσικού Λυκείου της πόλης Villa San Giovanni διδάσκονται με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας τα

νέα ελληνικά, με στόχο την κατάκτηση του επίπεδου Α1 στις επόμενες εξετάσεις πιστοποίησης.

► **Ζείτε στην Καλαβρία, όπου επί αιώνες έχει διασωθεί μια πολύ ιδιαίτερη γλώσσα. Πιστεύετε πως έχει μέλλον; Πώς βλέπετε τις προσπάθειες που γίνονται τα τελευταία χρόνια;**

Η γλώσσα των ελληνόφωνων της Καλαβρίας δυστυχώς μέσα σε λίγα χρόνια δεν θα έχει παρά ελάχιστους φυσικούς ομιλητές, θα συνεχίσει όμως να υπάρχει και να μιλιέται από όσους τη μαθαίνουν από αγάπη για τις ελληνικές τους ρίζες. Το μέλλον της ελληνοκαλαβρέζικης διαλέκτου εξαρτάται κυρίως από τις πολιτικές που θα υιοθετήσει η τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία μέχρι στιγμής για διάφορους λόγους δεν έχει στηρίξει όσο θα έπρεπε την προστασία και διάδοση των ελληνικών. Ό, τι έχει γίνει μέχρι σήμερα σ' αυτή την κατεύθυνση οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στη δράση των πολιτιστικών συλλόγων, σε λίγους δραστήριους ανθρώπους και επιστήμονες που αφιέρωσαν τη ζωή τους σε αυτόν το σκοπό.

► **Θα μπορούσαμε εμείς από την Ελλάδα να βοηθήσουμε;**

Φυσικά. Θα μπορούσε η ελληνική κυβέρνηση και πιο συγκεκριμένα το υπουργείο Παιδείας να δημιουργήσει μια σειρά δράσεων για την ενίσχυση της διδασκαλίας του κατωιταλιώτικου ιδιώματος αλλά και της νεοελληνικής γλώσσας στα ελληνόφωνα χωριά. Δείπει εδώ και πολλά χρόνια η παρουσία της Ελλάδας από τα ελληνόφωνα χωριά, με ελάχιστες εξαιρέσεις Ελλήνων επισκεπτών που εκδηλώνουν μεμονωμένα την αγάπη και το ενδιαφέρον τους, αλλά χωρίς συντονισμένη προσπάθεια και στοχευμένο σχεδιασμό οποιαδήποτε βοήθεια είναι καταδικασμένη να πέσει στο κενό.

► **Όλη η Ιταλία δοκιμάζεται στις μέρες μας από την πανδημία. Πού νομίζετε ότι οφείλεται όλη αυτή η τραγωδία που πλήττει τη χώρα; Εσείς πώς το αντιμετωπίζετε στην πόλη σας;** Η πανδημία βρήκε την Ιταλία απροετοίμαστη και ο δισταγμός της πολιτείας να πάρει δραστικά μέτρα έγκαιρα προκάλεσε την τραγωδία.

Εδώ στη Νότια Ιταλία παρακολουθούμε με αγωνία τις εξελίξεις κι ελπίζουμε να μην έχουμε έξαρση των κρουσμάτων (στην επάρχια Ρηγίου είναι γύρω στα εκατό προς το παρόν) δεδομένης της ανεπάρκειας των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας στην περιοχή μας.

04 πολιτισμός & βαρβαρότητα ■ ΤΟΥ Ηρόστρατου

Εγκλεισμός και εφηβικά αδιέξοδα

Για όλους μας είναι πολύ δύσκολες αυτές οι μέρες, από κάθε πλευρά. Οι περισσότεροι ασχολούνται με τους πλέον ευάλωτους στον ιό κι ίσως αυτό είναι και το πιο σωστό.

Όμως βάλτε τον εαυτό σας στη θέση ενός παιδιού στην προεφηβεία ή στη σκέτη εφηβεία, που ξαφνικά μένει εγκλωβισμένο με γονείς και αδέρφια – αν υπάρχουν. Και ναι μεν υπάρχουν οι επικοινωνίες μέσω των διαφόρων μέσων που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία, αλλά ο εγκλεισμός είναι εγκλεισμός. Οι γονείς παρόντες ή πάνω από το κεφάλι σου, οι τρέλες και οι αντιδράσεις περιορισμένες, οι εφηβικοί έρωτες μόνον εξ αποστάσεως.

Θυμηθείτε τη δική σας εφηβεία, τα φλερτ και τους έρωτες, τα κρυφά τσιγάρα και ποτά, τους κάθε είδους πειραματισμούς. Φανταστείτε να σας είχαν βάλει τότε σε καραντίνα. Όπως έχω ήδη γράψει, το έχω ρίξει ακόμη περισσότερο στο διάβασμα αυτόν τον καιρό, αλλά από αυτά που με άγγιξαν περισσότερο αυτές τις μέρες είναι δυο βιβλία που έχουν να κάνουν με αυτή τη φάση της ζωής – την εφηβεία ή τον προπομπό της – αλλά αγγίζουν πολύ διαφορετικά θέματα και προβλήματα.

«Η απόσταση ανάμεσα σε μένα και την κερασιά»

Το πρώτο είναι το συγκλονιστικό «Η απόσταση ανάμεσα σε μένα και την κερασιά» της Παόλα Περέτι (εκδόσεις Ψυχογιός). Η Μαφάλντα – η ηρωίδα του βιβλίου – θα έλεγα ότι στα δέκα της χρόνια μπαίνει βίαια σε μια προεφηβική ηλικία καθώς έρχεται αντιμέτωπη με μια ανίατη πάθηση: η γιατρός που την παρακολουθεί από τότε που άρχισε να έχει προβλήματα με την όρασή της τής ανακοινώνει πως σύντομα θα χάσει εντελώς το φως της.

«Ορισμένα νέα θα έπρεπε να σου

τα λένε πάντα μαζί μ' έναν γάτο για να μπορείς να τον αγκαλιάσεις», είναι η σκέψη της Μαφάλντα, που ζει με τους γονείς της και τον γάτο της, Ότιμο Τουρκαρέ, σε ένα διώροφο σπίτι κάπου στην Ιταλία. Είναι μόλις δέκα χρονών και πάσχει από τη νόσο του Στάργκαρντ, η οποία προκαλεί την προοδευτική απώλεια της όρασης και τελικά οδηγεί στην τύφλωση. Λίγο μετά τα γενέθλιά της θα αρχίσει πια να ζει στο σκοτάδι. Το πόσο χάνει το φως της, το μετράει κάθε τόσο από την απόσταση που την χωρίζει μέχρι να μπορέσει να δει την αγαπημένη της κερασιά που βρίσκεται στην αυλή του σχολείου της.

Να γιατί το μυθιστόρημα έχει τον τίτλο «Η απόσταση ανάμεσα σ' εμένα και την κερασιά» (στα ελληνικά από τις εκδόσεις Ψυχογιός). Η συγγραφέας Πάολα Περέτι,

έχει και η ίδια διαγνωστεί πριν από δεκαπέντε χρόνια με τη νόσο Στάργκαρντ (σήμερα είναι τριάντα τεσσάρων ετών). Έτσι μπορεί αν μας μιλήσει για το πώς πραγματικά νιώθει κάποιος που το σύννεφο στα μάτια του πυκνώνει και παύει να βλέπει τα αγαπημένα πρόσωπα και πράγματα.

Η κερασιά είναι το καταφύγιο της ηρωίδας. Με αγαπημένο ήρωά της τον Κόζιμο, από τον «Αναρριχόμενο Βαρόνο» του Ιταλο Καλβίνο, σκέφτεται κάποια στιγμή να πάει να ζήσει πάνω στο δέντρο, όπως έκανε εκείνος.

Δυο φίλοι της, η Εστέλλα, η επιστάτης του σχολείου και ο ατίθασος συμμαθητής της, ο Φιλίππο, θα σταθούν δίπλα της στις δύσκολες στιγμές, βοηθώντας την να ανακαλύψει τα πράγματα που μπορεί να κάνει.

«Είναι η μυρωδιά των ανθρώπων

όταν κλαίνε. Νομίζω ότι κάθε άνθρωπος έχει φυλαγμένη τη δική του μυρωδιά για όταν κλαίει, κι εκείνη μυρίζει νερό και παραλία». Θα συγκινηθείτε διαβάζοντας το βιβλίο, αλλά δεν στοχεύει εκεί η συγγραφέας. Μέσα από την τόσο μελαγχολική ιστορία της δίνει ένα μήνυμα ελπίδας κι αγώνα. Το τελικό μόντο είναι: Ποτέ μην το βάζεις κάτω! Και καθώς το μήνυμα έρχεται από την Ιταλία, με κάνει να σκεφτώ το σήμερα. Ας μην το βάλουμε κάτω, όσο ζοφερή κι αν είναι η πραγματικότητα!

«Γλυκόπικρο αντίο»

Το «Γλυκόπικρο αντίο» του Ντέιβιντ Νίκολς (εκδόσεις Μίνωας) – του συγγραφέα του «Μια μέρα» – είναι πιο κοντά στο θέμα με το οποίο ξεκίνησα τη σημερινή σελίδα. Ο ήρωας του βιβλίου, ο Τσάρλι στα δεκάξι του χρόνια, ζει με τον

πατέρα του που είναι βυθισμένος στο αλκοόλ και στην κατάθλιψη, έχει αποτύχει στο σχολείο, περνά μυστηριώδεις ώρες με την παρέα των κολλητών του και δουλεύει «μαύρα» σε ένα βενζινάδικο.

Μέχρι που γνωρίζει τη Φραν και όλα αλλάζουν. Θα βρεθεί να συμμετέχει σε μια θεατρική ομάδα και να παίζει στο «Ρωμαίος και Ιουλιέτα». Ο έρωτας θα ανθίσει και θα σβήσει, μέσα σε ένα μυθιστόρημα που διαπραγματεύεται με έξοχο τρόπο αυτές τις μοναδικές στιγμές που ο καθένας μας έχει περάσει με τον δικό του τρόπο. Χωρίς ωραιοποιήσεις, με ρεαλισμό αλλά και τρυφερότητα προσεγγίζει τους ήρωές του.

Είναι πολλές οι πτυχές του θέματος που φωτίζει και νομίζω πως η ανάγνωσή του θα φανεί πολύτιμη για έφηβους αναγνώστες, ενώ για μας τους μεγαλύτερους είναι μια δυνατή υπενθύμιση για όσα έχουν φύγει και τείνουμε να ξεχάσουμε. Ο ήρωας είναι ένας από εμάς, τόσο που του δίνουν τον πιο αδιάφορο ρόλο στο έργο, αλλά με τον δικό του τρόπο και μέσα από δυσκολίες και ανατροπές θα καταφέρει να πάρει τη ζωή του στα χέρια του.

Η δράση δένει με το θεατρικό έργο με εξαιρετικό τρόπο κι ας μην υπάρχει ούτε θάνατος, ούτε Μοντέγοι και Καπουλέτοι. Ή μάλλον Μοντέγοι και Καπουλέτοι υπάρχουν με την έννοια του ταξικού διαχωρισμού και των διαφορετικών σημείων εκκίνησης που δίνουν οι οικογένειες στα παιδιά τους.

Πάνω απ' όλα είναι όμως η μαγική περιγραφή της πρώτης αγάπης, της πρώτης ερωτικής επαφής. Χωρίς να στερεί τίποτε από τη μοναδικότητά της, ο συγγραφέας μένει ρεαλιστής και ονειροπόλος ταυτόχρονα. Οι εικόνες του δυνατές στα όμορφα και στα άσχημα, θα νιώθετε να ζωντανεύουν μπροστά σας καθώς διαβάσετε.

www.ertopen.com

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΦΩΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

EPT open

106.7 FM

Ραψωδίες

Αντιαφιέρωση: Στον πολιτευτάκια,
που νομίζει ότι όλοι είναι του χεριού του

■ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΣΧΙΖΑ

Αυτές οι μικρές, κωμικές όσον αφορά την πρόθεση και στιχουργικές (κυρίως) παρεμβάσεις, που ακολουθούν παρακάτω μερικώς, με στοιχεία πολιτικού ανορθόδοξου πολέμου και υπό την επήρεια της διαχρονικής ντιρεκτίβας «ένα γέλιο θα σας θάψει», έφεραν συνήθως την υπογραφή του Γιάγκου Ράπτη, που τυγχάνει alter ego του υποφαινόμενου: και τούτο γιατί το αντίθετο του «σχίζω» είναι το «ράβω», το δε αντίθετο του Γιάννη είναι ο Γιάγκος, ο «βαρύμαγκας».

Η προσωπική μου διαδρομή –από την απώθηση του μαζικού (προφορικού) ομοιοκατάληκτου συνθήματος, έως την αποδοχή και χρήση της σατυρικής ομοιοκαταληξίας– δεν ήταν και μικρή. Οι πολιτικές ομοιοκαταληξίες των μεγάλων οδικών διαδηλώσεων, κατά κανόνα με ενοχλούσαν. Όλη η «ΠΡΟΚΑΤ» συνθηματολογία με τη χρήση πρωτοεκφωνητών και στη συνέχεια με τη ρυθμική επανάληψη της λοιπής πολιτικής κουστωδίας, μου δημιουργούσε αρκετές φορές αισθητικό σοκ, ή μια εντύπωση διαμεσολάβησης και κακοδιαχείρισης της πρωτογενούς αγανάκτησης και του πολιτικού αιτήματος. Η μόνη περίπτωση που είχα διασκεδάσει αφάνταστα από τη διαλεκτική «πρωτοεκφώνησης–επανάληψης», ήταν αυτή με το επεισόδιο που είχε διαδραματισθεί στη Θεσσαλονίκη, με δράστες μέλη αριστερίστικης οργάνωσης. Ο «ντουντουκοφόρος» ινστρουχτορας είπε στους περί αυτόν :«Μία η ντουντούκα, τέσσερεις εμείς», εκφωνώντας οδηγία γενικής χρήσεως, που σήμαινε : «Μία φορά λέω εγώ το σύνθημα, τέσσερεις φορές εσείς το επαναλαμβάνετε». Οι περί αυτόν δεν κατάλαβαν, νόμισαν ότι επρόκειτο περί πραγματικού συνθήματος, και άρχισαν να φωνάζουν ρυθμικά: «Μία η ντουντούκα, τέσσερεις εμείς».

Πιο καλή η σιωπή

Ήταν στιγμές που θεωρούσα τη σιωπή ως πιο εκφραστική από την ομοιοκατάληκτη συνθηματολογία ή γενικά από την ηχηρή έκφραση πολιτικών αισθημάτων, όπως λόγου χάρη στις περιπτώσεις κάποιων κηδειών δημόσιων προσώπων, όπου η βουβή περισυλλογή –έστω και επιτηδευμένη– μου φαινόταν προτιμότερη από τα χειροκροτήματα. Κι ακόμη πιο εκφραστική έβλεπα μια ηχηρή μαζική χειρονομία ολίγων ντεσιμπέλ, όπως το συντονισμένο χτύπημα των μαγειρικών σκευών από τους φυλακισμένους σε ένδειξη διαμαρτυρίας, ή μια μαζική κίνηση μηδενικών ντεσιμπέλ, σαν κι αυτή που βίωσα σε κάποια διαδήλωση κωφάλαλων ΑΜΕΑ, στο κέντρο της Αθήνας, στην πλατεία Συντάγματος, με τις παλάμες των ανθρώπων υψωμένες και τα δάκτυλα να τρεμίζουν.

Είχα όλες αυτές τις ενστάσεις εναντίον της φωνακλάδικης ρίμας, κι ακόμη αισθανόμουν ενόχληση από τη μηχανική μεταφορά ξενικών συνθημάτων στην ελληνική πραγματικότητα –λόγου χάρη το Τζομπς–νοτμπομπς (Jobs not bombs=δουλειές, όχι

βόμβες)– που οι επαναστάτες και αποκλειστικοί εισαγωγείς του επέμεναν να εισάγουν στην ελληνική πολιτική αγορά, παρά το γεγονός ότι η δύναμη του συνθήματος πήγαινε από την εγγλέζικη ρίμα και από τους άδικους εγγλέζικους βομβαρδισμούς. Κάποτε, στα πλαίσια ενός κειμένου στην ΑΥΓΗ, είχα αμφισβητήσει την αισθητική και τη δραστηριότητα του ρυθμικού συνθήματος, υπεραμυνόμενος της εναλλακτικής λύσης του χάπενινγκ, σε μια περίπτωση όπου οι Πράσινοι (ολιγάριθμοι πάντοτε) είχαν προσφύγει σε αυτό το τελευταίο. Όμως ο επιμελητής του κειμένου μου, ο Νίκος Ζ. υποθέτω, απάλειψε το σχετικό εδάφιο, το οποίο υποθέτω πως θα του φάνηκε αλαμπουρνέζικο.

Πουλικάκος for ever

Είχα όλα αυτά κατά νουν, όταν βίωσα το στυλ της πολιτικής στιχουργικής του Δημήτρη Πουλικάκου – εκείνο το μοναδικό κράμα σαρκαστικού καθωσπρεπισμού και γιαουρτοφόρου εξαρχειωτισμού, σημαδεύοντος πάσαν νόσον και πάσαν πολιτικήν μ@λακίαν. Όθεν στον ιστότοπό μου (oikoniki.gr) κατέγραψα αρκετά «Πουλικάκικά» τρίποντα από την εφημερίδα *Το Χωνί*, φέροντα άλλοτε την υπογραφή «ΜήτSOS» και άλλοτε την εκφραστικότερη «ΜήτSOSεκμανής εκ Μάνης». Να ένα από αυτά:

Αγαπούλα

Με μπάλα και με τσόντα –Με ζάρια και με Χόντα–Κι άλλα πολλά προσόντα, ταξιδεύομεν. Ποιος ξέρει τι γυρεύομεν. Μ' ένα «φόρα την κουκούλα». Μ' ένα «αγαπούλα, πούλα» και μ' ένα «Αχ ρε Κούλα!», ο ένας τον άλλο πιλατεύομεν. Ποιος ξέρει πού οδεύομεν. Και πρέπει που και που να αφοδεύομεν! Δεν βλέπω εύκολα να ξεμπερδεύομεν...Βάλε–βγάλε την κου-

κούλα(;). Κι από «αγαπούλα» πούλα. Αχ ρε Κούλα!

Τέλος επιβεβαίωσα την ισχύ της ομοιοκατάληκτης ρίμας, όταν συναντήθηκα με το πνεύμα του Καρόλου Τσίζεκ. Τελείως τυχαία: ήξερα γι' αυτόν κάτι ελάχιστα, ήξερα πως ανήκε στην παρέα Χριστιανόπουλου (αυτήν που ο φιλόλογος του μέλλοντος θα προσδιορίσει ευπρεπώς ως «Σχολή Θεσσαλονίκης» ή κάτι τέτοιο), αλλά κατάλαβα τον άνθρωπο πιο πολύ από τους «Στίχους έρωτα και αγάπης», όπου συμπεριλαμβάνονταν ομοιοκατάληκτα πονήματα του παρακάτω είδους:

Μακαρόνια

*«Είναι οι γυναίκες σαν τα μακαρόνια
Τα σχήματα πολλά, μα η γεύση μία
Aldente νέες, πλαδαρές στα χρόνια
Αν και διαφέρουν, μοιάζουν στην ουσία,
Πάντα το ίδιο ζυμαρί, αλλιώς πλασμένο,
«κάτι ξέρω κι εγώ, γι αυτό επιμένω».
Λέει φίλος γυναικάς, διαβόλου κάλτσα,
Σαν να ξεχνάει τι ρόλο παίζει η σάλτσα.*

Όλα αυτά σε συνδυασμό με το πνεύμα του φιλοπαίγμονος «ανθρώπου των γραμμάτων» (εδώ επιτρέπεται βηξ αμφιβολίας), με ώθησαν στη παραγωγή στιχουργημάτων παρατεριστικού (=παραδοσιακού +νεωτεριστικού) ύφους. Κάτι μελαγχολικό μέσα μου απαιτούσε καταγωνιστήρες γέλιου, για να σβήσει. Ήταν ένα αυτοκαταναλισκόμενο χιούμορ, ένα αυτογκόλ στην εστία μιας εσώτερης θλίψης. Ομολογώ λοιπόν ότι διασκέδασα με τα ποιηματίδιά μου –γενικώς ομοιοκατάληκτα, ειδικώς αν-ομοιοκατάληκτα, όπου επέτρεπαν ή επέβαλαν οι περιστάσεις– το αυτό δε επιθυμώ και δι υμάς. Αρκετά παρωδούν στίχους τραγουδιών, οπότε πρέπει

να συνεκφωνούνται με ζειμπέκικα, τσάμικα, βαλσάκια και ούτω καθεξής. Ως κατασκευαστής συνιστώ την ανάγνωσή τους τη συνοδεία πίτσας και μπύρας, μετά παρεών σθεναρά αντιστεκόμενων στον ακαταλαβίστικο χαρακτήρα της σημερινής ποίησης. Ιδού ορισμένα δείγματα:

Έλλην επενδυτής στα Βαλκάνια

*Κλέφτικον (Δημώδες)
Μάννα σου λέω δε μπορώ, τη Μέρκελ να δουλεύω
Δεν ημπορώ δεν δύναμαι, χάνονται τα ευρά μου
Θα ψάξω στο διαδίκτυο να πάω να γίνω επενδυτής
Έστω κι αν ήμουν κάποτε, σκληρός Δε-νινιστής
Θα πάρω ευρω-προγράμματα, θα γίνω μέγας κλέφτης
Θα κλέψω Βουλγάρες μισθωτές, και Σέρβους χειρωνάκτες
Θα γίνω διαπλεκόμενος, θα κάνω μεγάλες αρπακτές
Να ζήσω ονείρατα ευρωπαϊκά,
και κάτι γυναίκες άπαικτες.*

Στο διαδίκτυο τη βγάζω

*Στο διαδίκτυο τη βγάζω
Και βαριά αναστενάζω
Όλο κοιτάζω κάτι λινκ
Τώρα που αυτή κάνει πικνίκ*

*Η αγάπη μου γαμώτο
Τριγυρνάει σ' άλλο τόπο*

*Τα ιμέϊλ μου κοιτάζω
Την ψυχή μου πως ταράζω
Προσμένω στα εισερχόμενα
Αλλά είναι σκάρτη η γκόμενα*

*Η αγάπη μου γαμώτο
Τριγυρνάει σ' άλλο τόπο*

Ο Κωνσταντίνος Καβάφης στο ζήτημά του μπούκοτάζ γερμανικών προϊόντων:

Όσο μπορείς (*)

*Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την κατανάλωση που θέλεις
τούτο τουλάχιστον προσπάθησε,
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες την πολλή συνάφεια των πολυκαταστημάτων τους
μες τες πολλές εκπτώσεις κι ευκαιρίες.
Μην την εξευτελίζεις πιαίνοντας
Γυρίζοντας συχνά και αγοράζοντας
Προϊόντα με codebar 400 έως 440
ώσπου με αυτή την καθημερινή ανοησία
μ@λ@κ@ να σε πουν ευθέως.*

(*) Τα codebar 400 έως 440 μπαίνουν πάνω στα γερμανικά προϊόντα. Ο υπέρτιλος μπήκε στον ιστότοπο *oikoniki.gr* κατά καιρούς, σε περιόδους εξάρσεως του πατριωτικού-αγοραστικού πνεύματος.

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ ΙΔΕΩΝ

Περιπτεράς: **Στέλιος Ελληνιάδης**
 defimag@otenet.gr
 elliniadis.wordpress.com

Ουίνστον Τσόρτσιλ: Άριοι και Βάρβαροι Μέρος Η'

Οι Βρετανοί προσπάθησαν να βάλουν στο χέρι την Κίνα από τον 17ο αιώνα και το κατάφεραν από τα μέσα περίπου του 19ου αι. Για 156 χρόνια κατείχαν κινεζικά εδάφη και μόλις το 1997 αναγκάστηκαν να παραδώσουν το τελευταίο κομμάτι που παρακρατούσαν, το Χονγκ Κονγκ. Κάθε προσπάθεια των Κινέζων να αποτινάξουν τον ξένο ζυγό καταπνιγόταν στο αίμα, πριν ακόμα εμφανιστεί το ΚΚ Κίνας. Οι Βρετανοί, εντωμεταξύ, διοχέτευαν στους Κινέζους όπιο, αφενός αποκομίζοντας μεγάλα κέρδη και αφετέρου κρατώντας τον κινέζικο λαό εξαρτημένο και παθητικό. Κάθε προσπάθεια εξέγερσης, όπως οι «πόλεμοι του οπίου» και ο «πόλεμος των Μπόξερ» κατά το πέραςμα από τον 19ο στον 20ό αιώνα, αντιμετώπιστηκε με βία και καταστολή. Αυτή την πολιτική ακολούθησε εκ πεποιθήσεως ο Τσόρτσιλ. Την ίδια άποψη είχε και για την Ινδία προσπαθώντας με κάθε τρόπο να αποτρέψει την παραχώρηση αυτοδιάθεσης στους λαούς. Θεωρούσε δε τη δημοκρατία ως ακατάλληλο και αποσταθεροποιητικό καθεστώς, δείχνοντας σαφή προτίμηση για τα δικτατορικά καθεστώτα τα οποία στήριζε και ορισμένα τα δημιούργησε με επεμβάσεις, καταστροφές, χρήματα και όπλα, όπως στο Ιράκ και την Ιορδανία. Αντιθέτως, είχε θετική άποψη για τον Μουσολίνι, αλλά και για τον Χίτλερ, γράφοντας στο βιβλίο του «*Οι μεγάλοι σύγχρονοι*» ότι ελπίζει ότι ο δικτάτορας «θα ξαναχτίσει τη Γερμανία και θα την εντάξει στην παγκόσμια κοινότητα». Επίσης, καταφερόταν εναντίον της εκλεγμένης κυβέρνησης του «Δαϊκού Μετώπου» στην Ισπανία και το θεωρούσε χειρότερο από το φασιστικό καθεστώς του Φράνκο. Εξίσου θετικός ήταν με το επίσης ούλτρα δικτατορικό καθεστώς του Χιροχίτο στην Ιαπωνία το οποίο έβλεπε σαν ανάχωμα στη Σοβιετική Ένωση και την Κίνα! Βέβαια, η γνώμη του άλλαξε για τους Γερμανούς, τους Ιταλούς και τους Γιαπωνέζους όταν αυτοί άρχισαν να απειλούν τη Βρετανική Αυτοκρατορία. Το πώς μεταχειρίζονταν οι δικτάτορες τους λαούς, πώς συμπεριφέρονταν στους Κινέζους, τους Εβραίους κ.λπ., δεν τον απασχολούσε καθόλου, αφού η συμπεριφορά των Βρετανών στις αποικίες τους ήταν το ίδιο φρικαλέα. Είναι πολύ χαρακτηριστική η κατηγορηματική εκδήλωση των πεποιθήσεών του από τα πρώτα χρόνια της μεγάλης πολιτικής και στρατιωτικής του σταδιοδρομίας. Μεταξύ άλλων, ως Άριος, έχοντας εκλεγεί βουλευτής για πρώτη φορά, κατατάσσει την Κίνα στα «μεγάλα βαρβαρικά έθνη» και «πιστεύει στον διαμελισμό της»! Αλλά και σε πλήρη ωριμότητα, οι απόψεις του αυτές έχουν εφαρμοστεί με μεγάλη αποφασιστικότητα και επιμονή στην πράξη.

«Νομίζω ότι θα πρέπει να αναλάβουμε τους

Κινέζους και να τους ρυθμίσουμε. Πιστεύω ότι καθώς τα πολιτισμένα έθνη γίνονται πιο δυνατά, θα γίνουν πιο αδιάστακτα και θα έρθει ο καιρός που ο κόσμος δύσκολα θα ανέχεται την ύπαρξη μεγάλων βαρβαρικών εθνών τα οποία μπορεί ανά πάσα στιγμή να εξοπλιστούν και να απειλήσουν τα πολιτισμένα έθνη. Πιστεύω στον τελικό διαμελισμό της Κίνας - εννοώ τον τελικό. Ελπίζω ότι δεν θα χρειαστεί να το κάνουμε στις μέρες μας. Το απόθεμα των Αρίων είναι προορισμένο να θριαμβεύσει.» (Από ομιλία του Τσόρτσιλ στο Πανεπιστήμιο του Μίτσιγκαν, ΗΠΑ, 1902) «Αν οι Κινέζοι υποφέρουν τώρα από τη σκληρή κακία και την καταπίεση των εχθρών τους, είναι από το λάθος της διεστραμμένης αντίληψης του ειρηνισμού που οι ηγέτες τους έχουν ριζώσει βαθιά για δύο ή τρεις χιλιάδες χρόνια στο λαό τους... Η Κίνα, καθώς περνούν τα χρόνια, τρώγεται από την Ιαπωνία σαν μια αγκινάρα, φύλλο-φύλλο.» («*Ο Τραυματισμένος Δράκος*», Ουίν. Τσόρτσιλ, Evening Standard, 3 Σεπτ. 1937)

ΣΚΟΤΩΣΤΕ ΤΟΥΣ!

Ο Τσόρτσιλ έχοντας διατελέσει επί χρόνια υπουργός Πολέμου, υπουργός Ναυτικού, υπουργός για τις Αποικίες, πρωθυπουργός κ.λπ. και έχοντας υπηρετήσει σε πολλές περιοχές του κόσμου ως αξιωματικός (Ινδία, Νότια Αφρική, Αφγανιστάν, Ιράκ, Βέλγιο κ.λπ.) είχε δοκιμάσει και εφαρμόσει πολλές διαφορετικές μεθόδους επιβολής και καθυπόταξης των λαών. Έτσι, σε κάθε επόμενη «στάση» εφαρμόζε αυτές τις μεθόδους μαζί με άλλες νεότερες εξελιγμένες και προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες. «Ο Τσόρτσιλ είχε δει από πρώτο χέρι ποιο ήταν το βρετανικό αυτοκρατορικό σχέδιο όταν υπηρετούσε στην Ινδία και την Αφρική και πόσο πετυχημένη μπορούσε να είναι η τρομοκρατία ως όπλο ενάντια στους λαούς που εξεγείρονταν.» Η Ιρλανδία ήταν η πιο κοντινή στην Αγγλία αποικία και ο Τσόρτσιλ δυσανασχετούσε που οι Ιρλανδοί «αρνούνται να είναι Άγγλοι». «Κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, οι μαχητές εθνικιστές Ιρλανδοί πραγματοποίησαν την εξέγερση του Πάσχα στο Δουβλίνο το 1916· μια προσπάθεια επανάστασης που καταπνίχτηκε πολύ βίαια από τους Βρετανούς. Όλοι οι ηγέτες εκτελέστηκαν και η εξέγερση συντρίφτηκε, αλλά η παλίρροια της κοινής γνώμης είχε μετατοπιστεί μαζικά ενάντια στη Βρετανία. Στο τέλος του πολέμου, το 1918, διεξάχθηκαν γενικές εκλογές και το ριζοσπαστικό εθνικιστικό κόμμα, το Sinn Fein, κέρδισε μια εκκωφαντική νίκη. Αρνήθηκαν να αναλάβουν τις θέσεις τους στη Βουλή των Κοινοτήτων και, αντίθετα, ανακήρυξαν την ανεξαρτησία της Ιρλανδίας. Ο ιρλανδικός πόλεμος της ανεξαρτησίας ξεκίνησε στις αρχές του 1919 και η στρατιωτική πτέρυγα του ιρλανδικού εθνικιστικού

Ο Τσόρτσιλ, κάτω ανάμεσα σε αριστοκράτη του Βρετανικού θρόνου και μαφιόζο της Νέας Υόρκης!

κινήματος, ο Ιρλανδικός Δημοκρατικός Στρατός (IRA) άρχισε να επιτίθεται σε βρετανικές μονάδες στρατού που στάθμευαν στην Ιρλανδία. Ο Τσόρτσιλ, ο οποίος ήταν τότε υπουργός Πολέμου, φρόντισε να δημιουργηθεί μια παραστρατιωτική δύναμη που θα μπορούσε να στηρίξει τον κανονικό στρατό, να γίνει στρατολογία από άνεργους βετεράνους από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Περίπου 10.000 άντρες προσήλθαν και εκπαιδεύτηκαν βιαστικά. Λόγω των στολών τους, οι οποίες δεν ήταν ομοιόχρωμες, ήταν χακί και σκούρο πράσινο, έγιναν γνωστοί ως Black and Tans. (Ένα σώμα ανάμεικτο από Εγγλέζους και Ιρλανδούς.) Παράλληλα δημιουργήθηκαν οι «Βοηθητικοί» (Auxiliaries), μια παραστρατιωτική πτέρυγα της Βασιλικής Ιρλανδικής Αστυνομίας, οι οποίοι προέρχονταν από πρώην αξιωματικούς του Βρετανικού Στρατού, υπό την καθοδήγηση του Τσόρτσιλ. Αυτοί προκάλεσαν χαμό στον τοπικό πληθυσμό. Καθώς ο IRA συνήθιζε να δρα με κινητές ομάδες και να επιτίθεται και να αποσύρεται γρήγορα, οι Black and Tans και οι Βοηθητικοί έπαιρναν την εκδίκησή τους σε βάρος του τοπικού άμαχου πληθυσμού. [...] Ο Τσόρτσιλ σε καμία στιγμή δεν σεβάστηκε την εκφρασμένη ρητά και κατηγορηματικά μέσα από εκλογές βούληση των Ιρλανδών για αυτοδιάθεση εξαναγκάζοντας με πογκρόμ, αστυνομική καταστολή και στρατιωτικό νόμο τους Ιρλανδούς να καταφύγουν στην ένοπλη αντίσταση. Το μίσος του για τους δημοκρατικούς Ιρλανδούς εντάθηκε όταν βγήκαν τα αποτελέσματα από τις εκλογές του 1918 με το Sinn Fein να σαρώνει με 73%! Σύμφωνα με τον Niall O'Dowd της εφημερίδας *The Irish Times*, ο Τσόρτσιλ ανέθεσε την καταστολή της εξέγερσης σε αποβράσματα και φανατικούς αγγλόφιλους. «Όλα τα σκουπίδια του βρετανικού συστήματος, πρώην στρατιωτικοί, πρώην φυλακισμένοι και διάφοροι ψυχοπαθείς, σχημάτισαν μια σατανική και δολοφονική πολιτοφυλακή». Ο Ιρλανδικός Εθνικός Στρατός βάλθηκε από

Κυβερνητικές θέσεις του Ουίνστον Τσόρτσιλ

Υπουργός Αποικιών (1905-1908)
 Υπουργός Εμπορίου (1908-1910)
 Υπουργός Εσωτερικών/Δημόσιας Τάξης (1910-1911)
 Υπουργός Ναυτικού (1911-1915)
 Υπουργός Εξοπλισμού (1917-1919)
 Υπουργός Πολέμου (1919-1921)
 Υπουργός Αεροπορίας (1919-1921)
 Υπουργός Αποικιών (1921-1922)
 Υπουργός Οικονομικών (1924-1929)
 Υπουργός Ναυτικού (1939-1940)
 Υπουργός Άμυνας (1940-1945)
 Πρωθυπουργός (1940-1945)
 Πρωθυπουργός (1951-1955)

τον Τσόρτσιλ να σκοτώνει Ιρλανδούς. Το σύστημα αυτό εφαρμοζόταν ήδη στις ανά τον κόσμο αποικίες της Βρετανίας. Έχει καταγραφεί η ανατριχιαστική εντολή που έδινε ο συνταγματάρχης Gerald Smyth στους νεοσύλλεκτους Ιρλανδούς: «Εάν κάποιος δεν υπακούσει αμέσως στη διαταγή «Ψηλά τα χέρια!» πυροβολείτε και πυροβολείτε τον αποτελεσματικά. Μπορεί κάποιες φορές να κάνετε λάθος και να σκοτώνετε κάποιον αθώο, αλλά αυτό δεν μπορεί να αποφευχθεί. Όσο περισσότερο πυροβολείτε τόσο περισσότερο θα μου αρέσετε και σας διαβεβαιώνω ότι κανένας αστυνομικός δεν θα βρει τον μπελά του επειδή πυροβόλησε οποιονδήποτε. [...] Ένα πλοίο έφυγε από ένα ιρλανδικό λιμάνι με πολλούς από το Sinn Fein και σας λέω με σιγουριά ότι αυτοί δεν θα ξαναπατήσουν ποτέ στο έδαφος.» (*The Irish Times*, 9 Ιαν. 2020) Για την ιστορία, ο συνταγματάρχης παραήταν προκλητικός. Στις 17 Ιουλίου 1920, την ώρα που ανέμελα κάπνιζε στο Cork & County Club, έξι άντρες του IRA τον πλησίασαν και αφού του είπαν «συνταγματάρχα, εσύ δεν δίνεις εντολές να πυροβολούν μόλις δουν κάποιον; Δοιπόν, μόλις σε είδαμε!», τον γάζωσαν με σφαίρες.

«Ας ανθίσουν εκατό λουλούδια»

Ο Τσόρτσιλ μισούσε του μπολσεβίκους, αλλά περνούσε υπέροχα με τους εμίρηδες τους οποίους έχριζε Βασιλιάδες!

«Το βασίλειο του τρόμου κυριάρχησε με εντολή του Ουίνστον Τσόρτσιλ», καταλήγει ο δημοσιογράφος. Τελικά, ο Τσόρτσιλ απέτυχε να γονατίσει τους Ιρλανδούς και άφησε μια πελώρια πληγή ανοιχτή στα πλευρά της Βρετανίας. Το φιάσκο ήταν πολύ μεγάλο και έφθειρε κι άλλο το λούστρο του Τσόρτσιλ, μετά την συντριπτική ήττα των Βρετανών στην Καλλίπολη, αλλά ο ίδιος αξιοποίησε την ιρλανδική εμπειρία με πολλές συμπληρώσεις και προσαρμογές, αλλά και μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και αγριότητα, δύο δεκαετίες αργότερα στην Ελλάδα.

Μακελειό στα Δαρδανέλια

Το πολυδιαφημισμένο στρατηγικό μυαλό του Τσόρτσιλ αμφισβητείται από πολλούς ειδικούς αναλυτές, επιστήμονες και ιστορικούς. Όλες οι «επιτυχίες» που τον έφεραν να είναι επικεφαλής των βρετανικών δυνάμεων στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν εναντίον λαών που ήταν υπό την μπότα της βρετανικής αυτοκρατορίας επί αιώνες, σε καθεστώς δουλοπαροικίας, φτώχειας και εξαθλίωσης, από την Ινδία ως την Αφρική. Ο Τσόρτσιλ θεωρήθηκε, και ακόμα θεωρείται σπουδαίος από τους περισσότερους Άγγλους, γιατί δεν άφησε κανένα λαό να σηκώσει κεφάλι, να αποκτήσει την ανεξαρτησία του, να αποκτήσει δημοκρατία, να αναπτυχθεί. Οι λαοί πάνω στους οποίους εφάρμοζε την πιο σκληρή βία ήταν καθηλωμένοι, αδύναμοι, άοπλοι και τρομοκρατημένοι. Τους θεωρούσε όλους κατώτερους, απολίτιστους, υποδεέστερους και ανίκανους να διαχειριστούν τις τύχες τους. Είχε εκφράσει το θαυμασμό του για τον Μουσεολίνι και πίστευε στην ανωτερότητα της άριας φυλής, των λευκών χριστιανών με τους προτεστάντες στην κορυφή. Όταν αποφάσισε να εισβάλει στην Κωνσταντινούπολη, το 1915, ήταν πεπεισμένος ότι οι Οθωμανοί που ανήκαν σε μία φυλή στον πάτο της κλίμακάς του, θα ήταν εύκολο θήραμα. Μέχρι τότε, στήριζε κι αυτός την Οθωμανική Αυτοκρατορία στη φάση

της αργής αλλά σταθερής αποδυνάμωσής της, ακολουθώντας την πάγια πολιτική της Βρετανικής Αυτοκρατορίας που θεωρούσε τους Οθωμανούς εμπόδιο στην κάθοδο των Ρώσων και την κατάληψη της Πόλης από τους σλάβους ορθόδοξους χριστιανούς. Με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο σε εξέλιξη και τη Ρωσία σύμμαχο κατά των Γερμανών, ο Τσόρτσιλ υπολόγιζε ότι με 50.000 στρατιώτες θα έκανε περίπατο στην Ανατολική Θράκη. Παρ' όλο που πολλοί στη διοίκηση της αυτοκρατορίας είχαν άλλη εκτίμηση, ο Τσόρτσιλ επέμενε και πέρασε την άποψή του για απόβαση στα Δαρδανέλια. Μόνο μέσα στον πρώτο μήνα των εχθροπραξιών, οι Βρετανοί και οι σύμμαχοί τους, Γάλλοι, Αυστραλοί, Νεοζηλανδοί, Καναδοί, Ιρλανδοί, Ινδοί, Νεπαλέζοι, Αφρικανοί κ.λπ. είχαν χάσει 45.000 άντρες χωρίς να έχουν κερδίσει έδαφος! Έξι μήνες αργότερα, με απώλειες 500.000 αντρών, οι επιδρομείς και οι αμυνόμενοι σταμάτησαν τις εχθροπραξίες. Ο Τσόρτσιλ δεν ήταν ούτε νεκρός ούτε ανάπηρος όπως εκατοντάδες χιλιάδες άλλοι από τον πόλεμο που θεωρούσε περίπατο, απλά εκπαραθυρώθηκε από το υπουργικό συμβούλιο. Βέβαια, η Βρετανική Αυτοκρατορία δεν επρόκειτο να στερηθεί οριστικά των υπηρεσιών του.

Επιδρομή στη Ρωσία

Ήταν υπουργός Εξοπλισμού όταν πραγματοποιήθηκε η Οκτωβριανή Επανάσταση το 1917 και έγινε υπουργός Πολέμου το 1919 με την ξένη επέμβαση και την αντεπανάσταση των «Λευκών» σε πλήρη εξέλιξη. Χωρίς η Ρωσία να απειλεί σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και χωρίς να έχει εκδηλωθεί οποιαδήποτε πρόθεση τέτοιας απειλής για τις βρετανικές κτήσεις, οι βρετανικές στρατιωτικές δυνάμεις είχαν αποβιβαστεί και εισχωρήσει στα ρωσικά εδάφη και εξόπλιζαν τους τσαρικούς στα διάφορα μέτωπα. Ο Τσόρτσιλ μισούσε τους κομμουνιστές και διατυμπάνιζε ότι «από όλες τις τυραννίες

στην Ιστορία, η τυραννία των Μπολσεβίκων είναι η χειρότερη» αν και η επανάσταση το μόνο που είχε προλάβει να κάνει ήταν να σταματήσει τη συμμετοχή της Ρωσίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αλλά κι αυτό για την άρχουσα τάξη της Βρετανίας, όπως και της Γαλλίας, ήταν ασυγχώρητο. Και ο Τσόρτσιλ υποστήριζε ότι «οι Μπολσεβίκοι έπρεπε να στραγγαλιστούν στην κούνια»! Εννοείται ότι προτιμούσε το απολυταρχικό καθεστώς του ελέω θεού Τσάρου.

Προσπάθησε, σε συνεργασία με τον τσαρικό ναύαρχο Αλεξάντρ Κολτσάκ να εμπεδώσει μια βρετανο-σλαβική στρατιωτική δύναμη για να ανατρέψει τους Μπολσεβίκους. Κι όταν η συμμαχία τους διαλύθηκε αφού οι «Λευκοί» είχαν παντού τραπεί σε άτακτη φυγή, αποσύροντας τα βρετανικά στρατεύματα από τα εδάφη της Ρωσίας έστειλε όπλα στους Πολωνούς που βρήκαν ευκαιρία να εισβάλουν στην Ουκρανία!

Η επέμβαση των Δυτικών δυνάμεων με τα προηγμένα οπτικά συστήματα και την οικονομική ισχύ στη Ρωσία, έδωσε παράταση στον εμφύλιο πόλεμο και προκάλεσε εκατόμβες θυμάτων και τεράστιες απώλειες σε υλικά και υποδομές, βάζοντας τεράστια εμπόδια στην ανασυγκρότηση της αχανούς χώρας που ήταν στην κυριολεξία διαλυμένη και χρειαζόταν μακρά ειρήνη μετά από τις καταστροφές που υπέστη συμμετέχοντας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ικανός και αδίστακτος ο Τσόρτσιλ θεωρούσε δικαίωμα και υποχρέωση των Αρίων της Μεγάλης Βρετανίας να επιβάλλουν τη δική τους τάξη σε όλους τους λαούς του κόσμου, τον «ανώτερο» πολιτισμό των λευκών χριστιανών σε βάρος όλων των επί γης «βαρβάρων»! Ο Τσόρτσιλ ήταν ο κορυφαίος ιδεολόγος του ρατσισμού που ακόμα διαπερνάει τις δυτικές άρχουσες τάξεις, αλλά και μεγάλα κομμάτια των λαών της Δύσης που έχουν συστηματικά δηλητηριαστεί από τη ρατσιστική προπαγάνδα του Τσόρτσιλ και των ομοίων του.

Έγκλημα πολέμου στη Δρέσδη

Ένα άλλο «δείγμα» του ιδιαζόντως βάρβαρου και απάνθρωπου χαρακτήρα του Τσόρτσιλ, που εξέφραζε με τον πιο σαφή και έντονο τρόπο τη φύση και τις επιδιώξεις του ιμπεριαλισμού και της αποικιοκρατίας οι οποίες μέχρι το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο είχαν επικεφαλής και αιχμή τη Βρετανική Αυτοκρατορία, είναι η σχεδιασμένη εν ψυχρώ καταστροφή της Δρέσδης με τον ανελέητο βομβαρδισμό μη στρατιωτικών στόχων, ούτε καν υποδομών, αλλά συνοικιών κατάμεστων από άμαχους κατοίκους και δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες που είχαν καταφύγει εκεί από άλλες ισοπεδωμένες πόλεις και χωριά.

«Πρέπει να αναθεωρήσουμε την πολιτική μας για το βομβαρδισμό γερμανικών πόλεων προκειμένου να αυξήσουμε την τρομοκρατία», έλεγε ο Τσόρτσιλ. Αλλά ο σκοπός του δεν ήταν μόνο να αυξήσει το φόβο στο γερμανικό λαό που ήταν ήδη σακατεμένος και έφευγε σαν χαμένος για να σωθεί. Τον Φεβρουάριο του 1945, τα σοβιετικά στρατεύματα προέλαυναν

ήδη σε γερμανικό έδαφος και απείχαν μόλις 100 χιλιόμετρα από το Βερολίνο. Ο Τσόρτσιλ ήθελε να στείλει μήνυμα στους Σοβιετικούς, αλλά και στους Αμερικάνους που είχαν μπει φρέσκοι και ατσαλάκωτοι στον πόλεμο, για να εξασφαλίσει τη θέση που διεκδικούσε η Μεγάλη Βρετανία στο μεταπολεμικό σκηνικό. Κι όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο στη φάση που η κυριαρχία της Αυτοκρατορίας κλονιζόταν παγκοσμίως. Έπρεπε και οι άλλοι λαοί, οι υποτελείς και εξεγερθέντες, να διαπιστώσουν την αποφασιστικότητα της Βρετανίας να παραμείνει ηγέτιδα κι ας ήταν πλέον το έδαφος σαθρό κάτω από τα πέλματά της.

«Η Δρέσδη υπήρξε κάποτε πόλη σημαντική για την πολεμική προσπάθεια των Ναζί, αλλά πλέον ήταν γεμάτη με πολίτες που διαφεύγανε από την Ανατολή. Η επίθεση σχεδιάστηκε για να πλήξει σκόπιμα αυτούς τους ανθρώπους, ενώ τα βιομηχανικά προάστια που στέγαζαν τα εργοστάσια παρέμειναν άθικτα. Οι Βρετανοί θα μπορούσαν "να δείξουν στους Ρώσους τι μπορεί να κάνει η Command Bomber". Η Δρέσδη μπορεί να θεωρηθεί μια πρώιμη μάχη του Ψυχρού Πολέμου. Όταν έφτασαν τα βομβαρδιστικά, ήταν ανελήτα. Το σύνολο του ιστορικού κέντρου της πόλης καταστράφηκε και υπολογίζεται ότι 25.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια των 3 νυχτών, εν μέρει από βόμβες και εν μέρει από την πυρκαγιά που ακολούθησε. Υπήρχαν περίπου 300.000 πρόσφυγες στο κέντρο της πόλης η οποία είχε μικρή στρατιωτική σημασία και η τακτική της πυρκαγιάς, την οποία οι σύμμαχοι γνώριζαν ότι δεν πρόσφερε σχεδόν κανένα στρατηγικό αποτέλεσμα προκαλώντας το μέγιστο αριθμό θυμάτων, ήταν καταστροφική. Οι πράξεις του Τσόρτσιλ επανέλαβαν εκείνες των Ναζί.»

Ο βομβαρδισμός του ιστορικού κέντρου μιας πόλης με σπουδαία πολιτιστικά μνημεία και η εξόντωση άμαχου πληθυσμού, και δη προσφύγων, αναμφίβολα αποτελεί πρώτου βαθμού έγκλημα πολέμου με χαρακτηριστικά γενοκτονίας. Αλλά όταν είσαι ο νικητής, όταν είσαι ο εκπρόσωπος της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, όταν είσαι ο Τσόρτσιλ, ποιο δικαστήριο θα σε δικάσει;

Συνεχίζεται

Στέλιος Ελληνιάδης

Πηγές: (Χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία και αποσπάσματα με ή χωρίς εισαγωγικά)

Wikipedia, The Irish Times
Crimes of Churchill.com
Robert Rhodes James, *Churchill: a Study in Failure 1900–1939*
Christopher Catherwood, *Churchill's Folly: How Winston Churchill Created Iraq* John Lukas, *Winston Churchill's Role In The Middle East And Iraq*
Winston Churchill, *Great Contemporaries*
John Charmley, *Churchill, The End of Glory: A Political Biography*
Roy Jenkins, *Churchill: A Biography*

Σκίτσο του Στάθη για τον **Δρόμο**

όσα θάφτηκαν

Η μεγάλη προβοκάτσια

■ Μια σοκαριστική ιστορία ξεδιπλώνεται σε ανοιχτή επιστολή που απηύθυνε στις 29 Μαρτίου ο Νικόλας Μαδούρο, πρόεδρος της Βενεζουέλας, προς τους λαούς του κόσμου. Σε αυτήν αποκαλύπτει όσα προηγήθηκαν της επικήρυξής του από τον Τραμπ ως... εμπόρου ναρκωτικών και τρομοκράτη. Οι αποκαλύψεις του Μαδούρο (που τα δυτικά ΜΜΕ φροντίζουν να αποσιωπήσουν) εξηγούν πώς αποφάσισε «ξαφνικά» η Ουάσιγκτον να κλιμακώσει δραματικά την επιθετικότητά της, επικηρύσσοντας τον πρόεδρο της Βενεζουέλας και στέλνοντας τη μεγαλύτερη πολεμική αρμάδα των τελευταίων δεκαετιών κοντά στα παράλια αυτής της πλούσιας σε πετρελαϊκά αποθέματα χώρας:

«Στις 25 Μαρτίου *(μία ημέρα πριν την επικήρυξη του Μαδούρο από τις ΗΠΑ)* η Μπολιβαριανή Δημοκρατία της Βενεζουέλας κατήγγειλε στην εθνική και διεθνή κοινή γνώμη το ξεδίπλωμα μιας επιχείρησης σε κολομβιανό έδαφος, η οποία είχε ως στόχο τη δολοφονία του προέδρου της Βενεζουέλας, της οικογένειάς του και ανώτατων αξιωματούχων, καθώς και τη διενέργεια επιθέσεων εναντίον πολιτικών και στρατιωτικών στόχων στη χώρα μας. Κατηγόρησα με κύριο κλίβερ Αλκαλά, απόστρατο στρατηγό των Βενεζουελάνικων ενόπλων δυνάμεων, ως στρατιωτικό διοικητή αυτής της επιχείρησης. Η καταγγελία έγινε με πλήρη συναίσθηση ευθύνης κι αφού πιστοποιήθηκε ότι σε έναν έλεγχο σε δρόμο της Βόρειας Κολομβίας, κοντά στα σύνορα με τη Βενεζουέλα, η κολομβιανή αστυνομία κατάσχεσε φορτίο πολεμικών όπλων εντός ιδιωτικού οχήματος. Οι έρευνες αποκάλυψαν ότι επρόκειτο για προηγμένο οπλισμό που προοριζόταν για μια ομάδα Βενεζουελάνων και Κολομβιανών πρώην στρατιωτικών και παραστρατιωτικών, οι οποίοι εκπαιδεύονταν σε στρατιωτική εγκατάσταση εντός του κολομβιανού εδάφους.

Στις 26 Μαρτίου ο προαναφερθείς Κλίβερ Αλκαλά, από την κατοικία του στην πόλη Μπαρρανκίγια της Κολομβίας, πραγματοποίησε δήλωση σε κολομβιανό ΜΜΕ με την οποία παραδεχόταν τη συμμετοχή του σε αυτά τα γεγονότα, αναγνώριζε ότι είναι επικεφαλής της εν λόγω επιχείρησης, και αποκάλυπτε ότι τα όπλα αγοράστηκαν με εντολή του κυρίου Χουάν Γκουαϊδό, Βουλευτή που αυτοαποκαλείται μεταβατικός πρόεδρος της Βενεζουέλας και λειτουργεί ως πράκτορας της Ουάσιγκτον στη χώρα μας. Ο κύριος Αλκαλά διευκρίνισε ότι τα όπλα αγοράστηκαν με συμβόλαιο που υπογράφηκε από τον ίδιο, από τον κύριο Γκουαϊδό, από Αμερικανούς συμβούλους και από τον

κύριο Χουάν Χοσέ Ρεντόν, πολιτικό σύμβουλο του προέδρου *[της Κολομβίας]* Ιβάν Ντούκε, και το οποίο εκτελέστηκε εν γνώσει των κολομβιανών κυβερνητικών Αρχών. Η ασυνήθης αντίδραση της κυβέρνησης των ΗΠΑ μετά από αυτές τις παραδοχές ήταν η δημοσιοποίηση κατηγοριών *[περί εμπορίου ναρκωτικών και τρομοκρατίας]* εναντίον μου, κάνοντας μνεία και του ονόματος του κυρίου Αλκαλά, σαν αυτός να ήταν μέλος των Αρχών της Βενεζουέλας κι όχι ένας μισοθρόνος τον οποίο προσέλαβαν οι ΗΠΑ για να διαπράξει μια τρομοκρατική επίθεση εναντίον της Βενεζουελάνικης κυβέρνησης. Προς απόδειξη των παραπάνω αρκεί να αναφέρω την υποτιθέμενη σύλληψη του κυρίου Αλκαλά από τις κολομβιανές δυνάμεις ασφαλείας και την άμεση παράδοσή του στην αμερικανική DEA με αξιοπερίεργο τρόπο: ο υποτιθέμενος αιχμάλωτος, χωρίς χειροπέδες, ανταλλάσσει χειραψία με τους υποτιθέμενους δεσμοφύλακές του ακριβώς μπροστά στη σκάλα του αεροσκάφους που θα τον πάει με ειδική VIP πτήση στις ΗΠΑ. Η εικόνα αυτή δείχνει ότι στην πραγματικότητα όλο αυτό το θέατρο αφορά τη διάσωση κάποιου που οι Αρχές των ΗΠΑ θεωρούν πράκτορά τους.

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ανεπιτυχής στρατιωτική επιχείρηση σχεδιαζόταν να υλοποιηθεί στο τέλος αυτού του μήνα, σε μια στιγμή που όλοι η Βενεζουέλα πολεμά εναντίον της πανδημίας του κορωνοϊού. Πρόκειται για την κύρια μάχη που αφορά σήμερα την ανθρωπότητα, και το έθνος μας τη διεξάγει με επιτυχία, έχοντας καταφέρει να ανακόψει την καμπίλη εξάπλωσης, ενισχύοντας τις υγειονομικές διατάξεις και υλοποιώντας μια γενικευμένη καραντίνα που κρατά χαμηλά τον αριθμό των κρουσμάτων και των θανάτων.

Για όλους αυτούς τους λόγους, η κυβέρνηση της Μπολιβαριανής Δημοκρατίας της Βενεζουέλας χτυπά συναγερμό και ενημερώνει τις αδελφές πολιτικές οργανώσεις και τα αδελφά κοινωνικά κινήματα σχετικά με τις απειρόσκεπτες και εγκληματικές ενέργειες της διοίκησης του Ντόναλντ Τραμπ – ο οποίος, παρά την τρομακτική επιτάχυνση της επιδημίας που πλήττει τον αμερικανικό λαό, μοιάζει αποφασισμένος να βαθύνει την πολιτική επίθεσης εναντίον κυρίαρχων κρατών της περιοχής, και ιδίως εναντίον του Βενεζουελάνικου λαού... Αδέλφια μας σε όλο τον κόσμο! Να είστε σίγουροι ότι καμία ιμπεριαλιστική επίθεση, οσοδήποτε θηριώδης, δεν θα μας βγάλει από τον κυρίαρχο και ανεξάρτητο δρόμο που έχουμε επιλέξει εδώ και είκοσι χρόνια.»

■ εν τέλει

Φοβηθείτε, τι σας ζητάμε;

■ **του Κώστα Γκιώνη**

Μας έχουν βάλει σ' ένα κλουβί, με αρκετές ανέσεις ομολογώ για φυλακισμένους, περιτριγυρισμένοι με ψηλούς τοίχους, που όμως επιτρέπει στο γαλάζιο να παίζει με το γκρι μας. Παντού μεγάφωνα στη διαπασών να παίζουν ασταμάτητα εύπεπτα τραγουδάκια μιας χρήσης. Τεράστιες έγχρωμες οθόνες, νέας τεχνολογίας, φοβερής ευκρίνειας, κυκλώνουν το χώρο, ψηπτακοί πολυτελείας μεταδίδουν τρομακτικά δελτία

ειδήσεων. Σεισμούς, πολέμους, κορωνοϊούς, κρίσεις, μέτρα, τρομερά ατυχήματα, νεκρούς, πολλούς νεκρούς, διατυπωμένους με χρηματιστηριακούς όρους, το Παρίσι έκλεισε με 112 νεκρούς, limit up στη Λομβαρδία 546 νεκρούς, Ν. Υόρκη 114 νεκρούς, Μαδρίτη 394 νεκρούς!

Τρομοκρατία, φόβος, ένας φόβος σαν σκυλί λυσασσμένο να ουρλιάζει μέσα στο κόρφο μας έτοιμο να μας κατασπαράξει, ανά πάσα στιγμή περιμένεις τον ουρανό σαν μια τεράστια ταφόπλακα να πέσει και να κρύψει για πάντα την μόνη ελπίδα φωτός.

Τυφλοί, ανήμποροι, κατασκευάσματα της νέας τάξης πραγμάτων, όπου εμείς είμαστε τα πράγματα, αναλώσιμοι όταν χρειασθεί σε πολέμους γεωπολιτικούς και οικονομικών συμφερόντων, αίμα, πολύ αίμα, αμνοερμία υπό σφαγή, στο Πάσχα των συμφερόντων.

Η κρίση του κορωνοϊού ανέδειξε περίτρανα το πρόβλημα των καιρών μας, που δεν είναι τίποτα άλλο από τον καρκίνο της ατομικότητας. Αλαφιασμένοι νεοέλληνες του κωλόχαρτου ορμούν στα σουπερ μάρκετ και παίρνουν ό,τι βρουν μπροστά τους, αδιαφορώντας αν ο επόμενος θα βρει κάτι να πάρει, αρκεί που ο ίδιος πήρε τα τελευταία 17 πακέτα φακές από το ράφι (πραγματικό γεγονός), κι όλοι αυτοί γυρνάνε ευχαριστημένοι στη φυλακή τους, σίγουροι ότι θα επιζήσουν περισσότερο από τους άλλους, χωρίς να σκέφτονται ότι σαν θα τελειώσει όλο αυτό, ο κόσμος δεν θα είναι πια ο ίδιος. Η Βαθιά ύφεση, η ανεργία, οι επιχειρήσεις που δεν θα ξανανοιξουν, αρκετές από τις ελευθερίες τους που είχαν κερδηθεί με αίμα θα έχουν χαθεί στο όνομα ενός αόρατου πολέμου και ενός φόβου, που με ευκολία πλέον μπορούν να επαναφέρουν, με την ίδια η με άλλη μορφή!

Όλες οι κρίσεις, είτε του κορωνοϊού, είτε της χρεοκοπίας του 2010, ανεξάρτητα αν ήταν φυσικά περιστατικά ή όχι, λειτουργούν με τα ίδια εργαλεία. Δημιουργούν ακραίες συνθήκες φόβου, σε σημείο πανικού, ώστε να μπορέσουν μεθοδικά και σταδιακά να καταφέρουν να περάσουν τα μέτρα εκείνα που υπό άλλες συνθήκες θα ήταν αδύνατον να περάσουν, εκτός αν χρησιμοποιούσαν στρατιωτικά μέσα (χούντες). Πράγμα που δεν χρειάζεται πια αφού υπάρχουν οι τηλεοράσεις. Άλλωστε ο Ουμπέρτο Έκο μας τα είχε πει μια χαρά: «Σήμερα μόνο οι ηλίθιοι κάνουν δικτατορίες με τανκς, από τη στιγμή που υπάρχει η τηλεόραση».

Άλλο ένα φρούτο που μας το σερβίρουν και το καταναλώνουμε αμάσητο είναι η ατομική ευθύνη: εσύ φταις για την κρίση, μαζί τα φάγαμε, εσύ ευθύνεσαι αν διασπαρεί κορωνοϊός, αν είστε υπεύθυνοι θα μπορέσετε να επιζήσετε. Καμία κρατική ευθύνη: το κράτος είναι υπεύθυνο μόνο να εισπράττει φόρους, να κάνει παρελάσεις και ταρατατζούμ και να μοσχοαναθρέφει 300 ανεύθυνους, μαζί με μερικές χιλιάδες παρατρεχάμενους κομματικορεμπασκέδες και ομόσταυλους κρατικοδιαίτους επιχειρηματίες!

Ζούμε στην εποχή των έμμισθων trolls και fake news, η «πληροφορία» τρέχει με ταχύτητα φωτός, η κακομοίρα η αλήθεια μένει θαμμένη κάτω από τόνους ψεύδους, έτσι που, όσο και να ουρλιάζει, κανείς δεν θέλει να την ακούσει. Αυτοί που κατέστρεψαν τη δημόσια υγεία γίνονται τιμητές της, οι εραστές του νεοφιλελευθερισμού και της άκρατης ιδιωτικοποίησης θα αναγκασθούν να κρατικοποιήσουν ότι ξεπούλησαν για να σώσουν τις επιχειρήσεις και την οικονομία, γιατί οι «επενδυτές» θέλουν μόνο κέρδη. Αλλά το πλέον επικίνδυνο απ' όλα, πέρα κι από το παγκόσμιο κραχ, είναι η πρόβλεψη ότι η τιμή του πετρελαίου θα φτάσει τα 10 δολάρια το βαρέλι. Αν αυτό επαληθευθεί, τότε θ' ανοίξει ο ασκός του Αιόλου με απρόβλεπτες συνέπειες...